

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA

MWONGOZO WA UTHIBITI

UBORA WA SHULE

June, 2024

YALIYOMO

- ii DIBAJI
- iv SHUKRANI
- v UFAFANUZI WA ISTILAHU ZILIZOTUMIKA
- 01 UTANGULIZI
- 05 KUFANYA ZIARA YA UTHIBITI UBORA WA SHULE
- 17 NYANJA ZA KUZINGATIA NA VIASHIRIA VYA UBORA
- 39 VIASHIRIA VYA UBORA
- 60 UAMUZI WA JUMLA
- 62 VIAMBATANISHO
- 108 MAREJELEO

DIBAJI

Jamii na Serikali inaona haja kubwa ya kuhakikisha kuwa elimu inaboreshwa na ubora wake unadumishwa ili kuwawezesha wanafunzi kupata matokeo tarajiwa ya kujifunza. Hivyo, Serikali ilianzisha Idara ya kitaifa ya Ukaguzi wa Shule ili kufikia lengo hili muhimu.

Haja ya kupata njia kamili na shirikishi ya kufikia elimu bora iliichochea Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kuhama kutoka katika mfumo wa zamani wa Ukaguzi kwenda kwenye Mfumo wa Uthibiti Ubora wa Shule unaotumia Ziara ya Tathmini ya Jumla ya Shule na kuhusisha wadau mbalimbali, wakiwemo wanajamii.

Mwongozo wa Uthibiti Ubora ulianzishwa mwaka 2017 kusaidia utekelezaji wa Mfumo wa Uthibiti Ubora wa Shule, ulioridhiwa mwaka 2017 kama mchakato wa kufuatilia, kutathmini, kuhakiki, na kuripoti viwango vya ubora vilivyokubaliwa katika nyanja zote za shule. Lengo ikiwa ni kuhakikisha kuwa viwango vinavyokubalika vinapatikana na kudumishwa. Baada ya miaka mitano ya matumizi ya awali, ilionekana kuwa ni wakati sahihi wa kuupitia mfumo huu ili kutathmini utendaji wake kwa kuangalia mafanikio yake, udhaifu wake, fursa, na changamoto, ili kuja na mfumo jumuishi na nyumbufu.

Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ulioboreshwa, mbali na kushughulikia ujumuishwaji katika elimu ya ufundi, kama Sera ya Elimu na Mafunzo ya 2014 (toleo la 2023) inavyohitaji, umeandaliwa kuwa shirikishi zaidi katika uthibiti ubora wa elimu kwa wanafunzi wenye mahitaji tofauti, na kuzingatia elimu maalumu, isiyo rasmi, ya msingi, ya ufundi, na ualimu. Mwongozo huu wa Uthibiti Ubora wa Shule umeboreshwa kushughulikia suala linalojitokeza la maendeleo na matumizi ya teknolojia mpya za kufundishia na kujifunzia, na pia kushughulikia changamoto za kijamii zinazotokana na utandawazi. Changamoto hizi ni pamoja na kupungua kwa maadili na uaminifu kutokana na utandawazi, kushuka kwa utamaduni, na kupotea kwa uzalendo. Changamoto hizi zinahitaji kutatuliwa kwa kujenga utamaduni chanya wa shule, kukuza maadili, na kujenga utamaduni wa ushirikishwaji katika kuleta ustawi na maendeleo kamili ya wanafunzi.

Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ni muhimu katika kutekeleza mfumo uliowekwa wa Uthibiti Ubora wa Shule wa Kitaifa. Vilevile, kinatoa maelezo ya jinsi Uthibiti Ubora wa Shule utakavyochangia na kusaidia ufikiaji wa maono ya Tanzania ya kuboresha elimu kwa wote, lakini pia kinabainisha mabadiliko yanayohitajika kufanywa ili kuleta mabadiliko, kuanzia kwenye kufuata sheria hadi kufikia viwango bora vya elimu. Pia, kinaweka viwango vya kitaifa, mwongozo wa utekelezaji, na hatua sahihi za kufuata ili kuhakikisha kuwa mfumo uliofikiriwa unasababisha mabadiliko na kutimiza maono ya Tanzania kwenye elimu.

Ninatarajia kuwa wadau wote wanaohusika na uthibiti ubora wa shule watatumia mwongozo huu kama dira yao katika utekelezaji wao kivitendo na kitaalamu wakati wa kufanya shughuli za Uthibiti Ubora wa Shule ili kuboresha matokeo tarajiwa ya kujifunza na ubora wa elimu kwa ujumla.

Prof. Adolph F, Mkenda

Waziri wa Elimu, Sayansi na Teknolojia
June, 2024

SHUKRANI

Napenda kutoa shukrani za dhati kwa timu yenye ari ya kiufundi ya Dkt. Janeth Kigobe, Dkt. Winfrida Malingumu na Dkt. Clarence Mgina, kwa juhudi zao endelevu katika kufanya marekebisho ya Mwongozo huu. Ujuzi wao na kujitoa kwao, kwa kiasi kikubwa, umechangia kupatikana kwa Mwongozo huu ambao ni muhimu, wa kina na wenye viwango. Ningependa pia kutoa shukrani zangu kwa viongozi wa taasisi mbalimbali, ikiwemo Taasisi ya Elimu Tanzania, Baraza la Mitihani la Taifa la Tanzania, Mamlaka ya Mafunzo na Ufundi Stadi, Tume ya Taifa ya Mafunzo ya Kiufundi na Ufundi, Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima, Bodi ya Huduma za Maktaba ya Tanzania, na Wakala wa Maendeleo ya Usimamizi wa Elimu; pamoja na wadau muhimu wa elimu, ikiwa ni pamoja na viongozi wa shule, vyo na wadau wote wa elimu walioshiriki katika kutoa maoni yao na mapendekezo katika mchakato wa kufanyia marekebisho Mwongozo huu.

Jitihada hizi za pamoja zilizoungwa mkono na Programu mbalimbali ikiwemo Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo (EPforR) na Shule Bora. Programu hizi si tu zimesaidia kupata kazi bora bali pia zimeweka dira madhubuti itakayotumika kuongoza shughuli za Uthibiti Ubora wa Shule nchini.

Napenda kumshukuru Mheshimiwa Waziri, Profesa Adolf Mkenda (MB), wa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia, na Mheshimiwa Waziri wa Nchi, Mohamed Omary Mchengerwa (MB), wa Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI), kwa dhamira yao isiyoyumba katika uboreshaji wa elimu. Uongozi wao umekuwa muhimu katika kukazia ajenda hii katika sekta ya elimu.

Prof. Carolyne Nombo

Katibu Mkuu

Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

June, 2024

UFAFANUZI WA ISTILAHI ZILIZOTUMIKA

- **Usimamizi wa Karibu** na Shule ni uangalizi, usaidizi, na mwongozo wa karibu wa wasimamizi wa ndani ya shule, hasa Wakuu wa Shule/walimu wakuu ili waweze kuendelea kuboresha elimu katika kiwango cha shule. Maafisa Elimu Kata watafanya uangalizi wa karibu wa shule na watakuwa na jukumu la kila kitu kinachohusiana na utoaji wa elimu bora katika ngazi ya Kata.
- **Nyanja** ni sehemu muhimu za elimu ambazo huwa zinaathiri sana uboreshaji wa shule. Huweka mfumo, na yakinifu ambao huwezesha tathmini ya ubora wa shule. Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule na wale wanaothibiti ubora wa shule kwa ukaribu wanaweza kutumia vipengele ili kila mtu ajikite katika mambo muhimu zaidi.
- **Usimamizi wa Nje ya Shule** unasimamia kazi za wasimamizi wa ndani ya shule, wasimamizi wa shule kwa ukaribu, na wafanyakazi wengine wanaohusika na kutoa elimu. Maafisa Elimu wa Wilaya, Mkoa, na Wizara watatekeleza jukumu hili.
- **Uthibiti Ubora wa Nje ya Shule** ni mchakato unaofanywa na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule ili kusaidia shule kugundua njia ya kuelekea kwenye ufanisi na ubora wa hali ya juu. Mbinu na njia zinajumuisha tathmini madhubuti, usaidizi, ushauri na mwongozo wakati wa kuhakiki utekelezaji wa sera, sheria, na kanuni zilizoelzwa katika Sheria ya Elimu na Viwango vya msingi vya elimu vya Kitaifa..
- **Usimamizi wa Ndani** ya Shule unasimamia elimu katika ngazi ya shule unao-fanywa na Walimu Wakuu/Wakuu wa Shule/Vyuo kwa kushirikiana na Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule na Kamati/Bodi ya Shule. Uangalizi huu wa msingi unawezesha shule kuwa na jukumu na kuwajibika zaidi katika ubore-shaji endelevu wa shule.
- **Uthibiti Ubora wa Shule Ndani** ya Shule ni jitihada za ushirikiano zinazoon-gozwa na Mkuu wa Shule/Mwalimu Mkuu na Timu ya Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule/Timu ya Uongozi wa Shule. Kwa pamoja, wanafuatilia, kuchambua, na kuripoti viwango vilivyowekwa vya ubora katika nyanja zote za maisha ya shule. Hii inahakikisha udumishaji wa viwango bora na uboreshaji endelevu wa matokeo tarajiwa ya ujifunzaji, mazingira salama na ushirikishwaji wa jamii katika ujifunzaji.
- **Uthibiti Ubora** ni programu ya tathmini iliyopangiliwa na kuwekewa utaratibu ili kubainisha uendelezaji na ukuzaji wa viwango bora vya elimu. Programu hii inakusudia kuijengea jamii imani kwa kuhakikisha kuwa elimu inatolewa kwa kuzingatia viwango vya ubora vilivyokubalika na kwamba wanafunzi wanafikia matarajio ya kujifunza.

- **Viashiria vya Ubora** vinatoa maelezo yasiyobadilika ya taratibu za elimu. Vinaweza kutumika kuhakikisha na kudumisha tathmini ya elimu, lakini zaidi ya yote, vinaweza pia kutumiwa na shule kama zana ya kuelezea viwango vya ubora kutamania kuvifikia na kufanya juhudi za kuzifikia.
- **Shule** maana yake ni mkusanyiko wowote, taasisi, shirika, au mahali ambapo hutoa elimu ya msingi, sekondari, elimu ya juu au elimu ya watu wazima kwa watu saba au zaidi, bila kujali ikiwa ni wakati huo huo au la na, kuhusu ufundishaji, yanaweza kutolewa kwa kutumia usafirishaji kwa miguu au kupitia huduma ya posta, taasisi au mahali ambapo mafundisho yanatayarishwa au mahali ambapo kazi za wanafunzi zinapelekwa, au kupokelewa hufanyiwa uchunguzi (Sheria ya Elimu ya Kitaifa, Namba 25 ya mwaka 1978, 1 [2]). Katika muktadha wa Mwongozo huu, neno hili linajumuisha shule, vyuo vya ualimu na ufundi, elimu maalumu, elimu ya watu wazima na elimu nje ya mfumo rasmi. Uthibiti Ubora wa Shule unahakikisha kuwa shule inazingatia Sheria ya Elimu na kubaini ikiwa inaendeshwa kwa usahihi na kwa ufanisi. Inajumuisha kufanya maamuzi kuhusu ubora wa shule kulingana na viashiria vya viwango vya kitaifa vya elimu ya awali, msingi, sekondari, ualimu, ufundi, mahitaji maalumu, elimu ya watu wazima na programu za elimu nje ya mfumo rasmi.
- **Uthibiti Ubora wa Shule** ni mchakato wa ndani na nje ya shule wa kukuza, kusaidia, na kutoa viwango vilivyokubaliwa vya ubora kwa nyanja zote za maisha ya shule ili kuhakikisha upatikanaji wa viwango vinavyokubalika na uboreshaji endelevu wenye mafanikio. Hii inaweza kufikiwa kupitia ufuatiliaji makini, tathmini, uchukuaji wa hatua, na utoaji wa taarifa kuhusu viwango vya ubora.
- **Afisa Mthibiti Ubora wa Shule** ni mtu aliyeteuliwa na mamlaka husika kusimamia na kuhakikisha shule inakuwa bora na kuwa na mipango ya maendeleo ya shule inayozingatia sera, sheria na kanuni kama zilivyoanishwa katika Sheria ya Elimu na Viwango vya Taifa vya ubora wa elimu. Hivi pia vimeelezwa katika Sera ya Elimu na Mafunzo ya mwaka 2014 (toleo la 2023).
- **Usimamizi wa Shule** unajumuisha usimamizi na uongozi wa kusimamia uhusiano kati ya viwango vya sekta ya elimumsingi katika mtindo wa kuanzia juu-kwenda-chini. Kwa maneno mengine, Wizara inasimamia kazi katika mkoa: mkoa unasimamia kazi za Halmashauri, Halmashauri inasimamia kazi za Kata, na Kata inasimamia kazi za shule katika eneo lake la utawala.
- **Uthibiti Ubora wa Elimu Jumuishi** ni njia yakinifu inayoshirikisha wadau wote husika katika kuhakikisha na kuboresha elimu. Wazo kuu ni kuhusisha kila mtu mwenye jukumu au maslahi katika utoaji wa elimu. Njia hii jumuishi inalenga kukuza hisia ya umiliki na uwajibikaji wa pamoja katika kudumisha na kuboresha elimu.
- **Mpango Nyumbufu wa Uthibiti Ubora** umepangwa kubadilika na kuzingatia mahitaji na muktadha tofauti wa masomo, mazingira, na wanafunzi. Aina hii ya muundo huthamini tofauti zilizopo katika mazingira ya elimu na lengo lake ni kutoa muundo unaoweza kubadilishwa ambao unaweza kufanyiwa marekebisho kulingana na hali maalumu ya matokeo tarajiwa ya ujifunzaji.
- **Ukaguzi wa Utendaji wa Walimu** ni tathmini yakinifu na ya kina ya utendaji

wa walimu ndani ya taasisi ya elimu inayolenga zaidi katika matokeo ya utendaji wa walimu ikijikita zaidi katika umahiri. Mchakato huu unalenga kutathmini na kupima ufanisi wa walimu katika kutimiza majukumu yao, ikizingatia kumimarisha ubora wa ufundishaji na matokeo tarajiwa ya ujifunzaji wa wanafunzi.

- **Uthibiti Ubora wa Shule Unaolenga Mwalimu** inamaanisha mbinu katika elimu inayozingatia uboreshaji endelevu wa taratibu za ufundishaji na ubora wa jumla wa ufundishaji ndani ya shule. Njia hii inatambua kwamba ubora wa ufundishaji ni kigezo muhimu katika kujifunza na mafanikio ya wanafunzi. Uthibiti Ubora wa Shule unaolenga mwalimu unajumuisha vipengele na mikakati muhimu, ambayo mara nyingi inahusishwa na maendeleo ya kitaaluma ya walimu, tathmini ya walimu, mafunzo na maelekezo, jamii za ujifunzaji wa pamoja, mifumo ya utoaji mrejesho, maamuzi yaliyojengwa kwenye msingi wa taarifa sahihi, urekebishaji wa mtalaa, uongozi wenye msaada, mgawanyo wa rasilimali, na utamaduni wa uboreshaji endelevu.
- **Uthibiti Ubora wa Shule Unaolenga Mwanafunzi** unazingatia mahitaji, uzoefu, na matokeo tarajiwa kwa wanafunzi ili kuhakikisha uzoefu bora na wa hali ya juu wa elimu. Mbinu hii inatambua kuwa wanafunzi ni muhimili muhimu katika mchakato wa elimu na inalenga kujenga mazingira yanayochagiza mitindo yao ya kujifunza, uwezo wao, na maendeleo yao kiujumla. Katika mbinu hii, Uthibiti Ubora wa Shule unahitaji kuzingatia zaidi wanafunzi na matokeo tarajiwa ya kujifunza kwa kutathmini ushiriki wao katika mchakato wa kujifunza, wakiwepo walimu au bila walimu. Mbinu hii inalingana na falsafa kwamba elimu inapaswa kumuona mwanafunzi kama muhimili, kuwawezesha wanafunzi kufikia uwezo wao kamili katika mazingira saidizi na jumuishi ya elimu.

SEHEMU YA KWANZA

UTANGULIZI

- + DIRA
- + DHAMIRA
- + MAADILI YA MSINGI
- + URAZINI

UTANGULIZI

Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ulioboreshwa unaeleza jinsi Uthibiti Ubora wa Shule utakavyochangia na kusaidia kufikia maono ya Tanzania ya kuboresha elimu. Mwongozo huu utawaelekeza Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, walimu, waelimishaji, wasimamizi, na wapangaji sera wanaohusika katika utekelezaji wake, ukioanishwa na maono makuu ya kuboresha elimu. Mwongozo unatoa muktadha wa mabadiliko yanayohitajika kuleta mageuzi makubwa ya elimu yaliyopendekezwa katika Sera ya Elimu na Mafunzo ya mwaka 2014 (toleo la mwaka 2023) na Mtaala, ambao unasisitiza elimu ya ufundi katika mfumo jumuishi. Hii ni pamoja na kuboresha ubora wa elimu na ujifunzaji unavyoweza kutathminiwa na kuhakikiwa ili kukidhi mahitaji ya ujuzi katika karne ya 21.

Kiunzi cha Uthibiti Ubora wa Shule cha Kitaifa cha Tanzania kilichoboreshwa ni rejea muhimu kwa Mwongozo huu. Kinatoa ufafanuzi na kanuni za msingi zilizo-pelekea uamuzi wa kuboresha Mwongozo huu, ukishughulikia changamoto na mapungufu katika toleo la awali. Aidha, Mwongozo huu unakidhi mahitaji ya sasa katika tathmini ya ubora wa elimu. Uthibiti Ubora wa Shule ni mchakato nyumbufu na jumuishi kwa nujibu wa Mwongozo huu. Unahusisha juhudi za pamoja kati ya Wizara na kati ya taasisi za kusimamia, kuratibu, na kuwasiliana kuhusu masuala ya uthibiti ubora, ukilenga kukuza uelewa na uwajibikaji wa pamoja.

DIRA

Kuwa na Mtanzania aliyeelimika, mwenye maarifa, stadi na mtazamo chanya utakaomwezesha kuchangia katika kuleta maendeleo endelevu ya Taifa.

DHAMIRA

Kuinua ubora wa elimu na mafunzo kwa kuweka mifumo na taratibu zita-kazowezesha kupata idadi kubwa ya Watanzania walioelimika, wenye stadi na wanaopenda kujiendeleza kielimu ili waweze kuchangia katika kufikia malengo ya maendeleo ya Taifa.

Ni namna gani Uthibiti Ubora wa Shule utachangia katika utekelezaji wa Dira ya Elimu

Tanzania itafikia mfumo wa elimu wa viwango vya kimataifa inayotamani kufikia kwa:

- i. Kuweka viwango vya juu na kufanya kazi kuelekea lengo la kila mwanafunzi nchini Tanzania kuhudhuria shule nzuri;
- ii. Kupima kwa uhakika na mara zote ubora wa utendaji wa shule, na kutumia matokeo hayo kuelewa na kujifunza kuhusu mahitaji ya kitaifa, kikanda, kata, na wenye shule mojammoja kuongoza mipango ya uboreshaji;
- iii. Kukuza na kuwezesha uongozi wa shule kufanya uthibiti ubora wake wa ndani na kusaidia kubaini maeneo muhimu ya kuzingatia katika mipango yake ya uboreshaji kwa njia ya kujitathmini kwa usahihi na kupanga kwa ufanisi maendeleo ya shule nzima;
- iv. Kusaidia kazi ya Maafisa Elimu Kata katika ufuatiliaji wa karibu wa shule na kuhakikisha kuwa uboreshaji wa kazi ya mtu mmoja mmoja na vikundi vya shule unafanyika kwa wakati, kwa njia endelevu, na inayoweza kupimika;
- v. Kushirikisha jamii katika elimu ya wanafunzi wao kwa kuwaalika kushiriki katika kazi za shule na kutumia ujuzi wao kuongeza ujifunzaji;
- vi. Kukuza mwongozo shirikishi wa Uthibiti ubora ambao unahusisha sehemu zote zinazohusika katika usimamizi na uongozi wa elimu nchini;
- vii. Kukuza muundo wa Uthibiti ubora nyumbufu utakaowasaidia wadau wote kufanya kazi katika mazingira ya elimu jumuishi kwa ufanisi; na
- viii. Kuendeleza zana za tathmini kwa ajili ya tathmini ya umahiri, ikiwa ni pamoja na kuchochea elimu ya ufundi katika mitaala ya ngazi zote za elimu, inahitaji zana thabiti za tathmini na ambazo zinahakiki kwa ufanisi matokeo ya ufundishaji na ujifunzaji katika elimu ya ufundi.

MAADILI YA MSINGI

Maadili ya msingi yanayoongoza uthibiti ubora wa shule ni pamoja na:

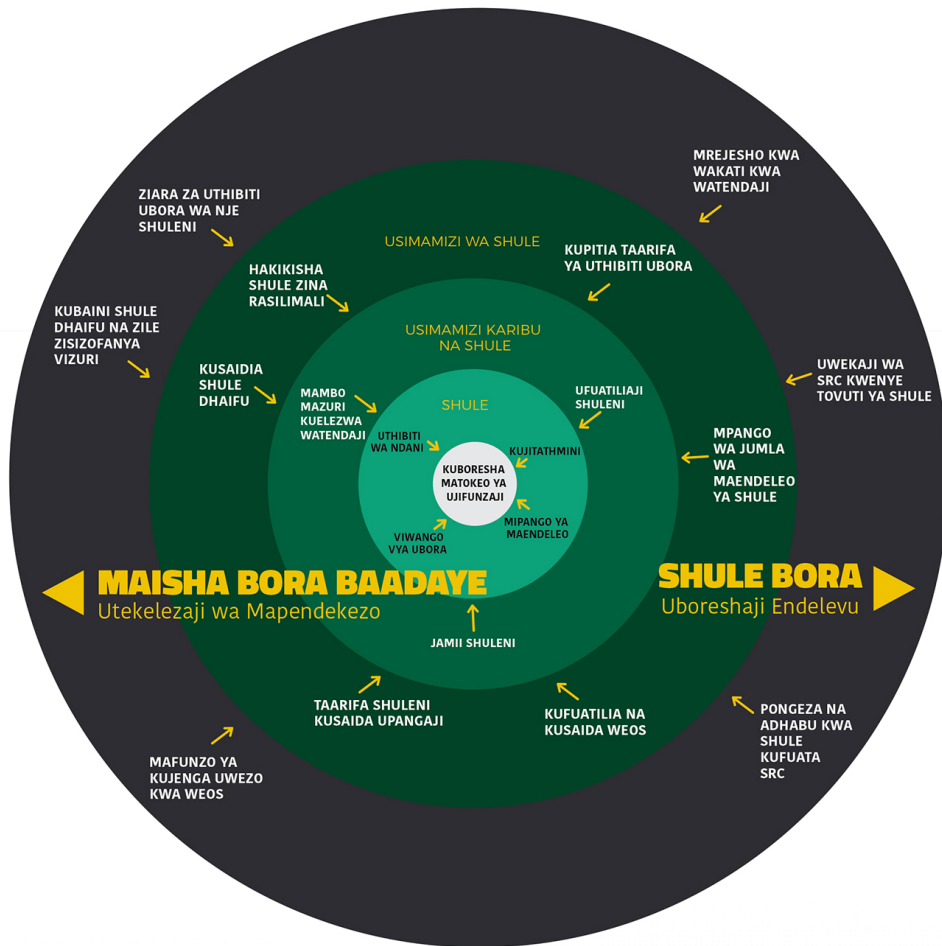
- i. Uadilifu katika mawasiliano na michakato yote ili matokeo yaweze kuaminika;
- ii. Moyo wa kujitoa katika mchakato wa uthibiti ubora wa shule unaozingatia kuboresha viwango vya elimu na matokeo tarajiwa ya kujifunza kwa watoto na vijana wa Kitanzania;
- iii. Ubora wa hali ya juu katika Uthibiti Ubora wa Shule, unaotumia taarifa zenye uhakika, salama, na tathmini inayotokana na taarifa sahihi katika kutoa matokeo yanayofaa kwa kuboresha shule na mfumo wa elimu; na
- iv. Uwazi katika mawasiliano kabla, wakati na baada ya ziara ya Uthibiti Ubora wa Shule, ikiwa ni pamoja na matokeo ya tathmini na taarifa ya muhtasari wa shule. Ushirikiano na shule, wazazi, jamii, na wadau wengine ili kuongeza ushiriki na matarajio.

Madhumini ya kuboresha Kiunzi na Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule

Changamoto kadhaa zimejitokeza pamoja na mafanikio yaliyoonekana katika kutekeleza Mwongozo wa kwanza wa Uthibiti Ubora wa Shule. Kwa mfano, kumeonekana haja ya kuongeza vigezo vya kutathmini Elimu ya Awali, Elimu ya Ufundi, Elimu Maalumu, Elimu ya Ualimu, na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi. Kutokuwepo kwa vigezo vya kutosha na viashiria vya uchambuzi kwa kila uwanja kulipelekea uamuzi wa jumla wakati wa kutathmini ubora wa elimu, na hivyo kusababisha ugumu. Zaidi ya hayo, changamoto katika mawasiliano kati ya wizara na ngazi za maamuzi kuhusu masuala ya uthibiti ubora zilisababisha juhudi za utekelezaji wa kujirudiarudia bila kufanya tathmini ya pamoja yenye kuleta mabadiliko, hivyo kusababisha ucheleweshaji wa maamuzi muhimu. Kielelezo Na. 1 kinaelezea michakato iliyopangwa ya kuhusisha wadau mbalimbali, kuhakikisha kwamba:

- i. Uthibiti Ubora wa Shule ni mchakato wa wazi na muhimu ambao unamuwezesha kila mdau kushiriki uboreshaji wa matokeo tarajiwa ya ujifunzaji;
- ii. Kuna mawasiliano kati ya wizara na taasisi juu ya maamuzi kuhusu masuala mbalimbali ya uthibiti ubora;
- iii. Uthibiti Ubora wa Shule unaendeshwa katika mfumo wa mabadiliko ambao unaruhusu shughuli/mchakato wake kuwa jumuishi;
- iv. Timu ya Ndani ya Uthibiti Ubora wa Shule imeundwa kwa njia inayowezesha Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule kufanyika kwa uwazi bila kificho;
- v. Taarifa na mrejesho kutoka kwenye Tathmini ya Uthibiti Ubora wa Shule wa Ndani zinatumiwa kikamilifu na maafisa Wathibiti Ubora wa Shule wa Nje na wasimamizi wa elimu ngazi zote;
- vi. Wathibiti Ubora wa Shule wataongozwa na mwongozo maalumu ili kuweza kutathmini ubora wa elimu katika mazingira na viwango tofauti vya elimu, haswa maeneo ambayo yalikuwa na changamoto katika Kiunzi cha Awali cha Uthibiti Ubora wa Shule, ikiwa ni pamoja na zana za tathmini za elimu maalumu, elimu ya ufundi, elimu ya ualimu, na elimu ya awali;
- vii. Muda uliopangwa wa Kiunzi cha Awali cha Uthibiti Ubora wa Shule na zana zake za utekelezaji umepita; kwa hivyo, kuna haja ya kupitia nyaraka hizo;
- viii. Mabadiliko katika mtaala na sera za elimu yanahitaji mapitio ya Kiunzi cha Uthibiti Ubora wa Shule na zana zake za utekelezaji ili kusaidia Mtaala uliobadilishwa na Sera ya Elimu.

Kielelezo 1: Utekelezwaji wa Mfumo wa Uthibiti Uboira wa Shule

SEHEMU YA PILI

KUFANYA ZIARA YA
UTHIBITI UBORA
WA SHULE

KUFANYA ZIARA YA UTHIBITI UBORA WA SHULE

Mtindo wa Uthibiti Ubora wa Shule unaweka kipaumbele kwenye matokeo ya ujifunzaji. Hivyo, kila mmoja anafanya kazi kwa kushirikiana ili kutimiza lengo hili. Ni muhimu, kwa kadri iwezekanavyo, jamii na shule kutambua umuhimu na mchango wa mchakato huu. Shule itambue kwamba inaweza kujifunza wakati wote kutokana na matokeo ya Uthibiti Ubora wa Shule na kwamba matokeo ya ziara za uthibiti ubora wa jumla ni ya maana, yenye kufanyika na yamejikita kwenye mahitaji ya shule; hivyo, yana manufaa. Maafisa Elimu Kata, ambao hutoa usaidizi na usimamizi wa karibu kwa shule, viongozi wa shule, bodi za shule na kamati za utawala pia wanapaswa kuhakikisha ziara imefanywa bila upendeleo, kwa ukamilifu, kwa usikivu, utiifu na kwamba watendaji hawa pia wanaweza kutumia matokeo haya kusaidia maboresho ya shule. Mchango wa wazazi na jamii kwenye Uthibiti Ubora wa Shule uthaminiwe na waone kuwa taarifa na matokeo yaliyowasilishwa ni ya maana na wanaweza kuyapata kwa urahisi.

Kanuni za kimaadili ni muhimu katika kuhakikisha kuwa Tunu Kuu zinakuwapo na kuonekana zikifanya kazi. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wote watatia saine fomu ya maadili kabla ya kuanza ziara za ndani ya shule. Hii ina maana kwamba kila mmoja atalazimika kuonesha weledi, usikivu na utiifu na kufanya mawasiliano wakati wote.

Kutia saine Fomu ya Maadili inamaanisha kwamba:

Nitafanya tathmini isiyo na upendeleo na sahihi na kuwa tathmini hizi zitategemea ushahidi, sambamba na Mfumo wa Taifa wa Uthibiti Ubora wa Shule;

- ii. Nitafanya kazi bila upendeleo au ubaguzi wowote, na sina mahusiano yoyote na shule ambayo yanaweza kunizuia kufanya kazi bila upendeleo;
- iii. Nitakusanya ushahidi na kutoa matokeo bila woga au upendeleo;
- iv. Nitasikiliza kwa umakini ushahidi utakaowasilishwa na shule na wajumbe wa timu zingine;
- v. Nitamhudumia kila nitakayekutana naye kwa usikivu na heshima, na kuweka maslahi ya mwanafunzi mbele katika kila jambo ninalolifanya, na kukumbuka kwamba ni fadhila kufanya kazi pamoja na shule ndani ya shule na jamii inayoizunguka;
- vi. Nitajenga mahusiano mazuri ya kikazi na wenzangu, hususan Walimu Wakuu/Wakuu wa Shule/Vyuo, walimu na watumishi wote nikizingatia hoja na mazingira yao wanayofanya kazi;
- vii. Nitatumia taarifa za kujitathmini za shule kama pahali pa kuanzia kwenye ziara ya Uthibiti Ubora wa Shule na kuzungumzia waziwazi masuala ya

kwenye taarifa hizo na Walimu Wakuu/Wakuu wa Shule/Vyuo, walimu na watumishi wote wakati wa ziara;

- viii. Nitatunza taarifa kwa siri;
- ix. Nitapanga na kusimamia mchakato wa Uthibiti Ubora wa Shule kwa ufanisi ili kuhakikisha kuwa mchakato huo unaenda bila vikwazo vyovyote kwa kadri inavyowezezana;
- x. Nitatoa matokeo ya Uthibiti Ubora wa Shule kwa ufasaha na kutoa msaada;
- xi. Nitatoa mrejesho kwa Walimu Wakuu/Wakuu wa Shule/Vyuo, Kamati za Utawala za Shule/Bodi za Shule/Vyuo, Maafisa Elimu Kata na watumishi wa shule ambao utakuwa fasaha na utajikita katika kusaidia kuboresha taasisi mbalimbali; na
- xii. Wakuu wa Shule/Vyuo na watumishi pia watategemewa kuzingatia viwango vya juu vya weledi wakati wa ziara za Uthibiti Ubora wa Shule na kuhakikisha kuwa Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapewa msaada na heshima stahiki.

Wakuu wa Shule/vyuo na wafanyakazi pia wanatarajiwa kudumisha viwango vya kitaaluma vya juu wakati wa ziara za Uthibiti Ubora wa Shule na kuhakikisha kwamba Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapewa msaada na wanaheshimiwa.

HATUA YA 1:

Shule kujitathmini yenyewe na maandalizi ya Ziara ya Tathmini ya Jumla ya Kwa nini shule ijitathmini yenyewe?

Kujitathmini kwa Shule ni kiini cha maboresho ya shule na hivyo imejumuishwa kwenye muundo wa Taifa wa Uthibiti Ubora wa Shule. Bila kujitathmini, uongozi na jamii hawatakuwa na mtazamo halisia na sahihi wa mambo mazuri na mapungufu wa shule yao, na hatua za kufanya maboresho hazitaweza kushughulikia mambo muhimu au kusaidia kupata matokeo bora kwawanafunzi. Kujitathmini kuna mtazamo wa kusonga mbele. Kunahusu kufanya mabadiliko na maboresho endelevu. Kunatokana na tafakuri yenye weledi, matumizi ya taarifa na kupata ushahidi. Kunahusu kufikiria kuhusu hatua za kuchukua ili kuboresha, kujifunza kutoka kwa wengine na wakati wote kuweka akilini nini kitakuwa na manufaa kwa ustawi wa wanafunzi na matokeo ya ujifunzaji.

Kujitathmini kunatumia changamoto na usaidizi kutoka ndani ya shule kwa ajili ya uthibiti ubora wa ndani ya shule na mchakato huu pia unawawezesha wale wanaotoa usaidizi na usimamizi wa karibu na shule, kama vile Maafisa Elimu Kata na watumishi ngazi ya wilaya kuchangia katika Uthibiti Ubora.

Ili shule ijitathmini yenyewe, itapaswa itumie Fomu ya Shule Kujitathmini Yenyewe, ambayo imefungamanishwa na nyanja na viashiria vya ubora katika Miongozo na viwango vya kitaifa. Fomu ya kujitathmini inajazwa na shule kwa msaada wa Afisa Elimu Kata, ambaye atahakiki taarifa zilizotolewa kama ni sahihi kwa kulinganisha na taarifa za kilamwaka za sensa ya shule na vyanzo vingine vya taarifa.

Majadiliano kuhusu jinsi shule ifanye tathmini yake yenyewe yatakuwa na manu-

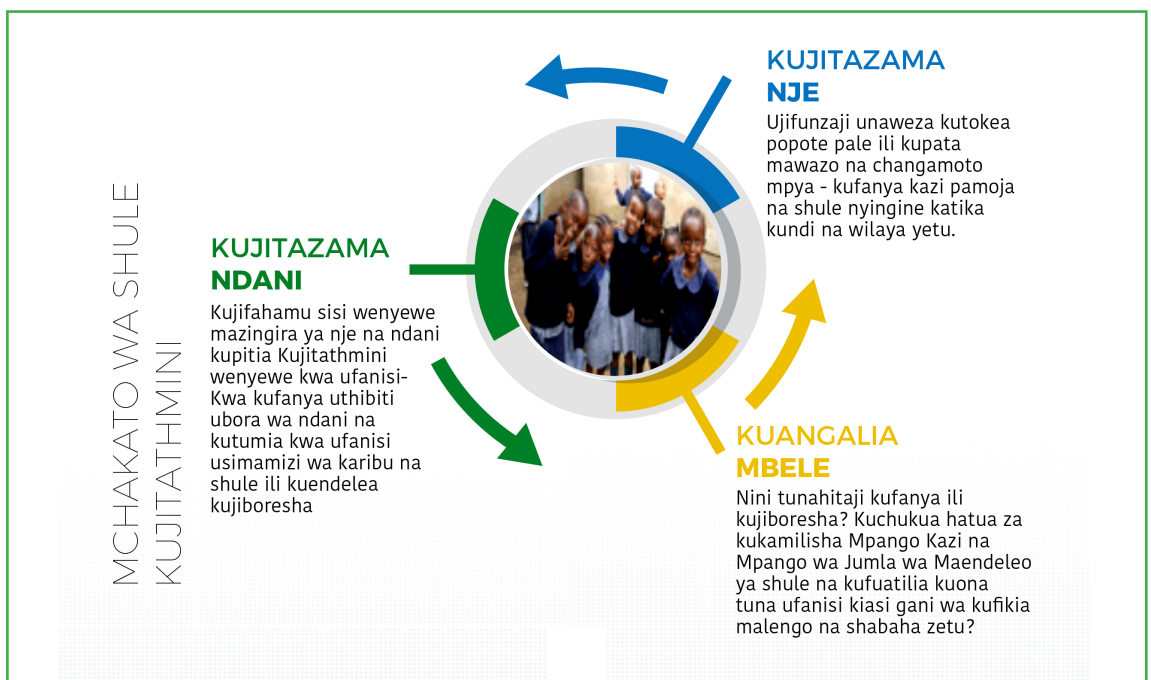
faa katika kusaidia timu ya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kujua shule, na Wakuu wa Shule/vyuo wataweza kuona jinsi wanavyoweza kutumia tathmini ya shule/vyuo vyao wenyewe na matokeo ya ziara katika kuboresha utendaji wao. Hivyo basi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na viongozi wa shule wanawezeshwa kufanya kazi pamoja tangu mwanzo wa Ziara ya Tathmini ya Jumla ya Shule, kama inavyodhihirishwa katika **Kielelezo Na 2**.

Kuna maswali manne katika Fomu ya Shule Kujitathmini Yenyewe, yenye nia ya kuboresha shule:

- i. Tunafanyaje?
- ii. Tunajuaje (ushahidi gani tunao?)
- iii. Wengine wanafanya vipi ikilinganishwa na sisi?
- iv. Tutafanya nini kuboresha? (hatua gani tuchukue na lini?)

Maswali haya yanaungana moja kwa moja na Mpango Kazi na Mpango wa Jumla wa Maendeleo ya Shule. Kwa kujibu maswali haya, Shule Kujitathmini Yenyewe na Mpango wa Jumla wa Maendeleo ya Shule huwezesha shule kuingia katika mpango unaojirudia wa kuitathmini yenyewe. Afisa Elimu Kata pia atatumia Fomu ya Shule Kujitathmini Yenyewe na Mpango wa Jumla wa Maendeleo ya Shule kufunza na kusaidia uongozi wa shule.

Shule kujitathmini yenyewe ni kuangalia mbele kwa lengo la kuwa na mabadiliko kwa kufanya maboresho endelevu. Tathmini hii inajikita katika taaluma inayoakisi, matumizi ya takwimu kwa kukusanya ushahidi. Hii inahusisha kujifikiria hatua gani zichukuliwe ili kuwe na maboresho, kujifunza kutoka kwa wengine kila wakati na kujua ni kitu gani wanafunzi wanafanya kitanufaisha ustawi wao na matokeo ya ujifunzaji.

Maandalizi kabla ya ziara

The SQAQO team leader will use the information provided to:

Kiongozi wa timu ya Maafisa Wathibiti Ubora wa Shule atatumia taarifa zilizotolewa kufanya yafuatayo:

- i. Kupata muhtasari wa utendaji wa hivi karibuni wa shule na muktadha wake kama ilivyoripotiwa katika Fomu ya Shule Kujitathmini Yenyewe, ambayo inajumuisha taarifa kutoka kwenye Sensa ya Kila Mwaka ya Shule, Baraza la Mitihani la Tanzania, na vyanzo vingine vya kuaminika;
- ii. Kupitia na kuchambua Mpango Kazi na Mpango wa Jumla wa Maendeleo ya Shule na nyaraka zingine muhimu zilizotolewa na shule; na
- iii. Kutambua mapendekezo yaliyotolewa katika tathmini za awali za Uthibiti Ubora wa Shule ili kuhakikisha kuwa kuna maboresho wakati wa ziara ya tathmini inayokuja.

Kiongozi wa timu ataandika mpango mfupi wa kabla ya ziara ili kuwatumia wajumbe wengine wa Timu kupitia mtandao kabla ya ziara ambapo atafanya yafuatayo:

- i. Kukumbushia na kusesitiza umuhimu wa kuzingatia Kanuni za Maadili wakati wote;
- ii. Kuwakumbusha wanatimu kuangalia na kutunza kumbukumbu kwa usahihi na kufuata protokali na taratibu zilizokubaliwa;
- iii. Kutoa taarifa kwa wanatimu kuhusu masuala yoyote yanayotokana na Fomu ya Shule Kujitathmini Yenyewe;
- iv. Kugawa na kujadili majukumu binafsi ya wanatimu kulingana na sifa na uzoefu wa Uthibiti Ubora wa Shule; na
- v. Kukumbusha timu juu ya uwajibikaji wa pamoja katika kutathmini.

Wajumbe wa timu watajiandaa kwa:

- i. Kupitia Mpango wa Kabla ya Ziara na kufanya rejea kwenye Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ili kujiandaa na majukumu yao maalumu wakiwa kwenye eneo la kazi;
- ii. Kujipa uzoefu kuhusu Fomu ya Shule Kujitathmini yenyewe, pamoja na Mpango Kazi na Mpango wa Jumla wa Maendeleo ya Shule (kama vinapatikana).
- iii. Kuandika kwenye kitabu cha rekodi kuhusu vitu muhimu vya kuzingatia na maswali ya kuuliza wakati wa tathmini.

HATUA YA 2:

Ziara yenyewe

Siku ya kwanza

Mwanzo wa siku ya kwanza ya ziara ya shule ya nje, kiongozi wa timu ya Uthibiti Ubora atakutana na Walimu Wakuu/Wakuu wa Shule/Vyuo na/au uongozi wa juu wa Shule kwa ufupi ili:

- i. Kutambulisha timu na lengo la ziara ya Wathibiti Ubora wa Shule;

- ii. Kufanya matayarisho ya kikao kirefu katika muda muafaka na Mwalimu Mkuu/Mkuu wa Shule/Vyuo ili kujadili tathmini ambayo shule imejifanyia yenyewe na/au kuibua maswali yoyote;
- iii. Kukubaliana kuhusu ratiba na itifaki za majadiliano ya vikundi na wanafunzi, wazazi, bodi za shule na kamati za usimamizi, walimu/wakufunzi wa masomo, na wafanyakazi wengine;
- iv. Kuthibitisha utaratibu wa kutoa mrejesho kwa walimu baada ya kufuatilia ufundishaji na ujifunzaji;
- v. Kuomba taarifa kuhusu kutokuwepo kwa wafanyakazi na kukubaliana kuhusu masuala mengine yanayohitaji utekelezaji au mazingira ambayo timu inapaswa kuwa na ufahamu nacho;
- vi. Ikiwezekana, kukutana na wafanyakazi wote ili kuwatambulisha wajumbe wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule na kufafanua lengo la ziara yao.

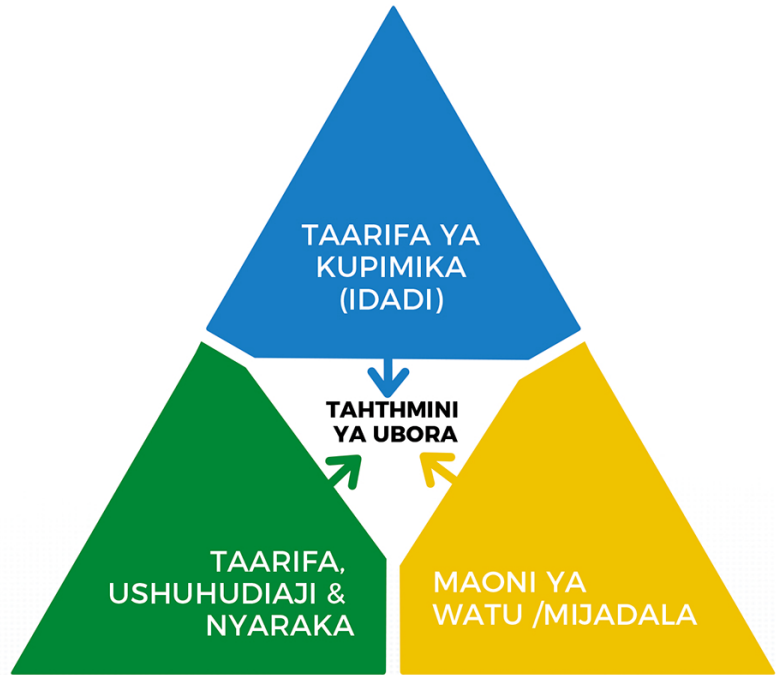
Ukusanyaji wa ushahidi

Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule itashiriki katika shughuli mbalimbali ili kupata picha kamili na sahihi ya jinsi shule inavyofanya kazi. Mbali na nyaraka na ushahidi unaotolewa na shule, Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule itakusanya ushahidi kupitia shughuli zifuatazo wakati wa ziara kwenye eneo husika:

- i. Ushuhudiaji wa moja kwa moja wa ujifunzaji na ufundishaji katika madarasa na maeneo mengine ya kujifunzia;
- ii. Tathmini ya kazi za wanafunzi;
- iii. Mapitio na tathmini ya nyaraka zilizotolewa shuleni; na
- iv. Mazungumzo ya vikundi na viongozi, walimu/walimu wa masomo, wafanyakazi wengine, wanafunzi, wazazi, kamati za shule/bodi, na wanajamii wengine wa karibu.

Tathmini ya Uthibiti Ubora wa Shule inapaswa itokane na ushahidi wa kuaminika badala ya mreno na maoni binafsi. Ili kufikia lengo hili, timu itakusanya ushahidi mbalimbali na kuhakikisha uhalali wake kwa kufuatilia moja kwa moja, kuzungumza na watu, na kutathmini taarifa. Pia, wataelezea ushahidi wao na kukubaliana juu ya ubora wa kazi ya shule kwa kutumia Viashiria vya Ubora.

Kielelezo Na. 3 kinaonesha njia ambayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watumia kuhakikisha kuwa ushahidi unalindwa na maoni binafsi yanazuiliwa. Kwa mfano, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanaweza kuanza kwa kupitia waraka wa Sera na kujadili na walimu/wakufunzi wa masomo ili kupata ufahamu wa jinsi Sera hiyo inavyotekelezwa. Kisha wanaweza kutazama taarifa ambazo itawaarifu zaidi kuhusu athari ya Sera hiyo kwenye matokeo tarajiwa ya kujifunza na kisha kufanya ufuatiliaji wa darasani kubaini uhusiano wake wa moja kwa moja na ufundishaji na ujifunzaji. Kuzingatia ushahidi kwa njia hii - kupitia lenzi tatu - huhakikisha uhalali wake, na zaidi, huwezesha timu kutathmini athari ya Sera husika kwenye ufundishaji na ujifunzaji.

Utumiaji wa ushahidi kufanya maamuzi

Katika kujibu maswali yaliyoainishwa katika kila nyanja, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watabuni na kutegemea vigezo mbalimbali vya ushahidi na viashiria. Kila shule itakuwa na upekee wake katika vipengele vya mafanikio na udhaifu. Uthibiti Ubora wa Shule utatumia viashiria vya ubora kufanya tathmini na kukadiriya utendaji wa shule katika maeneo mbalimbali. Viashiria vya Ubora husaidia shule na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule katika kufanya maamuzi yanayolingana; na ya uhakika. Wakati wa kufanya maamuzi kwa kutumia skeli ya pointi tano, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kujua kinachofaa zaidi, kwa kurejelea Mwongozo wa Viashiria vya Ubora unaotolewa kwa kila nyanja. Hii haipaswi kufanyika tu kihisabati, ambapo jibu fulani linapatikana kikanuni endapo tu sheria fulani zimetimizwa. Badala yake, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima watumie weledi na mwongozo uliotolewa kuamua na kubaini kiwango cha ubora cha kuipa shule husika.

Uhusiano wa nyanja mbalimbali

Katika shule yoyote, kuna uwezekano mkubwa wa uhusiano imara kati ya ufanisi wa uongozi na usimamizi, ubora wa kujifunza na kufundisha, na maendeleo ya wanafunzi. Uwepo wa uongozi na usimamizi, huleta ubora wa kujifunza na kufundisha na maendeleo ya wanafunzi. Ili Nyanja ya 3 ionekane “nzuri” au “Nzuri Sana”, lazima kuwe na ushahidi wa athari endelevu kwa muda fulani. Hivyo basi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanaweza kuamua kuwa uongozi na ufundishaji ni mzuri pale tu ambapo vimeonesha kuwa na athiri chanya kwa wanafunzi. Ikiwa viongozi waliopo ni wapya, ni vizuri kutoa alama za chini kwenye ushuhudiaji uliofanyika wakati wa ziara. Hata hivyo, ripoti ya mwisho inapaswa kusisitiza uwezo wa uongozi.

Kitabu cha Kumbukumbu

Ziara ya Tathmini ya Jumla ya Shule kila mshiriki wa Uthibiti Ubora wa Shule atatunza kumbukumbu ya uchunguzi na matokeo yote katika sehemu sahihi ndani ya Kitabu cha Kumbukumbu. Kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule atachunguza Kitabu cha Kumbukumbu kila siku, na wanatimu watajadili ushahidi uliorekodiwa katika mikutano ya wanatimu. Kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule atakusanya Kitabu cha Kumbukumbu mwishoni mwa ziara ya kutembelea sehemu. Kitabu cha Kumbukumbu lazima kiwe kamili na kieleweke, kwani ndio msingi wa Ushahidi unaoweza kutumika baadaye kuhakiki ubora wa shule.

Ratiba ya Ziara ya Tathmini ya Jumla ya Shule

Jedwali Na. 1 linaonesha aina ya shughuli ambazo zitafanyika wakati wa ziara ya siku mbili. Kabla ya kufanya ziara, Mkuu wa Shule/chuo atapaswa kukubaliana kuhusu mpango mzima wa ziara.

JEDWALI 1: Mfano wa ratiba ya ziara ya siku mbili ya uthibiti ubora

Muda	Siku ya kwanza	Siku ya pili
1:30-2:15	Kukutana na Mkuu wa Shule/chuo	Kiongozi wa timu kukutana na Mkuu wa Shule/chuo
2:15-2:45	Kukutana na wafanyakazi wa shule/kuzuru majengo	Kutoa muhtasari kwa timu kuhusu shughuli za siku hiyo.
3:00-3:20	Majadiliano ya vikundi kuhusu ripoti ya uthibiti ubora wa ndani ya shule	Majadiliano ya vikundi kuhusu ripoti ya uthibiti ubora wa ndani.
3:30-4:00	Kutembelea madarasa	Ziara darasani/majadiliano ya vikundi.
4:00-5:00	Ziara darasani/majadiliano ya vikundi na bodi.	Majadiliano ya vikundi/ziara darasani.
5:00-6:00	Kutembelea madarasa	Kutembelea madarasa/majadiliano na wafanyakazi waandamizi
6:00-6:30	Kutembelea madarasa	Kukusanya ushahidi zaidi/majadiliano na wafanyakazi/mafundisho.
6:30-7:00	Majadiliano ya vikundi/ziara darasani.	Ushuhudiaji
7:00-7:30	Majadiliano ya vikundi/kupitanyaraka	Kukutana na Mkuu wa Shule/chuo
7:30-8:00	Kutembelea madarasani	Tathmini/Tafakuri ya timu
8:00-8:30	Kuchunguza nyaraka/majadiliano ya vikundi	Mrejesho kwa Mkuu wa Shule/chuo/walimu/wakufunzi, wajumbe wa kamati ya shule, wajumbe wa bodi,
8:30-9:00	Ushuhudiaji wa mwisho wa siku/majadiliano ya vikundi	Kiongozi wa timu kukutana na Mkuu wa Shule/chuo
9:00-9:45	Kukutana na Mkuu wa Shule/chuo	Viongozi wa jamii/kijiji
9:45-10:00	Tafakuri ya timu	
10:00-11:30	Mkutano wa timu	

Moja ya shughuli muhimu kabisa ya ziara ya Uthibiti Ubora wa Shule ni kukusanya ushahidi kuhusu ubora wa ufundishaji na ujifunzaji ndani ya shule kwa ujumla wake. Ushuhudiaji darasani ni shughuli muhimu katika kutathmini “ufanisi wa jumla wa shule”, na inatarajiwa kwamba Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watatumia zaidi ya asilimia 80% ya ziara yao kufuatilia ufundishaji na ujifunzaji darasani, utoaji maoni, na kukusanya ushahidi kuhusu athari za uongozi na usimamizi, mitaala, na mazingira ya shule katika ubora wa ufundishaji na ujifunzaji. Shughuli nyingine muhimu ambayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kufanya

wakati wa ziara ya shule ni kufanya majadiliano ya kikundi na Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule ya Ndani ili kujadili taarifa ya Uthibiti Ubora wa ndani. Taarifa za Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule zinapaswa kutumiwa kama kianzio wakati wa ziara za Uthibiti Ubora wa Shule. Taarifa hizo zinapaswa kutumiwa na Maafisa Uthibiti Ubora si tu kusifia kazi iliyofanywa na Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule ya Ndani, lakini pia kuwaelewesha Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kuhusu masuala ya uthibiti ubora yanayoendelea shuleni/chuoni, changamoto, na masuala ambayo walimu na wasimamizi wanahitaji kuzishughulikia kwa tahadhari ya hali ya juu.

Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watapata nafasi ya kujadiliana na wanafunzi wakati na baada ya ziara za darasani na kuangalia madaftari yao kila inapowezekana bila kuingilia ufundishaji utakaokuwa unaendelea. Afisa Mthibiti Ubora wa Shule anapaswa kukuta maandalio ya somo na mpango mzima wa ufundishaji darasani. Pamoja na hayo, Afisa Mthibiti Ubora wa Shule anapaswa kufuatilia kinachoenendelea darasani na kubaini ikiwa wanafunzi wanajifunza kutokana na ufundishaji unaoendelea. Ni utaratibu mzuri kwa Mkuu wa Shule/chuo kuambatana na kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule kufanya ushuhudiaji angalau mara moja darasani; kufanya hivyo kunasaidia kuimarisha uwezo na uelewa wa pamoja wa ubora wa ufundishaji na ujifunzaji shuleni. Itifaki iliyopangwa ya ushuhudiaji wa ufundishaji na ujifunzaji darasani pamoja na utoaji wa mrejesho kwa mwalimu/mkufunzi, itaafikiwa kati ya Mkuu wa Shule/chuo na kiongozi wa timu ya wathibiti ubora wa shule mwanzoni mwa ziara.

Ushuhudiaji wa ufundishaji na ujifunzaji darasani unafanyika ili kukusanya ushahidi kuhusu shule nzima. Baada ya kila uangalizi wa somo, Afisa Mthibiti Ubora wa Shule atachambua ushahidi uliokusanywa darasani ili kujibu maswali mawili rahisi lakini muhimu sana kuhusu somo lililoonwa:

- i. Kujifunza kulikuwa bora wakati gani.....?
- ii. Kujifunza kungeweza kuwa bora zaidi ikiwa.....ni nini kinahitaji kuboreshwa?

Ushahidi huu unatoa picha kamili ya ubora wa ufundishaji na athari yake kwa ujifunzaji, ambayo inaweza kuchambuliwa kuonesha ni kundi gani la wanafunzi wanafanya vizuri na mahali ambapo maboresho yanahitajika zaidi. Majadiliano kadhaa ya vikundi yatahitajika kufanyika wakati wa ziara ya Uthibiti Ubora wa Shule, ambayo ni pamoja na: Afisa Mthibiti Ubora wa Shule ataongoza majadiliano, ataweka kanuni za msingi za majadiliano ya vikundi, kwa mfano, kwamba siri ya majadiliano isitoke nje ya chumba, na kwamba maoni au lawama binafsi kwa watu hayatakubalika. Idadi bora ya washiriki katika majadiliano ya vikundi inapaswa kuwa kati ya watu 6 - 8, na idadi hiyo inapaswa kuzingatia uwakilishi wa jinsia, mahitaji maalumu ya wanafunzi na majukumu.

Timu ya Uongozi na Utawala

Mikutano na Mwalimu Mkuu/Mkuu wa Shule/Chuo na viongozi wengine inatoa ushahidi wamaana. Wakati wa mikutano hii, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, watauliza maswali yanayohusiana na Nyanja husika, maeneo lengwa kwa ajili ya ufuatiliaji wa Fomu ya Shule Kujitathmini au kupata uelewa zaidi kuhusu taarifa ya mafanikio ya mwanafunzi.

Kiongozi wa Timu ya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, anaweza pia kupanga na Mwalimu Mkuu/Mkuu wa Shule/Chuo ili kuwaona watumishi wengine muhimu kama itakavyoonekana inafaa watakaokuwapo wakati wa ziara (mf. watumishi wakitaalam, viongozi wa walimu, Wakuu wa Idara).

Majadiliano ya vikundi na wazazi/wanajamii

Mikutano na wazazi itafanyika bila ya kuwapo kwa watumishi wa shule ili kuwapo na uhuru katika kubadilishana mawazo. Hoja za mikutano zitakwenda sambamba na yaliyomo kwenye Fomu ya Shule, Nyanja na Viashiria vya Ubora. Ni vyema kualika wigo mpana wa wazazi kadri inavyowezekana, na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, wanaoendesha mijadala wataweka kanuni za mijadala; mawazo hayo yatakuwa ni ya siri lakini maoni au malalamiko kuhusu watu binafsi hayatakubaliwa. Ili kuhakikisha hakuna upendeleo, wazazi watakaoshiriki watapatikana kwa kutumia njia mbalimbali kama vile Ushirikiano wa walimu na wazazi, mapendeleo ya Walimu Wakuu/Wakuu wa Shule na wazazi ambao ni wajumbe wa kamati/bodi ya shule

Majadiliano na Watumishi

Mikutano na wafanyakazi itafanyika bila uwepo wa Mkuu wa Shule/chuo ili kuwe na kubadilishana maoni huru. Maswali katika mikutano hiyo yataendana na Fomu ya Shule Kujitathmini Yenyewe, nyanja, na viashiria vya ubora. Ni vizuri kuwaalika wafanyakazi mbalimbali, na wengi kutegemeana na ukubwa wa shule. Maoni ya walimu/wakufunzi wapya wa shule na walimu wa kawaida ni ya muhimu sana, kama ilivyo tu ya walimu/wakufunzi wenye uzoefu ambao wanaweza kuelezea jinsi shule ilivyobadilika.

Kuzungumza na wanafunzi

Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watazungumza na wanafunzi madarasani, pale itakapoonekana inafaa, kwenye maeneo mengine ya shule na katika mijadala ya vikundi ili kupima uelewa na ufahamu wao kuhusu kile wanachojifunza, fikra zao kuhusu kile wanachojifunza, hisia zao kwa ujumla kuhusu namna shule inavyowasaidia vyema na kama wanahisi wako salama na wanajaliwa. Mijadala ya wanafunzi (wastani wa wanafunzi 8 hadi 10) haitahudhuriwa na watumishi wa shule. Wanafunzi watakuwa na uwakilishi wa rika zote na wigo wa kijiografia wa idadi yote ya wanafunzi shuleni na unaweza kujumuisha vikundi vya wanafunzi, au wale wenye mahitaji maalumu ya ujifunzaji.

Mrejesho kwa njia ya mdomo

Wakati wa ziara, kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule atakutana na Mkuu wa Shule/chuo mara kwa mara kutoa mrejesho juu ya maendeleo ya ziara na kubainisha maeneo yanayohitaji tahadhari ya haraka. Kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule atatoa muhtasari wa kila siku ya ushuhudiaji uliofanywa juu ya ufundishaji na ujifunzaji na kutoa fursa ya kuuliza maswali, kutafuta ufa-fanuzi, na kutafuta ushahidi zaidi ikiwa kuna ulazima.

Mkutano wa kuhitimisha

Mwishoni mwa ziara, Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule, chini ya uongozi wa kiongozi wa timu, itatoa mrejesho wa mdomo kwa Mkuu wa Shule/chuo pamoja na

wengine kutoka shuleni, kutoka kwenye kamati ya usimamizi/bodi, kutoka kwenye jamii na Afisa Elimu Kata.

Maoni yajikite katika mafanikio ya shule na maeneo ya kuboresha, kulingana na ushahidi uliokusanywa na maamuzi yaliyofanywa wakati wa ziara. Alama kamili iliyopewa taasisi haitatangazwa katika mkutano huu. Ikiwa kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule atawasilisha vizuri, na hasa ikiwa shule ilikwisha jitathmini yenyewe na kuona mapungufu yake, mrejesho huu hautakuwa na jambo lolote la kushangaza.

HATUA YA 3:

Taarifa ya mwisho na Kadi ya Muhtasari wa Taarifa ya Shule

Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watatumia ushahidi uliokusanywa kuamua ubora wa kazi ya shule. Wataandika muhtasari huu kwa njia ya madokezo kueleza mambo yanayosaidia kujifunza, mambo yanayozuia kujifunza kwa ufanisi, na mapendekezo ya hatua stahiki kwa kila kipengele.

Mwisho wa yote wataandaa taarifa kamili yenye uchambuzi kamili wa mafanikio ya shule na maeneo yanayohitaji kuboresha. Matokeo ya timu yanategemea ushahidi uliowasilishwa, kwa hiyo, ni ya mwisho. Maamuzi yaliyofanywa katika taarifa hii hayawezi kupingwa. Hata hivyo hitilafu yoyote kwenye ukweli uliyomo katika taarifa itashughulikiwa.

Kadi ya Muhtasari wa Taarifa ya Shule

Kiongozi wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule pia ana jukumu la kukamilisha Kadi ya Muhtasari wa Taarifa ya Shule. Kiambatisho maalumu kinawasilisha taarifa za kina kuhusu lengo la Kadi ya Muhtasari wa Taarifa ya Shule na maelekezo juu ya jinsi inavyopaswa kukamilika.

SEHEMU TATU

NYANJA ZA
KUZINGATIA NA
VIASHIRIA VYA
UBORA

NYANJA ZA KUZINGATIA NA VIASHIRIA VYA UBORA

Nyanja na viashiria vya ubora vimechaguliwa kwa sababu ni muhimu sana katika shughuli ya Uthibiti Ubora wa Shule duniani kote. Vinatoa mwongozo wa kufanya tathmini madhubuti kwa kutumia ushahidi uliokusanywa kupitia ushuhudiaji wa moja kwa moja, kusoma na kutafakari nyaraka, na majadiliano na wanajumuiya ya shule, ikiwa ni pamoja na uongozi wa shule, walimu/wakufunzi, maafisa elimu kata, wanafunzi, wazazi, na wanajamii.

Hizi ni muhimu kwa kuwa:

- i. Nyanja na viashiria vya ubora huleta uelewa wa pamoja kati ya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na wadau wengine kwa matumizi yao na kwa shule. Vinalenga katika mambo muhimu zaidi katika elimu na pia mambo yenye athari kubwa katika ujifunzaji;
- ii. Matumizi ya Mjumuisho wa nyanja na viashiria vya ubora hufanya ufikiaji uamuzi kuwa sawa miongoni mwa wadau wengine na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule;
- iii. Matumizi ya mjumuisho wa nyanja na viashiria vya ubora katika kufanya maamuzi na kutoa taarifa, yatasaidia viongozi wa juu kufanya maamuzi yenye msingi wa uelewa kuhusiana na uboreshaji wa matokeo na ujifunzaji;
- iv. Viashiria vya ubora wa viwango vya juu zaidi vya utendaji vinaelezea ufanisi wa elimu ambao shule zinaweza kutamani kuzifikia;
- v. Taarifa kuhusu viwango vya chini zaidi vya utendaji huzipatia shule uelewa mzuri wa viwango vya utendaji ambavyo ninaonekana kutokukubalika, hivyo ni lazima viboreshwe haraka iwezekanavyo;
- vi. Shule na Maafisa Elimu Kata wanaweza kutumia nyanja na viashiria vya ubora kwa ajili ya kujitathmini wenyewe na kupanga mipango ya jumla ya maendeleo ya shule;
- vii. Kushirikishana taarifa kuhusu nyanja na viashiria vya ubora kunaweza kuwasaidia wazazi na wengine katika jamii kuelewa vyema mchakato wa Uthibiti Ubora wa Shule, ikiwemo namna ya kutoa taarifa kwenye Kadi ya Muhtasari wa Taarifa ya Shule, na kuwa na maono ya jinsi shule inavyotamaniwa kuwa; na
- viii. Nyanja na viashiria vya ubora husaidia kuongeza uwazi wa mchakato wa Uthibiti Ubora wa Shule na ushirikishwaji wa kila mtu katika kuboresha shule.

Nyanja

Uchaguzi wa Nyanja umefanywa kulingana na mambo mazuri ya kiutafiti wa ki-

kanda na kimataifa na uzoefu wa kiutendaji wa ufanisi wa shule na mambo ya maboresho ya shule katika muktadha wa Tanzania. Lengo ni kupata matokeo mazuri kabisa ya kitaaluma wakati huohuo tukilenga katika maendeleo ya mwanafunzi kibinafsi, kimaumbile, kijamii, kimaadili na makuzi ya hisia.

Katika Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ulioboreshwa, mpangilio wa nyanja umeboreshwa kimkakati kutoka katika wasilisho la toleo la awali. Maboresho haya yako katika sehemu mbili: kwanza, nyanza sasa zimepangwa kufuatana na mchakato halisi wa utekelezaji wa mtaala, ili kuhakikisha uwepo wa mtiririko wenye mantiki na nzuri zaidi. Pili, maboresho ya mpangilio huu yanaongeza mtiririko mzuri katika mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji na kujenga uzoefu mzuri na shirikishi. Mpangilio huu wa maboresho unalenga kuwezesha maudhui ya kielimu kwenda sambamba na ufanisi wa mbinu na mchakato wa ufundishaji.

Nyanja za Uthibiti Ubora wa Shule ni:

- i. Ubora wa Mtaala katika Kukidhi Mahitaji ya Wanafunzi;
- ii. Ubora wa Ufundishaji kwa Ujifunzaji na Upimaji Mzuri;
- iii. Ubora wa Uongozi na Utawala: Uongozi wa Ujifunzaji, Uongozi wa Watu na Rasilimali Nyingine;
- iv. Ubora wa Mazingira ya Shule na Athari Zake Kwenye Ustawi, Afya na Usalama;
- v. Ushirikishwaji wa Jamii;
- vi. Nidhamu, Maadili, Utamaduni na Uzalendo;
- vii. Matumizi mazuri ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano; na
- viii. Mafanikio ya Wanafunzi.

Nyanja na Maeneo Lengwa

Maeneo lengwa yametolewa kwa kila Uwanja itakayotathminiwa. Hii inatoa mwongozo kwa Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kuhusu maeneo ya kufanyiwa kazi ndani ya kila nyanja. Hata hivyo, maeneo haya hayako peke yake na isiwazuie Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kuchukua kumbukumbu za mambo mazuri ambayo ni ya kipekee kwa shule husika.

Maoni

Mwongozo huu unawezesha maamuzi kuhusu kiwango cha ubora wa shule kutokana na majumuisho ya alama (asilimia) zilizopatakana kwenye kila kiashiria/kipengele cha ubora/swali katika eneo fulani. Mthibiti Ubora wa Shule lazima afanye maamuzi kwa kila swali, kwa kutumia kiwango cha pointi tano na kutoa alama kati ya 5, 4, 3, 2, na 1. Tarakimu hizi zinamaanisha: vizuri sana, vizuri, Inaridhisha, dhaifu, na dhaifu sana, mtawalia.

01 UBORA WA MTAALA KATIKA KUKIDHI MAHITAJI YA WANAFUNZI

Tathmini ya ubora wa mtaala katika kukidhi mahitaji ya wanafunzi wakati wa tathmini ya uthibiti ubora wa shule inahusisha tathmini kamili ya maudhui ya elimu, muundo, na njia za utoaji wake. Tathmini hii ni pamoja na mapitio ya uwiano wa

mtaala na viwango vya elimu, hitaji la kuwa uwazi na ufaafu wa malengo tarajiwa ya kujifunza, na ujumuishaji wa mikakati mbalimbali ya kufundisha na kujifunza. Pia inazingatia uwezo wa mtaala kubadilika sawia na mitindo tofauti ya kujifunza na utoaji wa rasilimali kusaidia utekelezaji wa mtaala kwa ufanisi. Lengo ni kuhakikisha kwamba mtaala unakidhi mahitaji mbalimbali ya wanafunzi na maslahi yao, kuchochea uzoefu wa kujifunza wenye maana, na kuendeleza maarifa na ujuzi unaolingana na malengo ya elimu. Tathmini endelevu ya mara kwa mara inachangia kuboresha mtaala ili kukidhi mahitaji endelevu ya wanafunzi. Ubora wa mtaala katika kukidhi mahitaji ya wanafunzi unaweza kupimwa kupitia viashiria kama vile:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
1.1	Shule hutoa vifaa vya mtaala kikamilifu, ikiwa ni pamoja na Mihtasari, maandalio ya masomo, miongozo ya kufundishia, vifaa na vitabu vya rejea na Kiada, madaftari na karatasi zenye maelekezo ya ujifunzaji, vifaa vya TEHAMA, na rasilimali nyingine.					
1.2	Mpango wa mtaala katika shule unajumuisha mada/mahiri kutoka katika masomo mbalimbali kama vile mabadiliko ya hali ya hewa, ukatili dhidi ya wanawake na watoto, afya ya uzazi, magonjwa ya milipuko na majanga, ukizingatia stadi na mada mbalimbali kwa njia ambayo inalingana na uwezo wa mtaala wa kitaifa, kuhakikisha uzoefu kamili wa kujifunza kwa wanafunzi.					
1.3	Shule inajumuisha utoaji wa elimu binafsi, ya jamii, na elimu afya inayoakisi mahitaji ya wanafunzi wake na vipaumbele vya kitaifa katika mtaala.					
1.4	Shule hutoa elimu mbalimbali ya nje ya darasa kama vile michezo, sanaa, mijadala, vikundi vya sayansi, huduma kwa jamii, na makundi ya kitaaluma ili kuimarisha vipaji vya kila mwanafunzi.					
1.5	Mtaala unatekelezeka, kwani unalingana na rasilimali zilizopo, unabadilika kulingana na mahitaji tofauti ya wanafunzi, unakidhi viwango vya elimu, na unafaa na muda halisi uliowekwa, huku ikihusisha elimu jumuishi na yenye uwiano na mbinu faafu katika muktadha wa shule.					
1.6	Mtaala na vifaa vyake ni sahihi kwa umri husika, kiwango, na mahitaji ya wanafunzi					
1.7	Yaliyomo kwenye mitaala inayotumiwa na walimu/wakufunzi ni ya kisasa, ya kufaa, kamilifu, na yanayoendana na viwango vya elimu pamoja na mahitaji ya wanafunzi.					
1.8	Kuna ushirikishwaji wa mada/mahiri zinazohusiana na ukatili wa kijinsia, mahusiano yenye heshima, na elimu ya afya ya uzazi inayofaa kulingana na umri katika mtaala.					
1.9	Mtaala na mbinu za kufundishia zinajali tamaduni, na kuhakikisha kuwa majadiliano kuhusu ukatili wa kijinsia na afya ya kingono yanajumuisha na kuheshimu mitazamo tofauti ya kitamaduni.					
1.10	Vifaa vya kujifunzia vinajumuisha maudhui yanayojadili masuala ya ukatili wa kijinsia, watoto dhidi ya watoto, na mada/mahiri za afya ya uzazi zinazoendana na umri.					
Viashiria mahususi kwa shule maalumu/madarasa maalumu						
1.11	Vifaa vya mtaala vinaendana na mahitaji ya wanafunzi wenye mahitaji maalumu, vipo na vinatoa msaada katika darasa maalumu.					

1.12	Walimu/wakufunzi wanafuata mtaala na kanuni za elimu jumuishi.						
1.13	Upatikanaji wa vifaa mbalimbali vya kufundishia na kujifunzia vinavyoendana na hatua tofauti na mahitaji mbalimbali ya ujifunzaji.						
1.14	Upatikanaji wa vifaa vilivyopo ndani ya uwezo, ikiwa ni pamoja na maandishi makubwa, sauti, nukta nundu na aina nyinginezo kufanikisha ujifunzaji kwa milango anuwai ya fahamu.						
1.15	Uwiano wa mtaala na malengo yaliyoainishwa katika mipango binafsi ya elimu ya wanafunzi.						
Viashiria mahususi kwa shule ya Awali/Darasa la Awali							
1.16	Vifaa vya mtaala vinavyosaidia ujifunzaji na maendeleo ya haraka vipo na vinatoa msaada katika madarasa ya awali.						
1.17	Kuwepo kwa shughuli na vifaa vinavyolingana na maendeleo ya kimwili, kiakili, kijamii, na kihisia ya watoto.						
1.18	Upatikanaji wa aina mbalimbali za vifaa vya kuchezea na shughuli zinazosaidia maendeleo katika nyanja tofauti.						
1.19	Kuwepo kwa vitabu vingi, simulizi za hadithi, na vifaa vingine vyenye kufundisha lugha kwa urahisi katika mazingira ya darasa.						
Viashiria mahususi kwa vyuo vya ualimu							
1.20	Kuna fursa kwa walimu tarajali kushiriki katika uzoefu wa kufundisha kwa vitendo kulingana na mpango wa mafunzo kwa vitendo.						
1.21	Kujumuisha maudhui na mbinu za kufundishia zinazofaa katika mazingira mbalimbali ya elimu ambako wanachuo wanaweza kufundisha baada ya kuhitimu.						
1.22	Ujumuishaji wa vitendo vinavyoakisi mtaala ili kusaidia walimu tarajali kutathmini njia za kufundishia na kujifunzia na kuendelea kuziboresha.						
Viashiria mahususi kwa shule/madarasa ya ufundi							
1.23	Vifaa vya mtaala vinavyosaidia ufundishaji na ujifunzaji wa masomo ya ufundi vipo na vinatumika kwa ufanisi katika masomo ya ufundi.						
1.24	Mtaala unakidhi viwango stahiki katika mahitaji soko la sasa						
1.25	Marekebisha ya mara kwa mara ya maudhui ya mtaala ili kuhakikisha kwamba yanaakisi maendeleo ya kiteknolojia ya hivi karibuni.						
1.26	Ujumuishaji wa fani na ujuzi mbalimbali ili kuandaa wanafunzi kwa ajili ya majukumu mbalimbali katika sekta ya viwanda.						
1.27	Ujumuishaji wa mafunzo ya stadi saidizi katika mtaala, ikiwa ni pamoja na mawasiliano, ufanyaji kazi kwa pamoja, na utatuzi wa matatizo.						
Viashiria mahususi kwa shule/darasa lisilo rasmi							
1.28	Ujumuishaji wa maendeleo ya stadi za maisha katika mtaala, ukiangazia stadi za vitendo na zinazofaa kwa maisha ya kila siku.						
1.29	Ujumuishaji wa matumizi halisi ya vitu na mifano ya vitendo katika mtaala.						
1.30	Chambua vifaa vya kufundishia ili kuhakikisha vinalingana na vinatoa msaada kwa mtaala wa elimu ya sekondari isiyo rasmi.						

1.31	Kuandaa na kutumia mtaala nyumbufu inayoweza kurekebisha il kukidhi mahitaji mbalimbali, maslahi, na malengo ya wanafunzi katika mazingira yasiyo rasmi.					
Viashiria mahususi kwa shule za kimataifa						
1.32	Shule inachukua mtaala wa kimataifa au wa kigeni ambao unalingana na tamaduni za nchi na viwango vya kitaifa vya uwezo wa mafanikio ya kitaaluma, ili kuhakikisha uzoefu wa elimu kamili na unaofaa					
1.33	Shule hutumia mtaala wa kimataifa au wa kigeni ambao unaoana vizuri na tamaduni za nchi yetu na matarajio ya watu kuhusu elimu, kuhakikisha wanafunzi wanajifunza kuhusu ulimwengu huku wakiheshimu mila na malengo ya ndani.					

02 UBORAWAUFUNDISHAJIKWAUJIFUNZAJINATATHMINIYAKINIFU

Tathmini ya ubora wa ufundishaji kwa ujifunzaji na tathmini yakinifu katika uthibiti ubora wa shule inahusisha tathmini kamili ya taratibu za ufundishaji ili kuhakikisha yana mchango chanya katika matokeo ya ujifunzaji wa wanafunzi. Tathmini hii inajumuisha uwazi na urekebishaji malengo ya ujifunzaji, ufanisi wa mikakati ya ufundishaji inayoweza kubadilishwa kuakisi mitindo mbalimbali ya ujifunzaji, na ufaafu wa njia za tathmini. Pia inazingatia ushirikishwaji wa teknolojia, uwezo wa kubadilika ili kukidhi mahitaji ya wanafunzi moja moja, usimamizi wa darasa, na maendeleo ya kitaalama endelevu kwa walimu. Lengo ni kuhakikisha kwamba taratibu za ufundishaji yanaendana na malengo ya elimu, yanakuza mazingira chanya na jumuishi ya ujifunzaji, na yanasaidia daima wanafunzi kupitia taratibu za ujifunzaji na njia za tathmini nzuri. Ubora wa ufundishaji kwa ujifunzaji na tathmini yakinifu unaweza kupimwa kupitia viashiria kama vile:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
2.1	Ufundishaji huwezesha wanafunzi kupata maarifa mapya na kufanya maendeleo kufikia viwango vya umahiri vya kitaifa ili waweze kuongeza uelewa wao na kuendeleza stadi zao kwa njia endelevu na thabiti					
2.2	Kuna uwiano mzuri kati ya mafunzo kwa vitendo na nadharia katika masomo					
2.3	Walimu/wakufunzi huonesha uelewa mzuri wa mahitaji ya wanafunzi, ikiwa ni pamoja na viwango vya mafanikio, mazingira ya kijamii na kitamaduni, jinsia, mahitaji binafsi na ya kujifunza, na hutumia taarifa hii kupanga na kufundisha kwa ufanisi					
2.4	Walimu/wakufunzi hutumia vizuri rasilimali walizo nazo, ikiwa ni pamoja na muda darasani, ili kuboresha ujifunzaji					
2.5	Mbinu za ufundishaji zenye ufanisi na hatua za kujifunza shirikishi na hamasishi kwa wanafunzi kulingana na mahitaji yao tofauti, ikiwa ni pamoja na wale wenye mahitaji maalumu na ya kiufundi.					

2.6	Walimu/wakufunzi wana maarifa na uelewa wa kutosha wa somo linalofundishwa ili kuwezesha ujifunzaji wenye ufanisi				
2.7	Kuna uwiano mzuri kati ya hatua za ufundishaji na ujifunzaji katika somo				
2.8	Matendo na mabadiliko katika tabia ya wanafunzi huhakikiwa kwa kila mara na kwa kina, na taarifa kutoka kwenye tathmini hutumika kupanga ufundishaji ili wanafunzi waweze kuendelea mbele.				
2.9	Wanafunzi wanaweza kuhusianisha dhana za kinadharia na matumizi yake kivitendo.				
2.10	Walimu/wakufunzielimishaji huhamasisha wanafunzi kushirikiana na kujifunza kutoka kwa wenzao katika somo				
2.11	Walimu/wakufunzi hutoa kazi zinazowapa changamaoto wanafunzi mara kwa mara kupitia chemsha bongo au utafiti ili waweze kutumia stadi zao katika muktadha na mada tofauti (haswa uwezo wa kusoma na kuandika, uwezo wa kuzungumza na kusikiliza, na uwezo wa kihisabati) kwa kuendana na kiwango cha elimu husika				
2.12	Walimu/wakufunzi hutumia fursa waliyonayo kufundisha wanafunzi kuwa na ufahamu wa usalama binafsi na mitindo salama ya maisha				
2.13	Walimu/wakufunzi hutoa maoni muhimu na kwa wakati kwa wanafunzi, iwe kwa maneno au maandishi, ambayo huwasaidia kuelewa wanachohitaji kufanya ili kuboresha				
2.14	Kazi za nyumbani zinazotolewa hutoa fursa kwa wanafunzi kujifunza kwa kujitegemea, kuendeleza ujifunzaji, na/au kuthibitisha stadi. Hii husaidia kuimarisha akili za kitafiti za wanafunzi, ubunifu, na kujiamini wao wenyewe				
2.15	Walimu/wakufunzi hutumia tathmini endelevu vizuri. Walimu/wakufunzi huuliza maswali ya kuchunguza uelewa				
2.16	Walimu/wakufunzi hutumia matokeo ya tathmini kurekebisha ufundishaji wao ili kuongeza ujifunzaji.				
2.17	Wanafunzi wanafurahia ujifunzaji wao; wanadhihirisha hamasa na kuonesha mitazamo chanya				
2.18	Ufundishaji huwawezesha wanafunzi wote kukuza maarifa yao binafsi, heshima yao, na kujiamini				
2.19	Walimu huhamasisha wanafunzi kutumia vitabu vya kiada wakati wa na/au baada ya darasa. Katika shule zenye mahitaji maalumu, tathmini inaakisi wanafunzi wenye mahitaji maalumu				
2.20	Watoto wa shule ya awali ni mahiri katika kueleza/kuonesha stadi muhimu waliyojifunza, kama vile kuimba, kutamka maneno kwa usahihi, na kuonesha mbinu za kufundisha; uwezo wa kutambua picha na aina mbalimbali na kutekeleza majukumu yaliyopewa.				

Viashiria mahususi kwa shule maalumu/madarasa maalumu

2.21	Kurekebisha na kubadilisha mtalaa ili uweze kupatikana na kuwa wenye maana kwa wanafunzi wenye uwezo tofauti.				
2.22	Ufundishaji unajumuisha mazoezi ambayo huchochea hisia za wanafunzi kushiriki wakati wote kwenye ujifunzaji darasani.				

2.23	Ujumuishaji wa teknolojia husaidia kuboresha uzoefu wa kujifunza kwa wanafunzi wenye ulemavu.						
2.24	Matumizi na utekelezaji wenye ufanisi wa Programu ya Elimu kwa Mtu Binafsi ili kutoa maelekezo na huduma zenye msaada kwa kulingana na malengo na mahitaji maalumu ya kila mwanafunzi.						
Viashiria mahususi kwa shule/darasa la awali							
2.25	Mafunzo yanayolingana na umri yamepangwa vizuri ili kukidhi mahitaji ya wanafunzi wa madarasa ya chini ya awali						
2.26	Mafunzo yanawawezesha wanafunzi kuwa na stadi za kuongea/kusikiliaza/kusoma/ kufanya hesabu						
2.27	Walimu huachunguza na kukidhi mahitaji na maslahi ya watoto moja moja darasani						
2.28	Kujumuisha hatua michezo yenye lengo la kukuza udadisi, ubunifu, na stadi za kijamii katika ufundishaji na ujifunzaji						
2.29	Kuhamasisha hadithi, majadiliano, na mazoezi yenye kuongeza msamiati.						
2.30	Ujumuishaji wa ujifunzaji wa usomaji na hesabu mapema ili kuweka msingi wa ujifunzaji wa baadaye.						
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu							
2.31	Kuhamasisha ujifunzaji motomoto, ufikiraji kwa kina, na ushirikishaji wanafunzi.						
2.32	Mafunzo ya ualimu yanasisitiza kuhudumia mahitaji mbalimbali ya kujifunza, ikiwa ni pamoja na wanafunzi wenye ulemavu na asili mbalimbali za kitamaduni ili kusaidia walimu wanafunzi katika kumudu madarasa yao ya baadaye.						
2.33	Fursa za walimu tarajali kutumia maarifa ya kinadharia katika madarasa halisi						
2.34	Ujumuishaji wa stadi ya kitamaduni katika kuandaa walimu kwa madarasa yenye utofauti wa kitamaduni.						
Viashiria mahususi kwa shule za ufundi							
2.35	Utoaji wa mafunzo ya vitendo unaowawezesha wanafunzi kutumia maarifa ya kinadharia kivitendo.						
2.36	Upatikanaji wa maabara na karakana zenye vifaa vya kutosha kwa ajili ya maendeleo ya stadi za kiufundi.						
2.37	Fursa kwa wanafunzi kufanya kazi na zana na vifaa vinavyotumika kwenye mazingira halisi ya kazi.						
2.38	Kujumuishwa kwa mradi na tafiti halisi zinazoakisi mazingira ya kazi.						
2.39	Mafunzo yamepangwa vizuri ili kukidhi mahitaji ya wanafunzi katika masomo ya ufundi, na kuwasaidia kuendelea mbele.						
Viashiria mahususi kwa shule/darasa lisilo rasmi							
2.40	Uhusianishaji wa mafunzo na uzoefu wa kila siku ya washiriki wa mazingira						
2.41	Matumizi ya mbinu za ufundishaji nyumbufu ambazo zinaweza kubadilishwa kulingana na mahitaji na asili tofauti za washiriki katika mazingira yasiyo rasmi.						

2.42	Kutekeleza mbinu za ufundishaji zinazomlenga mwanafunzi kuwawezesha wanafunzi kushiriki kikamilifu katika mchakato wa ujifunzaji.					
2.43	Ushirikishwaji wa washiriki katika kufanya maamuzi kuhusu uzoefu wao wa kujifunza.					
2.44	Kutambua na kuthibitisha maarifa na uzoefu uliopita wa washiriki, na kuyajumuisha katika mchakato wa kujifunza.					

03 UBORA WA UONGOZI NA USIMAMIZI: USIMAMIZI WA UJIFUNZAJI, UONGOZI WA WATU NA RASLIMALI

Tathmini ya ubora wa uongozi na usimamizi katika Uthibiti Ubora wa Shule kuna-jumuisha kutathmini kwa kina vipengele vitatu muhimu: usimamizi wa ujifunzaji, uongozi wa watu, na uongozi wa raslimali. Usimamizi wa ujifunzaji unachunguza ufanisi katika ukuzaji wa utamaduni wa uboreshaji endelevu katika ufundishaji na ujifunzaji. Uongozi wa watu unakagua uwezo wa kuisimua, kukuza, na kusimamia walimu, ukuzaji wa ushirikiano na utamaduni chanya wa shule. Uongozi wa raslimali unatathmini ugawaji na usimamizi wenye ufanisi wa raslimali za kifedha, kiteknolojia, na binadamu. Lengo kuu la tathmini hii ya pande mbalimbali ni kuhakikisha kwamba taratibu za uongozi zinalingana na malengo ya elimu, yanachangia utamaduni chanya na jumuishi ya shule, na kuboresha raslimali ili kufikia viwango vya elimu vinavyokidhi mahitaji mbalimbali ya wanafunzi na kuwaandaa kwa mafanikio ya baadaye.

Ubora wa uongozi na usimamizi: usimamizi wa ujifunzaji, uongozi wa watu na raslimali unaweza kupimwa kupitia viashiria, kama vile:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
3.1	Uongozi, ikiwa ni pamoja na kamati ya shule/bodi, hutoa mwelekeo wazi wa elimu, kama inavyoonekana katika ubora wa elimu, huduma kwa wanafunzi, na utekelezaji wa maono na tamko la dhamira ya shule					
3.2	Kwa kiasi kikubwa Mpango wa Jumla wa Maendeleo ya Shule hurekebisha, hupewa wadau ndani ya jamii ya shule, na hutumika kwa ajili ya kuboresha. Mkuu wa Shule/chuo hushirikisha wanajamii wengine wa shule katika kutengeneza mipango.					
3.3	Uongozi wa shule una maono ya kimaendeleo, matumaini, na hamu kubwa ya mafanikio kwa wanafunzi na jamii. Uongozi huwawezesha wafanyakazi, wazazi, wanafunzi, na jamii kushiriki na kushirikiana katika juhudi zake za uboreshaji					
3.4	Viongozi huonesha kufahamu kuwa marekebicho zaidi kwa usahihi kulingana na vipaumbele vyao. Viongozi wanahakikisha kwamba hawaruhusu vikwazo tarajiwa haviwazuii kuongoza mabadiliko ya kuelekea kwenye ubunifu					
3.5	Viongozi wa shule wanashirikiana kwa ufanisi na wengine kama vile walimu/wakufunzi, wazazi, wanafunzi, na wanakamati wa shule /bodi katika kuunda maono ya pamoja, ambayo hufikishwa kwa wadau wote					

3.6	Je, kuna Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inayofanya kazi? Je, wanashirikiana kwa ufanisi kuboresha matokeo ya wanafunzi na kukuza afya, usalama, na ustawi?					
3.7	Viongozi wanajua mahitaji ya kisheria kuhusu mtalaa, afya na usalama, na usimamizi wa wafanyakazi. Viongozi wanahakikisha kuwa shule inazingatia mahitaji ya kisheria na je, wanayatumia kwa ajili ya kuboresha/afya na usalama?					
3.8	Kamati ya shule/bodi wanachagiza na kusaidia vema uongozi wa shule kuboresha kwa njia endelevu, wakilenga hasa uongozi na usimamizi wa Mkuu wa Shule/chuo.					
3.9	Mkuu wa Shule/chuo amejikita katika kuendeleza mahusiano ya kitaaluma na hivyo, huongeza hali ari katika shule.					
3.10	Wajibu na majukumu yanaeleweka wazi na kufahamika na walimu/wakufunzi na viongozi. Kuna ugawaji wa majukumu na uwajibikaji wenye ufanisi.					
3.11	Mkuu wa Shule/chuo ana ufahamu mzuri wa mafanikio na udhaifu wa walimu/wakufunzi					
3.12	Mkuu wa Shule/chuo anajitahidi kufanya usawa wakati wa kugawa wafanyakazi kuhusu mahitaji ya mtalaa, umri unaofaa, idadi ya wanafunzi, na mahitaji tofauti ya wanafunzi.					
3.13	Mkuu wa Shule /chuo na viongozi wengine wa shule wanahamasisha na kusaidia uongozi wa wanafunzi na ushiriki wao.					
3.14	Mkuu wa Shule/chuo na viongozi wengine wa shule wanadhihirisha uwajibikaji na ubunifu katika kutumia rasilimali zote zilizopo ili kuboresha ujifunzaji wa wanafunzi na mazingira mazuri ya kujifunza					
3.15	Jumuiya na mazingira mahalia hutumiwa kama rasilimali ya kujifunza. Shule hutumiwa kama rasilimali na jumuiya kwa ajili ya watu wazima kujifunza, matukio, sherehe, na mikutano ya wanajamii, ili kuboresha ujifunzaji wa kila mtu.					
3.16	Viongozi wa shule wana ufahamu mzuri wa mtalaa na taratibu bora za ufundishaji, ujifunzaji, na tathmini. Viongozi wa shule hutumia maarifa hayo kukuza maarifa na stadi za wafanyakazi wote.					
3.17	Viongozi wa shule wanapitia na kutumia taarifa za matokeo ya wanafunzi wote kuweka malengo ya juu na kutathmini ni wapi mambo yanakwenda vizuri na wapi kuna haja ya kufanya marekebisho					
3.18	Viongozi wa shule hukutana na walimu/wakufunzi mara kwa mara kujadili taarifa za tathmini na kupanga mipango ya maboresho.					
3.19	Mkuu wa Shule/chuo na/au Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule hufanya ziara za kila mara katika madarasa kuchunguza ufundishaji na ujifunzaji na kutoa maoni ya kujenga kwa walimu/wakufunzi.					
3.20	Mkuu wa Shule /chuo au viongozi wengine wa kitaaluma hurudi kwa walimu/wakufunzi ili kuona iwapo wamechukua hatua baada ya kupokea maoni ili kuboresha ufundishaji na ujifunzaji.					
3.21	Mkuu wa Shule/chuo anahamasisha walimu/wakufunzi kujifunza kutoka kwa wenzao na kutumia maarifa wanayopata kuboresha ufundishaji wao					

Viashiria mahususi kwa shule/maktaba maalumu au madarasa maalumu						
3.22	Kuendeleza na kuwasilisha maono fasaha, jumuishi na saidizi za elimu kwa wanafunzi wote.					
3.23	Ushirikiano na wataalamu, wapishi, na wafanyakazi wa usaidizi ili kuhakikisha wanafunzi wanapata msaada na matunzo yanayohitajika.					
Viashiria mahususi kwa shule ya awali/darasa la awali						
3.24	Kutoa fursa za mafunzo ya kitaaluma endelevu kwa walimu wa shule ya awali ili kuongeza maarifa yao na stadi za ufundishaji.					
3.25	Umakini katika kuunda mazingira salama, yenye kuvutia, na yanayofaa kwa watoto darasani ambayo yanasaidia ujifunzaji na uchunguzi.					
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu						
3.26	Kuonesha ufanisi wa kielimu miongoni mwa walimu, ikiwa ni pamoja na matumizi ya taratibu zilizotokana na utafiti katika ufundishaji na ujifunzaji.					
3.27	Ugawaji wa rasilimali kwa ufanisi, ikiwa ni pamoja na watu, vifaa, na teknolojia, ili kukidhi mahitaji mbalimbali ya mipango ya elimu ya ualimu.					
Viashiria mahususi kwa shule ya ufundi/darasa la ufundi						
3.28	Kukuza uzoefu wa kujifunza kwa vitendo ili kupunguza pengo kati ya maarifa ya kinadharia na matumizi yake katika maisha halisi.					
3.29	Kukuza fursa za ushirikiano na muungano kati ya walimu na wataalamu walioko maeneo ya kazi ili kurahisisha uhamishaji wa maarifa.					
Viashiria mahususi kwa shule/chumba cha darasa lisilo rasmi						
3.30	Kujenga uongozi unaojali tamaduni, kuziheshimu na kusherehekea asili tofauti za kitamaduni za washiriki.					
3.31	Ushirikiano na mashirika ya jamii mahalia, mashirika yasiyo ya kiserikali, na wadau kuboresha fursa za kujifunza na huduma za usaidizi.					
3.32	Kukuza utamaduni wa kuwawezesha washiriki, kuwaruhusu kuamua juu ya ujifunzaji wao na kufanya chaguzi kuhusu njia zao za elimu.					
3.33	Utekelezaji wa mifumo ya uthibiti ubora na tathmini za mara kwa mara za programu ili kupima na kuboresha ufanisi wa programu za elimu isiyu rasmi.					
3.34	Kuanzisha njia za kutoa mrejesho ili kukusanya mawazo ya washiriki kuhusu ufanisi wa uongozi, ufundishaji, na uzoefu wa jumla wa kujifunza.					

04 UBORA WA MAZINGIRA YA SHULE NA MCHANGO WAKE KATIKA USTAWI, AFYA, NA USALAMA

Uthibiti ubora wa mazingira ya shule na athari zake katika ustawi, afya, na usalama unajumuisha tathmini yakinifu ya kimazingira, kijamii, na kihisia katika muktadha wa elimu. Uhakiki huu unajumuisha mambo kama hali na muundo wa miundombinu, usafi, upatikanaji, na hali ya jumla ya shule. Pia unachunguza sera na taratibu zilizopo kwa lengo la kukuza ustawi, afya, na usalama wa wanafunzi, walimu, na wafanyakazi. Lengo ni kuhakikisha kuwa mazingira ya shule yanakuza hali chanya, ni jumuishi na salama kwa ufundishaji na ujifunzaji wenye ufanisi huku ukiipa ki-

paumbele ustawi na usalama wa wadau wote. Ubora wa mazingira ya shule na mchango wake katika ustawi, afya, na usalama unaweza kupimwa kupitia viashiria vifuatavyo:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
4.1	Shule inafanya kazi kwa ufanisi kuwalinda wanafunzi kutokana na madhara kama vile unyanyasaji, na huwasaidia kuendeleza mtazamo chanya wa kutatua na kukabiliana na hali ngumu.					
4.2	Shule ina sera zilizoandikwa ambazo zinatekelezwa kwa lengo la kuzuia unyanyasaji na kukuza ustawi wa wanafunzi shuleni.					
4.3	Wanafunzi wanapewa msaada wa kuendeleza ujuzi, maarifa, na uelewa wa kudumisha mtindo wa maisha wenye afya na kuwalinda wenyewe.					
4.4	Shule inakuza na kutuza wanafunzi bora katika vipengele mbalimbali kama vile tabia njema, matokeo mazuri ya masomo, na mahusiano yenye heshima.					
4.5	Matukio makubwa na adhabu (ikiwa ni pamoja na adhabu za kimwili) hutolewa na hurekodiwa kulingana na miongozo sahihi					
4.6	Shule inaonekana kuwa na vifaa bora vya usalama dhidi ya moto kulingana na mahitaji ya kisheria ya eneo husika.					
4.7	Wafanyakazi wa shule wameandaliwa kutoa uangalizi sahihi wa usalama wa wanafunzi					
4.8	Shule inaonesha kuendelea kuweka kumbukumbu ya usajili wa wanafunzi na kumbukumbu ya mahudhurio kulingana na mahitaji ya kisheria ya eneo husika					
4.9	Shule inaendesha programu ya lishe shuleni, programu ya chekechea, mradi wa huduma za maji, elimu ya afya na usafi wa mazingira, na uondoaji wa minyoo. Hii inaonesha kuwa taratibu hizo zinaleta mabadiliko chanya kwa afya na ustawi wa wanafunzi.					
4.10	Wanafunzi huonesha na kudhihirisha fahari katika kazi zao na ujifunzaji wao pamoja na mafanikio yao shuleni.					
4.11	Shule na walimu hujenga mazingira rafiki kwa watoto kujifunza na kucheza kwa usalama.					
4.12	Shule na mwalimu wanabainisha vitu vya hatari na vinavyoweza kuungua, na hivyo zinahitaji tahadhari katika kuzitumia.					
4.13	Mazingira ya shule ni safi, yanahudumiwa vizuri na yanafaa kwa ujifunzaji					
4.14	Mazingira ya shule ni salama na yanatoa uhakika, na vile vile hatua zimechukuliwa kuzuia ubaguzi au majeraha. Hii ni pamoja na usimamizi, sheria za wazi, na vifaa vya usalama kama inavyohitajika.					
4.15	Karakana/maabara, na madarasa huzingatia viwango vya usalama vya juu kabisa, ikiwa ni pamoja na uingizaji hewa unaofaa, vifaa vya usalama, na utaratibu wa wazi wa usalama na vile vile mafunzo kwa wanafunzi na wafanyakazi.					
4.16	Kuna ushirikishwaji wa elimu ya mazingira katika mtaala					
4.17	Walimu/wakufunzi wanapatiwa elimu ya mazingira, na kupewa maarifa na ujuzi wa kujumuisha masuala ya mazingira katika ufundishaji wao.					

4.18	Vifaa vya kujifunzia vinajumuisha maudhui yanayohusiana na masuala ya mazingira, kukuza uelewa na ufahamu wa dhana za ekolojia kwa wanafunzi.					
4.19	Kuwepo kwa programu zinazoinua uelewa wa mazingira miongoni mwa wanafunzi, wafanyakazi, na jamii nzima ya shule, kuchochea utamaduni wa kujali mazingira.					
4.20	Tathmini matumizi ya taratibu rafiki kwa mazingira ndani ya shule, ikiwa ni pamoja na kupunguza taka, urejelezaji wa vitu vilivyokwisha tumika, na hatua za kupunguza matumizi ya nishati.					
4.21	Tathmini ufanisi wa taratibu za usimamizi wa taka, ikiwa ni pamoja na urejelezaji wa vitu vilivyokwisha tumika, jitihada za kupunguza taka, na utupaji sahihi wa vifaa hatari.					
Viashiria mahususi kwa shule maalumu/darasa maalumu						
4.22	Madarasa yamepangwa kusaidia mahitaji ya kujifunza ya wanafunzi, na mipangilio nyumbufu ya viti, mpangilio wa wazi na thabiti, na uwepo wa maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya shughuli tofauti (k.m., maeneo yenye ukimya, maeneo yenye harakati)					
4.23	Shule inafikika na wanafunzi wote, ikiwa ni pamoja na wale wenye changamoto za kujongea. Hii ni pamoja na baiskeli za walemavu, lifiti, vyoo vinavyopatikana, na mpangilio wa madarasa unaokidhi mahitaji ya vifaa vya kusaidia kujongea.					
Viashiria mahususi kwa shule ya awali/darasa la awali						
4.24	<ul style="list-style-type: none"> Darasa limeundwa kusaidia harakati za watoto (eneo la kutosha kwa shughuli na harakati) Kuna samani na vifaa vya kujifunzia vinavyoendana na umri Maeneo ya kujifunzia yenye starehe na mvuto 					
4.25	Upatikanaji wa vitabu vinavyolingana na umri, vitu vya kuchezea, vifaa vya uchapishaji, na vifaa vya kuhamasisha ubunifu.					
4.26	<ul style="list-style-type: none"> Upatikanaji wa vifaa vyenye rangi na vinavyochagiza kuona, kama vile michoro, picha, n.k. Upatikanaji wa maonesho ya kazi na mradi za wanafunzi. Upatikanaji wa mbao za matangazo ambazo zinakuza mazingira chanya ya kujifunza. 					
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu						
4.27	Jengo la maktaba lililosheheni vitabu na vifaa vingine husika vya elimu.					
4.28	Ofisi za idara zenye utulivu					
	Viashiria Mahususi kwa Shule ya Ufundi/Darasa la Ufundi					
4.29	Upatikanaji wa karakana na maabara za kutosha na zilizojengwa vizuri kwa mafunzo kwa vitendo.					
4.30	<ul style="list-style-type: none"> Ufuataji wa sheria na itifaki za usalama katika karakana na maabara. Upatikanaji wa vifaa vya usalama na alama za kiusalama. 					
4.31	Miundombinu kwa programu maalumu za mafunzo ya ufundi (k.m., magari, upishi, umeme).					

Viashiria mahsusi kwa shule/darasa lisilo rasmi					
4.32	Utekelezaji wa hatua za usalama na itifaki ili kuhakikisha ustawi wa washiriki katika mazingira ya elimu isiyo rasmi.				
4.33	Uundaji wa maeneo ya kujifunzia yanayofikika, salama na yanayokidhi mahitaji ya washiriki mbalimbali.				
4.34	Unyumbufu katika upangaji wa ratiba za madarasa na shughuli ili kukidhi vikwazo vitokanazo na muda na majukumu ya washiriki.				

05 USHIRIKISHWAJI WA JAMII

Ushirikishaji wa jamii katika uthibitiubora wa shule unahusu ushiriki, na ushirikiano kati ya shule na jamii yake kwa ujumla, ikiwa ni pamoja na wazazi, mashirika ya ndani, na wadau wengine. Inahusisha kukuza uhusiano imara kati ya shule na jamii ili kusaidia na kuboresha uzoefu wa elimu kwa pamoja. Ushirikiano huu unaweza kufanyika kwa namna mbalimbali, kama vile kushiriki katika matukio ya shule, kujitolea, programu za kusaidia jamii, na michakato ya kufanya maamuzi kwa pamoja. Ushirikishaji wa jamii wenye ufanisi unachangia kuwa na mazingira ya elimu nzuri na yenye msaada zaidi katika kuongeza ubora wa jumla wa shule. Ushirikishwaji wa jamii unaweza kupimwa kupitia viashiria vifuatavyo:

Na.	Viashiria vya jumla	1	2	3	4	5
5.1	Shule/chuo hutumia njia mbalimbali nzuri za mawasiliano na wazazi au bodi za shule; na vilevile njia hizo zinaboreshwa ili kuruhusu wazazi wote na wanachama wa bodi kupata taarifa.					
5.2	Shule inatafuta mrejesho kutoka kwa wazazi na wanajamii ili kuboresha ushiriki wa wazazi na jamii katika maendeleo ya shule.					
5.3	Shule hutoa mara kwa mara, msaada, taarifa kamili, na sahihi kwa wazazi kuhusu mafanikio ya mtoto wao na malengo kwa ajili ya uboreshaji.					
5.4	Shule inafanya jitihada katika kuwasiliana na wazazi/walezi ikiwa kuna tatizo la utoro au uchelewaji. Maelezo faafu hutolewa kuhusu umuhimu wa uhudhuriaji wa kila mara ili kuwasaidia kutatua vizuizi vyovyote vya mahudhurio.					
5.5	Wazazi wanathamini fursa wanazopata za kuchangia katika ujifunzaji na maendeleo ya watoto wao na kujua jinsi wanavyofanya vizuri na wanachohitaji kufanya ili kuboresha.					
5.6	Wazazi na jamii wanakaribishwa shuleni na shule huchukua hatua muafaka na za haraka kutatua shida yoyote.					
5.7	Shule na jamii yote inanufaika na ushirikiano imara unaisaidia sana kwenye maendeleo ya wanafunzi. Uhusiano na washirika wa nje, ikiwa ni pamoja na shule nyingine, makampuni ya biashara, watu wenye ushawishi, na mashirika ya kijamii hutumiwa kuboresha uzoefu na ujifunzaji wa wanafunzi.					
5.8	Ushirikishwaji wa wazazi na jamii katika majadiliano yanayohusiana na nidhamu, maadili, maadili, utamaduni, na uzalendo, ikiwa ni pamoja na mada zinazohusiana na jinsia, vurugu, na afya ya uzazi.					

Viashiria mahususi kwa shule maalumu/darasa maalumu					
5.9	Ushiriki wa mara kwa mara wa wazazi katika mikutano ya Programu ya Elimu kwa Mtu Binafsi, mikutano ya wazazi na walimu, na matukio ya shule.				
5.10	Mawasiliano wazi na yakinifu kati ya wazazi na wafanyakazi wa shule kuhusu maendeleo ya wanafunzi, mafanikio, na changamoto.				
5.11	Ushiriki wa hali ya juu wa wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika matukio ya jamii ya kienyeji.				
5.12	Kuandaa matukio na sherehe zenye kushirikisha wanafunzi wenye mahitaji maalumu, familia zao, na jamii nzima.				
5.13	Shule inaanzisha mahusiano ya kitaaluma na hospitali, wataalamu wa tiba, na watoa huduma wengine na mashirika ili kuwasaidia watoto wenye changamoto za ubongo, lugha, na changamoto zingine za maendeleo.				
5.14	Shule imekwisha anzisha kituo cha habari cha kijamii ndani ya shule kutoa taarifa kuhusu elimu maalumu na huduma.				
Viashiria mahususi kwa shule ya awali/darasa la awali					
5.15	Ushiriki wa kila mara wa wazazi katika matukio ya shule, kama vile mikutano ya wazazi na walimu				
5.16	Upatikanaji na matumizi ya fursa za kujitolea kwa wazazi ndani ya mazingira ya shule.				
5.17	Matumizi ya njia mbalimbali za mawasiliano na lugha tofauti ili kukidhi asili mbalimbali za familia.				
5.18	Kushirikishana rasilimali na jamii husika, kama vile maktaba, huduma za afya, na taasisi za kitamaduni, ili kuboresha uzoefu wa kujifunza wa wanafunzi wa awali.				
5.19	Kuhamasisha wazazi kushiriki katika mafunzo yanayoendelez uzoefu wa darasani kwenye mazingira ya nyumbani.				
5.20	Kukuza mipango ya kusoma inayojumuisha wazazi kusoma na watoto wao nyumbani.				
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu					
5.21	Vifaa vya vyo vinapatikana kwa wanajamii wakati wa matukio, mikutano, au shughuli.				
5.22	Vyuo vikuu vinashirikiana na shule za jamii na taasisi nyingine za elimu katika mafunzo ya vitendo, ushauri juu ya uchaguzi wa fani na ajira, stadi za kazi, michango ya vifaa ili kuhakikisha wanafunzi wanapata uzoefu na kujuana na watu muhimu katika fani ya ufundi.				
5.23	Shule/chuo huchunguza maeneo yenye maslahi ya pamoja na jamii inayoizunguka kwa ajili ya ushirikiano wa pande zote. Haya yanaweza kuwa masuala ya kiuchumi, kiufundi, na huduma na shughuli za kijamii.				
5.24	Shule/chuo huwahusisha wanajamii na viongozi katika vyombo vya shule/shuo kama vile bodi.				
Viashiria mahususi kwa shule ya ufundi/darasa la ufundi					
5.25	Shule zinashirikiana na viwanda vya ndani, karakana, na taasisi kwa ajili ya mafunzo ya vitendo, ushauri juu ya fani na ajira, na mafunzo kazini, ili kutumia vifaa vilivyopo kwa pamoja kuhakikisha kuwa wanafunzi wanapata uzoefu na kufahamiana na watu muhimu katika fani ya ufundi.				

5.26	Availability and quality of internships and apprenticeship programs that allow students to apply technical skills in a workplace setting. Upatikanaji wa programu ubora za mafunzo kazini ili kuwaruhusu wanafunzi kutumia stadi za kiufundi katika mazingira ya mahali pa kazi.					
5.27	Kutembelea mara kwa mara viwanda vya ndani ili kuwazoeza wanafunzi mazingira na mazoea ya mahali pa kazi.					
5.28	Ushiriki katika miradi ya jamii au mipango inayohusisha matumizi ya ujuzi wa kiufundi kushughulikia changamoto za mtaa/kijiji.					
Viashiria mahsusi kwa shule isiyo rasmi/darasa lisilo rasmi						
5.29	Kutilia mkazo miradi ya inayoshirikisha jamii na kujumuisha wazazi, walezi, na wanajamii wa eneo husika katika mchakato wa kujifunza.					
5.30	Matumizi ya rasilimali na ujuzi wa jamii ya eneo husika kuimarisha mchakato wa kujifunza.					

06 NIDHAMU, MAADILI, UTAMADUNI NA UZALENDO

Katika uthibiti ubora wa shule, tathmini ya nidhamu, maadili, utamaduni, na uzalendo unajumuisha kutathmini namna tunu hizi za kitamaduni zinavyojumuishwa katika mazingira ya elimu na athari zake kwa ukuaji wa tabia za wanafunzi. Tathmini hii inachunguza ufanisi wa juhudi za shule katika kuimarisha maadili, kanuni za maadili, ufahamu wa utamaduni, na hisia za kiizalendo miongoni mwa wanafunzi. Unajumuisha pia kutathmini maudhui ya mtaala, njia za kufundishia, na jinsi michakato ya ujifunzaji nje ya darasa zinavyosaidia ufikiaji wa maamuzi kimaadili, kuthamini utamaduni, na kuona fahari kwa taifa. Lengo kuu ni kuhakikisha kuwa shule inatoa elimu inayothamini maadili, na kuchangia ukuaji kamili wa wanafunzi, hasa kwa kusisitiza maadili na msingi wa maadili katika jamii ya shule. Maadili, utamaduni, na uzalendo yanaweza kupimwa kupitia viashiria vifuatavyo:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
6.1	Adhabu kwa wanafunzi wanapofanya makosa hutolewa kwa njia ya uwazi kwa walimu/wakufunzi, wanafunzi, na wazazi, na hutumiwa kwa ufanisi na kila mtu kwa umakini.					
6.2	Kuna matumizi ya kimaadili ya teknolojia katika elimu, ikiwa ni pamoja na kulinda faragha ya wanafunzi na kuhakikisha matumizi sahihi ya taarifa.					
6.3	Kuna ujumuishaji wa elimu ya uraia anayohimiza uraia na tabia ya kimaadili katika jamii.					
6.4	Upatikanaji wa dawati la msaada kushughulikia unyanyasaji wa kijinsia, huduma za ushauri nasaha zinapatikana kwa wanajamii wote wa shule.					
6.5	Kamati ya Ushauri na Kamati ya Maadili zimeanzishwa kwa mujibu wa sheria					
6.6	Taasisi za kidini/wanajamii wanashirikishwa kukuza maadili na tabia za kimaadili.					
6.7	Kuna sera na taratibu za wazi kushughulikia uwajibikaji ikiwa majukumu hayajatomizwa (Kanuni ya Maadili na Mwenendo ya Shule). Hii inaweza kuhusisha uchukuaji wa hatua za kinidhamu, mafunzo ya ziada, au hatua nyinginezo kulingana na suala la uwajibikaji husika.					

6.8	Majadiliano ya kimaadili na tunu za jamii zinaingizwa katika masomo mbalimbali, ikionesha umuhimu wa kuzingatia maadili katika muktadha tofauti. Programu za elimu ya mwenendo ambazo zimejikita katika maadili kama vile uaminifu, heshima, jukumu, usawa, na uraia zinatekelezwa					
6.9	<ul style="list-style-type: none"> Kuna fursa kwa wanafunzi kushiriki katika majadiliano na shughuli zinazoshadidia masuala/mienendo ya kimaadili Kushirikisha wanafunzi katika mijadala inayohitaji uchambuzi yakinifu na maamuzi ya kimaadili 					
6.10	Kuna upatikanaji sawa na wa haki wa huduma kwa wanafunzi wote bila kujali asili zao, hali yao kiuchumi, kijamii, au sifa nyinginezo.					
6.11	Wizi wa kazi za wengine au aina yoyote ya udanganyifu katika masomo inaepukwa na walimu na wanafunzi.					
6.11	Kuna mazingira ya kujifunza jumuiishi na anuwai na ambayo yanaheshimu na kuthamini kila mtu kwa jinsi alivyo.					
6.12	<ul style="list-style-type: none"> Waraka inayoelezea sera za upimaji na vigezo kwa kila kozi inaandaliwa na kusambazwa Kuna unafafanuzi wa uwazi ya tofauti ya ugawaji wa alama; kati ya mitihani, kazi za nyumbani, mradi, ushiriki, na vipengele vinginevyo. 					
6.13	Shule inawashirikisha wanafunzi katika matukio ya kitamaduni na shughuli zinazokukuza ushiriki wa jamii na mabadilishano ya tamaduni.					
6.14	Shule inashirikiana na wazazi na jamii nzima kuwasaidia wanafunzi kuelewa masuala ya kimaadili, kitamaduni, na kizalendo.					
6.15	Shule inahakikisha kuwa sheria na kanuni za shule za kudhibiti tabia, unyanyasaji, na hatua za kinidhamu zinaakisi viwango vya maadili na kuheshimu tofauti ili kuleta utengamano mzuri wa tamaduni.					
6.16	Walimu wanapewa rasilimali na mafunzo ya kujumuisha elimu ya uzalendo, kidadisi na kichambuzi katika ufundishaji wao wa kila siku.					
6.17	Mazingira ya shule yanabainisha na kukuza tabia za kimaadili, utofauti wa kitamaduni, na tabia za kizalendo. Hii inaweza kujumuisha vipeperushi, mabango, alama, na ujumuishaji wa mazingira kwa ujumla.					
6.18	<ul style="list-style-type: none"> Historia ya Tanzania, fasihi, na masomo ya kitamaduni yamejumuishwa katika mtaala na masomo mbalimbali Matukio na shughuli za kusherehekea sikukuu za kitaifa za Tanzania na maonesho ya kitamaduni hufanyika. Ziara za elimu kwenda maeneo ya kitamaduni na ya kihistoria ndani ya Tanzania zimepangwa. 					
6.19	Walimu/wakufunzi na viongozi wa shule hutumia na huunda fursa zinazowawezesha wanafunzi/walimu/wafanyakazi wasio walimu kutofautisha mema na mabaya na kuheshimu sheria za Tanzania					
6.20	Huduma za Ushauri na Uelekezi zinatolewa kwa ufanisi ili kuhakikisha kwamba wanafunzi wanajielewa, kuwa wabunifu, na kuelewa jinsi wanavyoweza kuchangia katika maisha ya jamii					
6.21	Shule inatoa fursa ya kukuza maarifa binafsi, kujithamini, na kujiamini ili kujenga tabia za ndani na za binafsi kwa wanafunzi.					

6.22	Mawasiliano madhubuti kati ya walimu na wanafunzi katika kujadili masuala nyeti kama afya ya uzazi na ukatili wa kijinsia na wa watoto, kuhakikisha kuwa majadiliano yanafanyika kwa uwazi na kwa kusaidiana						
6.23	Taarifa zinazohusiana na ukatili wa kijinsia, ukatili dhidi ya watoto, na afya ya uzazi na kinga dhidi ya magonjwa ya zinaa zinapatikana kwa wanafunzi wote kulingana na mahitaji yao tofauti ya kujifunza.						
6.24	Kuwepo kwa mifumo ya kufuatilia na kuripoti matukio ya ukatili wa kijinsia na kuhakikisha kuwa shule ina itifaki za kushughulikia kesi hizo kwa njia sahihi.						
6.25	Upatikanaji wa huduma za usaidizi, kama ushauri nasaha kwa wanafunzi wanaoweza kuathiriwa na ukatili wa kijinsia au kuwa na maswali yanahohusu ngono na afya ya uzazi.						
Viashiria mahususi kwa shule maalumu/darasa maalumu							
6.26	Maelekezo fasaha kuhusu kanuni za maadili na mwenendo kulingana na uwezo na uelewa wa wanafunzi.						
6.27	Kufundisha na kutathmini ujuzi wa kutatua migogoro kwa usisitiza mawasiliano ya amani na utatuzi wa matatizo.						
6.28	Kuwepo kwa msisistizo katika maendeleo ya stadi za kijamii ambazo ni pamoja na kuelewa na kufuata maadili, kuheshimu wengine, na kushirikiana.						
6.29	Utekelezaji wa programu za kujifunza hisia za jamii zikilenga uzingatiaji wa maadili, huruma kwa wengine, na udhibiti wa mihemuko.						
Viashiria mahususi kwa shule ya awali/darasa la awali							
6.30	Kuna matumizi ya hadithi, methali, au visa vyenye mafundisho yenye maadili.						
6.31	Kuna matumizi ya hadithi kuhusu historia ya nchi na tunu za uzalendo zinazoendana na umri.						
6.32	Ushuhudaiji wa matumizi ya lugha yenye adabu, ugawanaji na ushirikianano wa watoto, na kuzingatia wengine.						
6.33	Walimu wanachunguza jinsi watoto wanavyotatua migogoro na tofauti zao.						
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu							
6.34	Ujumuishaji wa maudhui ya kimaadili na kitamaduni wakati wa kutekeleza mtaala wa mafunzo ya ualimu						
6.35	Matumizi ya mikakati ya ufundishaji inayochochea maendeleo kimaadili na uelewa wa utamaduni.						
Viashiria mahususi kwa chuo cha ufundi/darasa la ufundi							
6.36	Tathamini ya ufuataji wa taratibu za kiweledi katika maabara za ufundi, karakana, na mazingira ya mradi.						
6.37	Tathamini ushirikiano wenye heshima na ufanyanji wa kazi pamoja katika miradi ya ufundi.						
Viashiria mahususi kwa shule isiyo rasmi/darasa lisilo rasmi							
6.38	Ujumuishaji wa taratibu za ufundishaji zinazoendana na tamaduni ili kuheshimu na kufurahia asili tofauti za kitamaduni.						

6.39	Ujumuishaji wa programu za elimu ya mwenendo zinazolenga kwenye tunu kama vile uaminifu, uadilifu, uwajibikaji, na huruma katika darasa lisilo rasmi.					
6.40	Kushiriki katika huduma za jamii na fursa za kujitolea ambazo zinasisitiza uwajibikaji wa kimaadili na uchangaji jamii					
6.41	Uzoefu wa kujifunza unaotegemea jamii, kushughulikia masuala ya kijamii na kuhamasisha washiriki kuchangia mabadiliko chanya.					

07 MATUMIZI BORA YA TEKNOLOJIA YA HABARI NA MAWASILIANO

Tathmini ya matumizi bora ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano katika uthibiti ubora wa shule unahusisha kutathmini ujumuishaji na matumizi ya teknolojia ndani ya mazingira ya elimu kwa ufanisi. Tathmini hii inajumuisha uhakiki wa jinsi Teknolojia ya Habari na Mawasiliano inavyoana na malengo ya elimu, inavyoboresha uzoefu wa kufundisha na kujifunza, na inavyosaidia mafanikio ya wanafunzi. Unazingatia mambo kama upatikanaji na ufaafu wa rasilimali za kiteknolojia, ujumuishaji wa ICT katika mtaala, uwezo wa walimu katika kutumia teknolojia, na athari zake katika ushiriki na matokeo tarajiwa ya wanafunzi. Lengo ni kuhakikisha kwamba matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano yanachangia vyema katika ubora wa ujumla wa elimu, kukuza ustadi wa kidijitali, ubunifu, na kuwanda wanafunzi kwa ulimwengu unaotawaliwa na teknolojia. Tathmini ya mara kwa mara husaidia kuboresha mikakati ya utekelezaji bora wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano na kutatua changamoto zozote zinazoweza kutokea. Matumizi bora ya teknolojia ya Habari na mawasiliano yanaweza kupimwa kupitia Viashiria vifuatavyo:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
7.1	Miundombinu ya teknolojia ya kisasa, ikiwa ni pamoja na vifaa, programu, mtandao, na mtandao wa intaneti, ipo.					
7.2	<ul style="list-style-type: none"> Matumizi ya mifumo inayojiendesha yenyewe (automatic) na walimu kufuatailia mahudhurio; mfumo unawaruhusu kutunza kumbukumba za mahudhurio kidijitali. Matumizi ya teknolojia ya kimtandao kunukuu alama na kutoa matokeo, zikifanikisha uwepo wa jukwaa moja linalofikika kwa urahisi Kutumia teknolojia za ratiba zinazojiendesha yenyewe (otomatiki) kutengeneza na kusimamia ratiba za madarasa, mitihani, na matukio mengine. Mifumo ya Malipo Mtandaoni: Teknolojia inayoweza ada za shule kulipwa kupitia mifumo ya malipo mtandaoni ili kupunguza utegemezi wa malipo ya ana kwa ana 					
7.3	Ufanisi wa Mfumo wa Usimamizi wa Masomo uliopo. unasaidia katika usimamizi wa mtaala, ujifunzaji mtandaoni, na tathmini na vile vile ni jukwaa inayowashirikisha walimu na wanafunzi.					

7.4	Kuna mfumo wa taarifa za wanafunzi. Majukwaa ya kuhifadhi na kusimamia taarifa za wanafunzi, ikiwa ni pamoja na taarifa binafsi, rekodi za mahudhurio, na mafanikio ya kitaaluma.				
7.5	Jinsi walimu wanavyojumuisha teknolojia katika masomo yao. Thibitisha ikiwa teknolojia inaboresha njia za kufundisha, inawashirikisha wanafunzi, na inasaidia mitindo tofauti ya kujifunza.				
7.6	Teknolojia inapatikana kwa wanafunzi wote, walimu, na wafanyakazi, na kuna hatua zilizowekwa kushughulikia upendeleo wowote katika upatikanaji wake.				
7.7	Upatikanaji na ufanisi wa programu za kuendeleza taaluma za walimu na wafanyakazi katika matumizi ya teknolojia. Mafunzo endelevu ni muhimu ili kumwezesha kila mtu kuendelea kufahamu zana na taratibu bora ya hivi karibuni.				
7.8	Kuna hatua zilizochukuliwa kuhakikisha faragha na usalama wa wanafunzi na taarifa za shule. <ul style="list-style-type: none"> • Itifaki za usimbaji fiche (k.m., SSL/TLS) kwa ajili ya kuhakikisha usalama wa taarifa zinatumiwa mtandao, kuhakikisha kuwa taarifa inayotumiwa kupitia kwenye mitandao inalindwa wakati wa miamala na mawasiliano mtandaoni. • Usalama wa Taratibu za Kuingia Mtandaoni: Uhakiki anauwai wa utambulisho, Sera inayoowataka watumiaji kuwa na nenosiri ngumu, kubadilisha nenosiri mara kwa mara • Uzingatiaji wa Kanuni za Ulinzi wa Taarifa: Kuhakikisha ufuataji wa Sheria ya Ulinzi wa Taarifa Binafsi ya Tanzania ya Mwaka 2022, Sheria Na. 11 				
7.9	Teknolojia inaoana na malengo ya elimu na lengo la shule. Teknolojia inapaswa kuwa chombo cha kuboresha ufundishaji na ujifunzaji, siyo kero au kizuizi.				
7.10	Matumizi ya teknolojia yanakidhi mahitaji tofauti ya kujifunza wanafunzi.				
7.11	Teknolojia hutumika kuunganisha ujifunzaji wa kinadharia na ya kivitendo katika maisha halisi na kwenye ulimwengu halisi wa kazi. Matumizi ya michezo ya kompyuta na maabara za kidijitali huwapa wanafunzi uzoefu wa kujifunza kwa vitendo katika masomo kama sayansi, uhandisi, na afya.				
7.12	Zana za tathmini mtandaoni hutumiwa katika tathmini za kigunduzi, tathmini endelevu na tathmini ya mwisho.				
7.13	Kuna ujumuishaji wa njia za kawaida na za kimtandao za ufundishaji na ujifunzaji (Ujifunzaji changamani).				
7.14	Kuna ujumuishaji wa maudhui ya mediaanuwai zinazohusiana kuboresha ushiriki wa wanafunzi.				
Viashiria mahususi kwa shule maalumu/darasa maalumu					
7.15	Matumizi yenye ufanisi ya teknolojia za kusaidia ujifunzaji.				
7.16	Tathmini ya mara kwa mara na ufanyaji marekebisho ili kuhakikisha kuwa teknolojia inakidhi mahitaji ya kila moja.				
Viashiria Mahususi kwa Shule ya Awali/Darasa la Awali					

7.17	Matumizi ya teknolojia kwa ajili ya kukuza ujuzi wa awali kwa watoto katika ngazi zote. <ul style="list-style-type: none"> • Programu na michezo ya komyuta ya elimu zinazoshirikisha na kuendana na umri, zikijikita hasa kwenye stadi za awali za kusoma, kuhesabu, na kufikiri. • Watoto wanajulishwa tovuti za elimu na maudhui mengine mtandaoni yaliyotengenezwa mahususi kwa watu wenye umri kam yao. 					
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu						
7.18	Kuna tathmini ya uwezo wa wanafunzi wa walimu katika kutumia zana na programu za Teknolojia ya Habari na Mawasiliano					
7.19	Ujumuishaji wa teknolojia mpya zinazojitokeza, kama vile mashine zinazofikiria kama binadamu (artificial intelligence), katika programu za elimu ya ualimu.					
7.20	Ujumuishaji wa teknolojia katika ufundishaji na ujifunzaji, kuwaandaa waelimishaji wa baadaye kutumia zana za kidijitali kwa ufanisi.					
Viashiria Ubora Mahususi kwa Chuo cha Ufundi/Darasa la Ufundi						
7.21	Shule/walimu wanakabiliiana na mabadiliko katika teknolojia au taratibu za kazi.					
7.22	Ujumuishaji wa teknolojia na zana za hivi karibuni zinazotumiwa katika tasnia husika.					
7.23	Matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) kufanikisha uzoefu wa ujifunzaji shirikishi.					
Viashiria mahususi kwa shule isiyo rasmi/darasa lisilo rasmi						
7.24	Kuhakikisha upatikanaji sawa wa rasilimali za Teknolojia ya Habari na Mawasiliano kwa washiriki wote, ukizingatia mambo kama ustadi wa kidijitali, na upatikanaji wa vifaa wezeshi kwa washiriki.					
7.25	Ujumuishaji wa zana za Teknolojia ya Habari na Mawasiliano kuonesha matumizi katika mazingira halisi na mazingira bandia, ili kuhamishia maarifa ya kinadharia katika hali halisi ya kivitendo.					
7.26	Kutumia zana za kidijitali za tathmini na majukwaa kuchambua maendeleo na uelewa wa washiriki.					

08 MAFANIKIO YA MWANAFUNZI

Tathmini ya mafanikio ya wanafunzi katika uthibiti ubora wa shule unahusisha kutathmini na kupima kiwango ambacho wanafunzi wamefikia matokeo mahususi ya kujifunza na malengo ya elimu. Mchakato huu unalenga kutoa ufahamu juu ya mafanikio ya utendaji wa mwanafunzi moja moja na kikundi, kutambua maeneo yenye mafanikio na udhaifu ili kutoa ushauri juu ya ufundishashaji. Kutathmini mafanikio ya wanafunzi ni muhimu katika kufuatilia maendeleo, kurekebisha mikakati ya ufundishaji, na kuhakikisha kuwa malengo ya elimu yanafikiwa kwa ufanisi ndani ya kiunzi kipana cha uthibiti ubora wa shule. Mafanikio haya yanaweza kupimwa kupitia viashiria vifuatavyo:

Na.	Viashiria vya jumla	5	4	3	2	1
8.1	Wanafunzi wanaweza kukumbuka na kuelezea uelewa na Mawazo yao kuhusu somo wanalofundishwa kwa kujibu maswali kwa ufasaha na kwa kujiamini wanapoulizwa (kushuhudiwa darasani)					
8.2	Wanafunzi wanashiriki katika somo kwa kuuliza na kujibu maswali (hii ishuhudiwe darasani).					
8.3	Wanafunzi wanashiriki katika shughuli mbalimbali za darasani kama vile majadiliano, mijadala, michezo ya kufundhishia, mazoezi ya vitendo, kufikiria kwa jozi, mafumbo, uchunguzi kifani, kazi za vikundi, na ujifunzaji unaotokana na matatizo, n.k. (haya yashuhudiwe darasani).					
8.4	Wanafunzi wanatumia ujuzi waliopata kutekeleza majukumu kivitendo, mradi na ziara za masomo (Yashuhudiwe darasani, ripoti za mradi au mafunzo kwa vitendo)					
8.5	Wanafunzi wameongozwa kutengeneza majalada yanayoonesha kazi zao bora, zikidhihirisha maendeleo yao na kina cha ujifunzaji wao.					
8.6	competencies Kuna majaribio yenye uhakika au tathmini zinazoendana na viwango vya kujifunza vilivyowekwa ili kupima uwezo wa mtaala					
8.7	Wanafunzi wanafanya vizuri katika tathmini endelevu wakati wote wa mchakato wa kujifunza					
8.8	Umahiri katika viwango vya mtaala vya kitaifa unadhihirisha mafanikio ya wanafunzi katika kila kiwango husika cha elimu.					
8.9	Wanafunzi huonesha na kudhihirisha fahari katika kazi zao, ujifunzaji wao na mafanikio ya shule yao.					
8.10	Wanafunzi huonesha maendeleo ya kimaadili na kimwenendo.					
8.11	Walimu wanatafakari mafanikio ya wanafunzi kwa kutathmini mwelekeo wa utendaji wa wanafunzi katika tathmini za kitaifa za muhtasari (mitihani) kama vile Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi, Mtihani wa Kidato cha Nne, Mtihani wa Kidato cha Sita, Mtihani wa Cheti cha Walimu wa Daraja A, Mtihani wa Diploma ya Elimu ya Sekondari, mitihani ya Baraza la Kitaifa la Elimu ya Kiufundi na Mafunzo ya Ufundi.					
8.12	Mahusiano na wanajamii wengine kama wanafunzi, walimu, na wafanyakazi wasio walimu kutoka shule au taasisi nyingine					
Viashiria mahususi kwa shule maalumu/darasa maalumu						
8.13	Mpango mahususi wa tathmini ya mafanikio katika kujifunza uliotengenezwa kwa kuzingatia uwezo wa mtu binafsi.					
8.14	Upatikanaji wa mipango ya kujifunza na tathmini iliyomlenga kila mwanafunzi.					
8.15	Ujumuishaji wa stadi za maisha na masomo ya fani katika tathmini					
8.16	Matumizi ya njia za tathmini zilizorekebishwa ili kuendana na uwezo mbalimbali ili kutoa taswira sahihi za ujifunzaji wa mwanafunzi.					
8.17	Ufuatiliaji wa kawaida na utunzaji kumbukumbu ya maendeleo ya mwanafunzi kuelekea kwenye malengo binafsi.					

Viashiria mahususi kwa shule ya awali/darasa la awali					
8.18	Wanafunzi wanadhihirisha maarifa na ujuzi wao wakati wa shughuli za darasani kama vile kusoma, kuandika, hesabu, na uchoraji (Ishuhudiwe darasani).				
8.19	Walimu wanajihusisha na tathmini endelevu ya ustadi wa kusoma na kuhesabu: <ul style="list-style-type: none"> • Tathmini yakinifu ya kutambua herufi, nambari, na maumbo ya msingi. • Tathmini yakinifu ya ustadi wa kusoma na kuandika mapema. 				
8.20	Utekelezaji wa tathmini ya michezo kuona kuwa ni faafu kwa umri husika.				
8.21	Matumizi ya ushuhudiaj, jalada, na tathmini isiyo rasmi kufuatilia maendeleo binafsi.				
Viashiria mahususi kwa chuo cha ualimu					
8.22	Tathmini ya utendaji wa kitaaluma katika tamrini na tathmini endelevu.				
8.23	Tathmini ya uwezo wa waalimu wa kubuni na kutekeleza tathmini zenye ufanisi.				
Viashiria mahususi kwa chuo cha ufundi/darasa la ufundi					
8.24	Walimu hufanya tathmini ya shughuli za maabara/karakana, utendaji na maonesho kwa shule za sekondari na za ufundi.				
8.25	Walimu hutathmini mafanikio ya mwanafunzi kwa kuchanganya tathmini za vitendo, mitihani ya nadharia, na mafunzo kazini katika sekta husika.				
Viashiria mahususi kwa shule isiyo rasmi/darasa lisilo rasmi					
8.26	Matumizi ya njia za tathmini endelevu kama kigezo cha utoaji maelekezo na ufuatiliaji wa maendeleo ya washiriki.				
8.27	Msisitizo wa kutumia njia mbadala za tathmini zenye wigo mpana kuliko tathmini za kawaida.				

VIASHIRIA VYA UBORA

Ni muhimu kuelewa kwamba viashiria vya ubora sio msahafu wa ukaguzi; havifai kutumiwa vyenyewe peke yake " neno kwa neno". Bali uwiano wa ushahidi unapaswa kuzingatiwa kikamilifu na kwa haki, vile vile uamuzi wa kiweledi ya timu itumike kubaini ni Daraja lipi kati ya madadaraja manne linafaa zaidi kwa kila kipengele.

MAANA KITAKWIMU: Kielelezo kilichopo hapa chini kinatoa maana za isitilahi zinazotumika katika viashiria vya ubora kitakwimu.

Karibia wote Zaidi ya 90%	Nzuri Sana
Wengi sana 70% - 89%	
Wengi 51% - 69%	Nzuri
Baadhi 30% - 50%	Inaridhisha
Wachache 11% - 29%	Dhaifu
Wachache sana Up to 10%	Dhaifu sana

Ubora wa mtaala katika kukidhi mahitaji ya wanafunzi

Nzuri Sana

Ni vizuri mtaala na shughuli nyinginezo zikatoa mfano ambao wengine wanaweza kujifunza kwacho. Mtaala ukidhi mahitaji ya wanafunzi mojambo au vikundi vya wanafunzi mbalimbali. Hivyo, ingawa wengi wanafikia maendeleo makubwa, wengine wanaweza kufikia maendeleo ya kipekee zaidi.

Mtaala unakidhi mahitaji mengi, kama sio yote, ya kitaifa na unashughulikia masomo yote yanayofaa na masomo ya masuala mtambuka. Karibu viongozi wote na walimu/wakufunzi wanaitumia wakati wote kwa uangalifu kupanga mipango mizuri ya kazi kwa makundi yote ya umri na masomo, ikiwa ni pamoja na stadi za msingi na masuala mtambuka. Hizi hufanyika kupitia shughuli mbalimbali za ziada

zilizokikita kwenye kutoa maarifa kwa makundi yote, vilvile ziara, wageni, na ziara zinazonuia kuimarisha ujifunzaji na kuamsha hamasa ya kujifunza.

Kwa kiasi kikubwa, mtaala ni faafu kwa mahitaji na maslahi tofauti ya wanafunzi. Unamuwezesha karibu kila mtu kupata maendeleo makubwa na mazuri kutoka pale alipoanzia, hasa katika kusoma, kuhesabu/kufanya hesabu, kuzungumza na kusikiliza. Mtaala unarekebisha kwa makini kukidhi mahitaji mengi ya vikundi tofauti vya wanafunzi, ikiwa ni pamoja na wale wenye mahitaji maalumu, tofauti za kitamaduni, jinsia, na wale wenye vipaji, ili wote wapate fursa sawa ya maendeleo kama wenzao shuleni. Wengi wa wanafunzi hupokea ushauri wenye tija, unaolingana na vipaumbele vya kitaifa, na wanapewa kila msaada kufanya chaguzi muhimu kuhusu afya na usalama. Kupitia miongozo mizuri ya fani, wanafunzi wa sekondari wanajiandaa vizuri sana kwa hatua inayofuata katika maisha yao. Baadhi ya maeneo yanaboreshwa au ni sharti yaboreshwe kuhakikisha mipangilio yote ya kipekee bora kwa mahitaji tofauti. Mbali na hayo, shughuli anuwai za ziada zinasaidia upatikanaji wa mahitaji yote, ikiwa ni pamoja na ziara, safari, na wageni, ambayo inashirikisha maslahi ya wanafunzi na upanuzi wa mtaala.

Athari ya ubora wa mtaala na miongozo ni kwamba wanafunzi wengi wanakuwa watu wanaojali na wana ujuzi kuhusu utamaduni na urithi wa Kitanzania na wa wengine, na wanajiandaa vizuri sana na majukumu ya uraia. Wazazi, jamii, wakala wengine, na wadau wanahamasishwa daima kuchangia kwenye kuboresha upana na kina cha mtaala kupitia mikakati ya ushirikishaji bunifu. Kazi ya nyumbani, inapotolewa, huachangia vizuri sana kwenye mtaala kupitia fursa za kujifunza zizofaazo, za kuvutia, na zenye kuthaminiwa sana.

Nzuri

Mtaala una mafanikio kadhaa ya muhimu. Unakidhi mahitaji yote ya kitaifa, unashughulikia masomo yote, yakiwemo masomo mtambuka, na pia ni wa kisasa. Viongozi wote na walimu/wakufunzi hutumia mtaala huo kupanga taratibu za kujifunza kwa wanafunzi wa umri zote na masomo yote, kuhakikisha kwamba wanafunzi wengi wanahudumiwa vizuri na hushiriki kikamilifu katika ujifunzaji. Wanafunzi wengi wanaendelea vizuri, na baadhi yao wanaendelea haraka zaidi, hasa katika kusoma, hesabu/kufanya hesabu, kuzungumza na kusikiliza, kwa kuwa mtaala unakidhi mahitaji yao vizuri. Hii hutokea kwa makundi yote ya wanafunzi, ikiwa ni pamoja na wale wenye mahitaji maalumu, wenye asili za kitamaduni na jinsia tofauti, na wenye vipaji maalumu.

Fursa za kuwaimarisha, ikiwa ni pamoja na shughuli za nje ya darasa, ziara, wageni, ni anuwai na zenye kuvutia na hushirikisha wanafunzi

wengi wenye mahitaji tofauti. Kuna fursa za elimu zilizopangwa kwa makini kuhusu afya, jinsi ya kujilinda na kubaini vipaumbele vya taifa. Wanafunzi wana fursa zilizopangwa vizuri za kujifunza kuhusu na kuheshimu utamaduni wa Kitanzania na urithi wao na wa wengine.

Wanafunzi wanapatiwa fursa mbalimbali nzuri za kuchangia na kuwajibika kwenye maandalizi ya uraia. Mikakati kadhaa kabambe inawahamasisha wazazi, jamii, na mashirika mengine na wadau kuchangia kwenye mtaala na elimu ya wanafunzi. Kazi ya nyumbani, inapotolewa, inatoa fursa muhimu za kusaidia na kupanua yaliyomo kwenye mtaala.

Inaridhisha, inahitaji kuboreshwa ili iwe nzuri

Mtaala hauna upungufu mkubwa katika eneo lolote muhimu na unaweza kuwa mzuri katika maeneo fulani. Kwa ujumla, mafanikio yake yanazidi madhaifu yake. Unakidhi mahitaji mengi au yote ya kitaifa, na kwa ujumla, ni mtaala mpana na wenye uwiano mzuri. Upangaji na marekebisho yake ni ya kina ili kuwatoa wanafunzi wenye uzoefu muhimu katika masomo yanayohitajika na katika maendeleo yao binafsi na ya kijamii, elimu ya afya, na maarifa ya jinsi ya kujilinda. Inazingatia mahitaji na umri binafsi wa wanafunzi. Inawawezesha wanafunzi wengi kuendelea vya kutosha angalau katika kujifunza kwao na kupata stadi za msingi, ikiwa ni pamoja na kusoma, hesabu/kufanya hesabu, kuzungumza na kusikiliza.

Ingawa baadhi ya wanafunzi wanapata maendeleo mazuri, kundi kubwa lina maendeleo yasiyotosheleza au yanayotofautiana miongoni mwao. Baadhi ya vipengele vya mtaala vinawavutia na kuwahamasisha wanafunzi, lakini mara nyingi kuna ushahidi wa kutokuwepo kwa shauku, mvuto, au ushiriki. Taratibu za wanafunzi kupata miongozo kuhusu ajira na fani na kupata maarifa kuhusu kuheshimu utamaduni na urithi wa Kitanzania ni makini. Wanafunzi hupewa angalau fursa kidogo kukuza uwajibikaji na kuchangia katika maisha ya shule. Baadhi ya jitihada zenye manufaa ni kushirikisha wazazi na jamii kwa ujumla katika mtaala mpana, mikakati inayotakiwa kuwa endelevu au yenye ratiba nzuri. Kazi ya nyumbani, ikitolewa, inatakiwa kuwa thabiti au inahitaji kuboreshwa ili kusaidia ufikiaji wa uji-funzaji salama.

Dhaifu

Mtaala una mapungufu makubwa ambayo yanathiri sana uzoefu na maendeleo ya wanafunzi. Kuna ufahamu wa mahitaji ya kitaifa kwa mtaala. Hata hivyo, kuna mapungufu makubwa, kama vile kukosekana masomo, kutokuwepo kwa marekebisho, kutokuwapo na umakini wa kutosha katika kuzingatia stadi za msingi au upangaji dhaifu wa uendelezaji kwa makundi tofauti ya umri. Mara nyingi mtaala hauendani, vya kutosha, na mahitaji, mapendeleo, na matarajio ya wana-

funzi, na kwa hiyo, hawajifunzi vizuri kama wanavyoweza au wana-
vyopaswa

Hii inajionesha katika kiu ya ushiriki na maslahi zaidi ya wanafunzi wengi na manung'uniko. Mara nyingi, maendeleo hayatoshelezi au ni tofauti tofauti miongoni mwa wanafunzi. Kuna haja ya kuweka mkazo zaidi katika maandalizi ya uraia, elimu binafsi, elimu ya kijamii, afya na usalama, elimu ya utamaduni, au miongozo kuhusu ajira na fani. Shule ina shughuli chache za kuimarisha wanafunzi. Fursa za kuonesha uwajibikaji na kuchangia katika maisha ya shule mara nyingi ni chache. Shule inatambua haja ya kuwasiliana na wazazi na jamii, lakini mara nyingi hufanya hivyo kwa nadra. Kazi ya nyumbani, ikipatikana, ni ndogo na haitoi mchango mkubwa katika kushadadia ujifunzaji au stadi za wanafunzi.

Dhaifu sana

Mtaala unahitaji kuboreshwa, maana wanafunzi wengi wanapiga hatua ndogo za maendeleo au wanahitaji kujifunza. Mtaala unahitajika kukidhi mahitaji ya kitaifa kwa kiasi kikubwa, na kuna haja ya kupanga stadi za msingi vyema. Kuna haja ya haraka na dharura ya maboresho kubwa. Wanafunzi mara nyingi hawana hamasa kwa sababu mtaala haukidhi mahitaji yao wala kuwavutia. Tahadhari ya kutosha inapaswa kuchukuliwa kuhusiana na elimu binafsi, ya kijamii, afya, usalama, ukomavu wa kifikra, utamaduni, au kazi. Hii inamaanisha kuwa wanafunzi hawapati stadi, maarifa, na ufahamu wa kufanya chaguo salama na kuwajibika katika maandalizi ya uraia. Kazi ya nyumbani ingeweza kuwa kubwa zaidi na faafu iwapo ingetolewa. Shule inahitaji mikakati ya kushirikiana na wazazi au jamii kwa ujumla.

Ubora wa ufundishaji kwa ajili ya kujifunza na tathmini nzuri

Nzuri Sana

Viwango vyote vya 'uzuri' vinazingatiwa na sehemu kubwa ya ufundishaji ni mzuri sana, na katika baadhi ya vipengele, ni mfano wa kuigwa. Matokeo yake, wanafunzi wengi au makundi mengi ya wanafunzi, kama vile wale wenye mahitaji maalumu, tofauti za kitamaduni na wenye vipaji maalumu, wote wanaendelea. Wengi wa wanafunzi wanashiriki kwa bidii na wanataka kufanya vizuri, wakionesha fahari katika kazi zao. Mbinu anuwai na nzuri sana hutumiwa kuwafundisha wanafunzi na kuwafanya wawe na hamasa na tafakuri juu ya kazi zao, na kujifunza kwa ujasiri, kwa kujitegemea, na kwa ushirikiano.

Problem-solving Mipango unatokana na maarifa thabiti juu ya ufanisi wa wanafunzi, uwezo wao, mapungufu yao, na mahitaji yao ya kujifunza. Walimu/wakufunzi hufanya ukaguzi wa mara kwa mara ku-

hakikisha kwamba kuna uelewa mzuri wa masomo hivyo makosa mengi yanagundulika. Walimu/wakufunzi huuliza maswali yanayodadisi na kuchochea ufikiriaji yakinifu na mara nyingi huwajumuisha wanafunzi katika viwango vyote vya maendeleo. Wanafunzi wanahamasishwa kuuliza maswali. Maarifa mazuri sana ya somo na uelewa wa mtaala, ikiwemo stadi na umahiri za msingi, huhakikisha kwamba wanafunzi wanapata stadi, maarifa, na uelewa endelevu na mara nyingi hufundishwa kwa kutumia matumizi ya dhana katika mazingire mapya.

Walimu/wakufunzi wanahakikisha kwamba wanafunzi wanajua wanayotarajiwa kujifunza katika masomo na wanakuwa na uwezo wa kutafakari maendeleo yao wenyewe kuelekea kwenye malengo yaliyowekwa na kufikiria jinsi ya kuboresha. Walimu/wakufunzi hutoa maoni muhimu sana kwa mdomo na maandishi na wanafunzi mara nyingi hutumia taarifa hizi kwenye uboreshaji.

Tathmini ni nzuri sana au bora zaidi, kumbukumbu na ripoti zinaeleza, kwa uwazi, kiwango cha maendeleo iliyofikiwa na wanafunzi na mara kwa mara hupelekewa kwa wanafunzi ili wajue namna wanavyofanya vizuri. Walimu/wakufunzi hutumia kila fursa kukuza uelewa wa wanafunzi juu ya chaguzi kuhusu afya na usalama binafsi. Kazi ya nyumbani, pale inapokuwa imetolewa, hupangwa vizuri sana ili kuendeleza, kutumika, na kuimarisha ujifunzaji, na vilevile wanafunzi wanaonesha uwajibikaji na hamasa.

Nzuri

Wanafunzi wengi wanaendelea vizuri na baadhi yao wanamaendeleo mazuri sana na ya kipekee, kutokana na ufundishaji yakinifu na thabiti au ufundishaji bora. Maandalio ya somo inatokana na uelewa mazuri wa mahitaji ya wanafunzi na viwango vyao vya mafanikiona unashughulikia mahitaji ya vikundi mbalimbali kama jinsia, mahitaji maalumu, wenye vipaji zaidi, na wale wenye asili tofauti za kitamaduni. Hivyo, walio wengi wana fursa sawa za kujifunza na kufanikiwa. Mipango inazingatia tathmini ya ufanisi, kumbukumbu, na ripoti.

Maarifa mazuri ya walimu/wakufunzi kuhusu mtaala na yaliyomo kwenye somo, ikiwa ni pamoja na stadi za msingi, huwawezesha kufundisha kwa ujasiri na usahihi. Kwa hiyo, wanafunzi hufanya kazi vizuri, kwa ujasiri na mara nyingi huendeleza ushiriki mzuri. Tabia yoyote isiyo ya kuridhisha ni nadra na inashughulikiwa ipasavyo pale inapotokea. Kuna fursa muhimu za kujifunza jinsi ya kufanya kazi kwa kujitegemea na kwa ushirikiano, kuzingatia stadi, na kutumia maarifa na uelewa katika kutatua matatizo kwenye muktadha tofauti.

Walimu/wakufunzi wanakagua uelewa kupitia mazungumzo na wanafunzi na kutumia maswali yanayohitaji wanafunzi kufikiri kwa

kina kuhusu majibu yao. Hii inatoa taarifa za hatua inayofuata katika ufundishaji na ujifunzaji, kwa kuwa changamoto haziepukiki na kazi, siku zote si rahisi. Walimu/wakufunzi husahihisha kazi mara kwa mara na kutoa maoni kwa njia ya mdomo, ambayo wanafunzi wanahamasishwa kuyatumia daima kuchukua hatua za kuboresha kazi zao. Walimu/wakufunzi hupata fursa muhimu za kuimarisha elimu ya afya na usalama binafsi kwa wanafunzi. Kazi ya nyumbani, endapo inatumika, hutolewa mara kwa mara na ni muhimu katika kuimarisha ujifunzaji.

Inaridhisha, inahitaji maboresho ili iwe nzuri

TUfundishaji hauko duni katika eneo lolote muhimu, na huenda ni mzuri katika maeneo fulani. Kwa ujumla, mafanikio ni sawa na udhaifu. Ufundishaji unazingatia mahitaji binafsi na umri wa wanafunzi na huwawezesha wengi kupata maendeleo yanayoridhisha. Hata hivyo, wanafunzi wenye maendeleo mazuri ni wachache, ilhali kundi kubwa wakiwa na maendeleo yasiyoridhisha au yanayotofautiana. Mipango na tathmini kwa kawaida hufanywa kwa bidii lakini yanahitaji kuboreshwa ili kutoa mwongozo wa ufundishaji wenye uhakika na unaokidhi mahitaji yote.

Walimu/wakufunzi wana maarifa ya mtaala na yaliyomo katika soma ya kutosha, na mara nyingine mazuri, kiasi cha kuwawezesha kufundisha kwa njia inayoridhisha na sahihi. Hivyo, wanafunzi mara nyingi wako tayari kujifunza na kujaribu kufanya vizuri lakini wakati mwingine hamasa yao hupungua kwa sababu masomo hayashirikishi mara zote. Kwa kawaida, changamoto ndogo ndogo zinazovuruga masomo hushughulikiwa kwa njia inayofaa.

Kuna baadhi ya fursa za kujifunza kufanya kazi kwa kujitegemea, kushirikiana, na kuimarisha stadi, maarifa, na uelewa wa utatuzi wa matatizo. Lakini mara nyingi sio nzuri. Walimu/wakufunzi huuliza maswali, hata hivyo ni mara chache tu huwapa wanafunzi changamoto toshelevu na sahihi kukidhi mahitaji yote ya kujifunza. Hii inamaanisha kwamba kazi huweza kuwa ngumu sana kwa baadhi na rahisi sana kwa wengine. Vile vie ufanisi wa usahihishaji wa kazi za wanafunzi na utoaji wa maoni ni tofauti katika kutoa mwongozo wa uboreshaji. Wakati mwingine, walimu/wakufunzi hupata fursa muhimu za kuimarisha elimu ya afya na usalama binafsi kwa wanafunzi. Kazi ya nyumbani, endapo ikitumika, inaonesha taratibu fulani zenye manufaa lakini zisizo na ufanisi wa jumla kwa wote

Dhaifu

Ufundishaji una mapungufu muhimu yanayowaathiri sana wanafunzi katika kujifunza na katika maendeleo yao. Maendeleo mara nyingi hayatoshelezi au yanatofautiana sana baina ya wanafunzi. Ufundishaji mara nyingi hauendani vya kutosha na mahitaji, mapen-

deleo, na matarajio ya wanafunzi, na kwa hiyo hawajifunzi vizuri ambavyo wangeweza au wanavyopaswa kujifunza. Hii inaonekana kwenye ukosefu wa ushiriki na hamu ya wanafunzi wengi na kwa manung'uniko au tabia mbaya kwa baadhi ya wanafunzi. Usimamizi wa darasani unahitaji kuboreshwa. Kuna fursa chache za kujifunza jinsi ya kufanya kazi kwa kujitegemea na kwa ushirikiano na kutumia na kuimarisha stadi, maarifa, na uelewa wa utatuzi wa matatizo katika muktadha tofauti.

Walimu/wakufunzi wanakosa ujuzi muhimu na unaohitajika kupanga taratibu za kujifunza. Walimu/wakufunzi huuliza maswali lakini mara nyingi ni yale tu yaliyojikita kwenye kupima kumbukumbu ya muda mfupi au majibu ya ndiyo au hapana tu, na hivyo hayachochi tafakuri. Mara nyingi wanashindwa kugundua maeneo ambayo wanafunzi hawajayafahamu na hivyo yanabaki bila utatuzi. Tathmini, usahhishaji, na utafutaji wa mrejesho hufanyika kwa nadra na hivyo hayatoshi kutoa taarifa zinazooweza kusaidia ufuatiliaji wa maendeleo kwa ufanisi; hivyo walimu/wakufunzi hawana uelewa wa kutosha wa mahitaji ya wanafunzi. Walimu/wakufunzi hawatafuti fursa nyingi za kuimarisha elimu ya afya na usalama binafsi wa wanafunzi. Kazi ya nyumbani, endapo ikitumika, mara nyingi si yakinifu wala thabiti.

Dhaifu Sana

Kwa ujumla, wanafunzi hawana maendeleo yakutosheleza kwa sababu ufundishaji mara nyingi haufikii viwango vya kuridhisha. Wanafunzi hawafurahii kazi zao wala kujitahidi kwa sababu ufundishaji hauwashirikishi wala kuwavutia. Mara nyingi tabia zao ni mbaya na/ au wanakosa umakini wa kuridhisha darasani kutokana na usimamizi duni darasani au kutokuwepo kwa shughuli za kuvutia.

Uelewa wa walimu/wakufunzi kuhusu mtaala na maarifa ya somo, pamoja na maeneo muhimu ya stadi za msingi, si ya kuridhisha. Uandaaji wa masomo hauongozwi taarifa sahihi ya somo wala mahitaji ya wanafunzi. Kuna kiasi kidogo cha ujifunzaji kwa kujitegemea au kwa ushirikiano au wanafunzi huwa hawajishughulishi.

Walimu/wakufunzi wanakosa ujuzi wa jinsi wanafunzi wanavyoweza kujifunza vizuri darasani na utafiti kuhusu ujifunzaji ni mdogo sana. Uwekaji alama kwa kazi za wanafunzi kwa ujumla ni dhaifu na tathmini ni chache sana na/au hazisaidii katika uandaaji wa masomo na ufundishaji. Wanafunzi hawajui maendeleo yao ya kitaaluma au jinsi ya kuyaboresha. Fursa za kukuza mtazamo na stadi za juu za afya binafsi hazitumiki. Kazi ya nyumbani, endapo ikitumika, haiwasaidii wanafunzi kikamilifu kuboresha utendaji wao.

Ubora wa uongozi na usimamizi: usimamizi wa ujifunzaji, uongozi wa watu na rasilimali

Nzuri Sana

Uongozi na usimamizi wa shule unafanikiwa kufikia malengo ya shule, kukuza ufanisi katika kujifunza na maendeleo binafsi ya wanafunzi. Hivyo basi, ufanisi wa wanafunzi katika kujifunza na maendeleo yao ni bora na pengine ya kipekee katika baadhi ya maeneo, na vile vile maendeleo yoyote hafifu yanashughulikiwa kwa haraka. Uongozi unakuwa mfano mzuri au kamili ambao wengine wanaweza kuiga. Viongozi wanatamka maono ya shule wazi, wana matarajio makubwa sana ya kile kinachoweza kufikiwa, na ni wenye msimamo katika kuendesha shule mbele. Wamefanya iwezekane kwa wafanyakazi wote kuelewa na kushiriki katika utamaduni wa kuendelea kuiboresha shule, na wanajitahidi kukidhi malengo ya shule. Morale ni kubwa. Kama matokeo, wanafunzi wanathamini matarajio makubwa ya shule kwa elimu yao, wanajivunia kuwa sehemu ya shule na wanafanikiwa katika vipengele vyote vya kujifunza na maendeleo yao.

Wanafunzi na wazazi wanathamini kazi ya shule na kujivunia kuwa sehemu yake. Wanafunzi wanajenga vizuri katika mbalimbali ya fursa zinazotolewa. Kuboresha shule ni kipaumbele muhimu: mahitaji yanatambuliwa kwa kutumia ushahidi imara, mipango inapangwa vizuri na kuhakikiwa, na malengo makubwa kwa kiasi kikubwa yanafanikiwa. Sera zinadhihirisha taratibu bora, zinakidhi mahitaji kikamilifu, na zinaendelea kuboreshwa. Wadau wote kwa kawaida kiasi kikubwa wanazitumia kote shuleni. Uongozi katika ufundishaji na ujifunzaji ni wa ubora wa juu.

Utendaji wa walimu/wakufunzi hufuatiliwa kikamilifu kutokana na athari zake katika kujifunza na maendeleo ya wanafunzi, na viongozi wanaelewa kikamilifu maana ya ubora katika ufundishaji na ujifunzaji. Walimu/wakufunzi wanapewa mrejesho fasaha na faafu na mafunzo yanatolewa kuwasaidia kuboresha na kufikia taratibu bora kabisa. Karibu walimu/wakufunzi wote wanataka kuboresha na wanajitahidi sana. Wafanyakazi wanaajiriwa na kupangiwa kazi kwa uangalifu ili kukidhi mahitaji ya shule na ubora wa elimu na pia wanatunzwa ili wasiondoke. Rasilimali zote zinazopatikana zinatumiwa kwa busara kusaidia maboresho endelevu na matokeo mazuri ya elimu. Uongozi na wadau wote wanashiriki kikamilifu katika michakato ya Uthibiti Ubora wa Shule, na ni wanyenyekevu na wenye bidii katika matumizi yao bora ya mwongozo na usaidizi kufanya maboresho endelevu

Nzuri

Uongozi na usimamizi ni wenye ufanisi katika kuendeleza malengo ya shule, na mafanikio yao yanaakisiwa na matokeo mazuri ya kitaaluma ya wanafunzi na mafanikio mengine. Viongozi wanashirikisha

vyema maono yao na ya wengine na wana matarajio mazuri katika kuendelea kuboresha. Wamefanikiwa kuwashirikisha wengine katika malengo yao kwa shule na wana mtazamo wa 'tunaweza' katika kuendelea mbele. Wanafunzi na wazazi wanafurahia kuwa sehemu ya shule na wanathamini elimu bora. Kwa ujumla, shule inapata msaada mzuri kutoka kwa jamii ya eneo husika.

Vipaumbele vinawekwa kwa uangalifu kutumia ushahidi anuwai na sahihi, mipango inakuwa ya kina, na maendeleo kuelekea malengo yanafuatiliwa kwa uangalifu. Ajira za wafanyakazi zinafuata taratibu sahihi za kuchagua wafanyakazi wenye ufanisi. Sera ni bora, zinakidhi mahitaji, na kwa kiasi kikubwa zinaendana na wakati. Kwa kiasi kikubwa, zinatekelezwa daima na wote shuleni. Kuna uangalifu katika kufuatilia utendaji wa walimu/wakufunzi, na viongozi wanaelewa kinachohitajika katika ufundishaji na ujifunzaji wenye ufanisi.

Walimu/wakufunzi wanapewa maoni fasaha na usaidizi katika kuboresha taratibu zao. Kwa ujumla, walimu/wakufunzi wanatenda vyema. Rasilimali zote zilizopo zinatumiwa vyema katika kuendelea kuboresha na kudumisha matokeo mazuri ya elimu. Uongozi unashiriki vizuri katika mchakato wa Uthibiti Uboru wa Shule na unafanya kazi kwa bidii katika kutumia usaidizi na mwongozo kikamilifu kuboresha zaidi.

Inaridhisha, inahitaji maboresho ili iwe nzuri

TUongozi na usimamizi una athari ya kuridhisha, lakini bado haijafikia viwango vya uzuri au ufanisi kamili katika kuendeleza malengo ya shule. Hivyo basi, angalau wanafunzi wengi wana maendeleo ya kuridhisha katika kujifunza kwao. Hata hivyo, ni wachache tu wenye maendeleo mazuri, ilhali kundi kubwa lina maendeleo yasiyoridhisha au yaliyo chini ya wastani. Viongozi wana maono imara kwa shule na wanajitahidi kushirikisha wafanyakazi na wengine kwenye manono hayo, ingawa bado kuna safari ndefu ya kukubaliwa kikamilifu na wote. Shule imejenga mahusiano imara na jamii kubwa na wazazi. Kwa ujumla, wanafunzi wana furaha ya kuhudhuria shuleni.

Kwa kawaida, viongozi wanaelewa kanuni za maboresho endelevu na wana hamu ya shule kuimarika na wanafunzi kufanya vizuri. Vipaumbele vimepangwa, lakini ushahidi uliotumika mara nyingi havina viwango vya kufanya malengo kuwa na ubora wa kutosha. Ingawa kuna uangalifu katika kufuatilia maendeleo, ustadi na mikakati ya viongozi kufanya hivyo inahitaji kuboreshwa ili kuwa nzuri. Ajira za wafanyakazi inafuata taratibu za kuridhisha. Sera zinakidhi mahitaji, na ratiba kamili ya ukaguzi wa mara kwa mara ipo.

Kuna haja ya kuwa thabiti zaidi katika matumizi ya taratibu katika shule nzima. Kwa kawaida, viongozi wanafuatilia utendaji wa walimu/wakufunzi kwa kiasi cha kutosha lakini mara nyingi wanahitaji ustadi

zaidi wa kutoa mrejesho fasaha na wenye manufaa. Kwa kiasi cha kuridhisha, wanaelewa kile kinachohitajika katika ufundishaji na ujifunzaji wenye ufanisi wa jumla. Walimu/wakufunzi wanatambua haja ya kuboresha taratibu zao zaidi. Matumizi ya rasilimali zote zilizopo yanaridhisha. Uongozi uko tayari kushiriki katika michakato ya Uthibiti Ubora wa Shule na unaendelea kujifunza jinsi ya kufanya hivyo vizuri. Wanahamasa ya kufuata mwongozo na kupokea usaidizi kwenye hatua zao uboreshaji.

Dhaifu

Uongozi na usimamizi una mapungufu muhimu yanayoathiri uzoefu na maendeleo ya wanafunzi. Kwa sababu hii, wanafunzi hawajifunzi vile ambavyo wangeweza au wanavyopaswa kujifunza, na maendeleo mara nyingi hayatoshi au yanatofautiana miongoni mwa wanafunzi. Ingawa viongozi wanatamani shule ifanye vizuri, maono yao lazima iwe wazi zaidi ili wafanyakazi au wengine waweze kuielewa na kushiriki kikamilifu. Malengo ya shule na goli ambalo wanafunzi wanaweza kuifikia yanahitaji kufanyiwa mapitio, na wanahitaji kutafakari kile kinachoweza kufikiwa. Uwezo wa viongozi wa kutambua vipaumbele sahihi na kupanga vizuri unahitaji kuboreshwa, na wanahitaji mwongozo na usaidizi. Imani na uungaji mkono wa wazazi, wanafunzi, na jamii hutofautina. Mara nyingi, sera inahitaji kufafanuliwa, kuoanishwa, au kuboreshwa, na utekelezaji wake unatofautiana sana.

Viongozi wanahitaji kufuatilia utendaji wa walimu/wakufunzi mara kwa mara, na ujuzi wao wa kufanya hivyo kikamilifu na kutoa maoni fasaha na yenye manufaa unahitaji kukuzwa. Mara nyingi wanahitaji uelewa thabiti zaidi wa ufundishaji na ujifunzaji wenye ufanisi. Ufuatiliaji wa rasilimali ni dhaifu, na wanahitaji kuzingatia zaidi uboreshaji wa viwango katika shule. Kwa ujumla, kiwango cha elimu kinatakiwa kuimarika zaidi, na ufanisi na utendaji wa shule, kama taasisi, mara nyingi huendana na hili. Kwa kawaida, viongozi wako tayari kushiriki katika taratibu za Uthibiti Ubora wa Shule lakini bado wanahitaji kupata ustadi au uelewa wa kutumia mchakato huo kwenye uboreshaji.

Dhaifu Sana

Uongozi na usimamizi bado haujafanikiwa kuinua ufanisi wa wanafunzi kulingana na malengo ya shule. Tathmini binafsi na uwekaji wa vipaumbele ni wa kiwango cha chini, na matarajio ya kile shule kinachoweza kukifikia kwa wanafunzi wake yanahitaji kupandishwa. Imani na uungaji mkono wa wazazi, wanafunzi, na jamii unatakiwa kuwa thabiti zaidi. Kwa kawaida wanafunzi hawapendi shule na mara nyingi wanashindwa kufanikiwa vya kutosha. Mara nyingi sera haziko wazi, hazifuatwi au zimepitwa na wakati, na utekelezaji wake unapas-

wa kuwa bora zaidi. Viwango vya ufundishaji vya kutosha vinaweza kufanya ujifunzaji na maendeleo ya wanafunzi kuwa ya kuridhisha zaidi. Viongozi lazima waelewe kile kinachosaidia ufundishaji na ujifunzaji yakinifu na washishindwe kufuatilia na kuboresha taratibu zilizopo. Rasilimali inahitaji kufuatiliwa au kutumiwa kwa kaisi kikubwa kuinua viwango katika shule. Kiwango cha elimu kinahitaji kupitiwa upya na kwa ukamilifu. Mara kwa mara, taratibu zisizo na ufanisi zinaathiri utendaji mzuri wa taasisi. Viongozi wanahitaji kuelewa na kujitolea kikamilifu kutambua umuhimu wa Uthibiti Ubora wa Shule na kwa hivyo kutoacha kutumia miongozo na visaidizi kuboresha elimu ipasavyo.

Ubora wa mazingira ya shule na athari zake kwa ustawi, afya, na usalama

Nzuri Sana

Mazingira na athari zake kwa ustawi, afya, na usalama wa wanafunzi ni mzuri sana na, katika baadhi ya maeneo, ni bora kabisa. Hivyo basi, wanafunzi wanaendelea vizuri katika Nyanja zote. Sera na taratibu thabiti na bora zaidi zimeanzishwa kukuza ustawi, afya, na usalama wa wanafunzi wakati wote, ikiwa ni pamoja na uwepo wa mikakati yote iliyondani ya uwezo kufanya shule kuwahudumia kwa wanafunzi wenye mahitaji tofauti. Mikakati hii inazingatia vizuri sheria na mwongozo wa serikali na inafuatiliwa kwa umakini na kutekelezwa kwa kiwango cha juu.

Kwa kawaida, wanafunzi huchagua mtindo wa maisha wenye afya na wanakubali taratibu zinazohakikisha usalama wao kwa ujasiri ili kuenzeleza maarifa na uelewa mzuri katika maeneo haya. Shule inajitahidi kuwa jamii jumuishi, ambapo wanafunzi wote, pamoja na wale wenye ulemavu, wanajisikia salama na kuthaminiwa. Wanafunzi ni wenye furaha, wanashirikiana vizuri, na wanajenga uhusiano mzuri na chanya miongoni mwao na watu wazima wengine katika shule. Hii ni kutokana na usaidizi na mwongozo mzuri sana kwa wanafunzi wa kujielewa, kujiheshimu, na kujiamini.

Shule ina taratibu nzuri sana za kuelimisha wanafunzi kuhusu unyanzasaji na wanachopaswa kufanya ikiwa wana hoja. Wanapewa fursa za kujifunza jinsi ya kushughulikia migogoro wao wenyewe na kwa njia inayofaa. Sera za kuhakikisha tabia chanya zinatekelezwa kikamilifu na zinajulikana vizuri na kutumiwa daima na wanafunzi, walimu, na wazazi. Changamoto kuhusu ustawi na tabia inashughulikiwa vizuri, na malalamiko au hoja zilizotolewa na wanafunzi, wazazi, au jamii yanashughulikiwa haraka. Taratibu za kuhamasisha mahudhurio na utunzaji wa kumbukumbu ni imara; utoro unaepukwa kwa kiasi kikubwa, na uchelewaji shuleni ni nadra. Wengi wa wanafunzi wana- hamasa ya kuhudhuria shule na wanajivunia shule yao na mafanikio

yao. Wana mtazamo mzuri sana juu ya kujifunza.

Matokeo ya ubora wa mtaala na mwongozo ni kwamba wanafunzi wanakuwa watu wazima wanaoheshimu utamaduni na urithi wa Kitanzania na wa watu wengine na wanajiandaa vizuri kwa majukumu ya uraia kupitia programu za shule za kuendeleza hili. Wazazi na jamii wanaimani kamili na taratibu za ustawi, afya, na usalama wa shule. Shule inafanya kila lililo ndani ya uwezo wake kujenga mazingira yanayovutia na yanayosaidia kujifunza. Kazi za shule katika uga huu inatoa mengi kwa wengine kujifunza kwacho.

Nzuri

Sera na taratibu nzuri ambazo zinazingatia sheria na mwongozo wa serikali zimeanzishwa, ikiwa ni pamoja na uchukuaji wa hatua iliyo ndani ya uwezo wa shule kuwahudumia wanafunzi wenye mahitaji tofauti. Kwa ujumla, zinatekelezwa vizuri na kufuatiliwa. Wafanyakazi wanaelewa vizuri majukumu yao na wanadhihirisha moyo wa kujitolea na uwezo wa kuwajibika katika kukuza ustawi, afya, usalama wa wanafunzi na kuwaandaa kwa uraia. Wanafunzi wanasimamiwa vizuri shuleni na ziarani.

Taratibu za kukuza tabia njema ni kamilifu, inashirikisha wazazi, na zinasababisha mazingira tulivu ya kujifunza; malalamiko na hoja hushughulikiwa ipasavyo. Kuna jitahada kamilifu za kuwafanya wanafunzi kujisikia kuthaminiwa, kujiamini na kujielewa. Kwa kawaida, wanafunzi ni wakarimu, wenye furaha, na wema kwa wenzao. Mahusiano kati ya watu wazima na wanafunzi, kwa kiasi kikubwa, ni yenye heshima na yenye kujenga. Kwa ujumla, wanafunzi wanahamasika kufuata mtindo wa maisha wenye afya na hufanya chaguzi salama kwa sababu hupata elimu bora katika maeneo haya.

Wanajua maana ya unyanyasaji na mtu wa kuzungumza naye ikiwa wana changamoto: wanashirikiana vizuri na wafanyakazi kutatua migogoro. Wanafunzi wana fursa zilizopangwa vizuri za kujifunza kuhusu kuheshimu utamaduni wa Kitanzania na wa wengine. Shule inadumisha mazingira yanayofaa kwa kujifunza kwa rasilimali na uwezo wake. Mahudhurio yanarekodiwa kwa njia sahihi, na mifumo mizuri ya kuhakikisha wanafunzi wanahudhuria kwa wingi imeanzishwa. Kwa kawaida, wanafunzi huwasili kwa wakati kwa sababu wanathamini shule yao na elimu inayotolewa. Kwa kawaida, wanafunzi na wazazi wana imani na shule na usaidizi wake kwa wanafunzi, na vile vile jamii inashirikishwa kutoa maoni yao.

Inaridhisha, inahitaji maboresho ili iwe nzuri

Mazingira ya kujifunza wanafunzi yamekamiliwa kwa kiasi kikubwa, na yanaweza kuwa bora katika baadhi ya maeneo. Kwa ujumla, mafanikio yake yanazidi madhaifu yake. Ubora wa huduma kwa wanafunzi

unaonekana kupitia hoja za wafanyakazi kuhusu ustawi wao, afya na usalama, na maandalizi yao kwa uraia na juhudi zao za kawaida za kukuza mambo haya. Sera na taratibu zimeanzishwa kulingana na sheria na mwongozo wa serikali. Shule inafanya jitihada kuhakikisha kuwa inawahudumia wanafunzi wote, ikiwa ni pamoja na wale wenye ulemavu, na inatambua haja ya kuboresha hili zaidi kwa rasilimali zake za ndani. Utekelezaji na ufuatiliaji wa sera kwa ujumla ni wa kuridhisha, ingawa kuna mambo kadhaa yanayoweza kuboreshwa. Wafanyakazi wanaelewa majukumu yao vya kutosha, na wengi wao wanadhiri hili kwa kujitolea kuleta ustawi, afya, na usalama kwa wanafunzi.

Taratibu za usimamizi na usalama shuleni na wakati wa ziara ni nzuri lakini inaweza kuhitaji marekebisho kwenye maeneo kadhaa ili kuwa nzuri zaidi na wanafunzi kujihisi salama daima. Sera za urekebishaji tabia ni sahihi, ingawa kuna visa vya utovu wa nidhamu au tabia isiyo sahihi, hii ikimaanisha kuwa mazingira ya kujifunza mara nyingi hayachochei ujifunzaji kwa namna inavyopaswa kuwa. Kuna maboresho yanapaswa kufanywa katika sera na usimamizi wa tabia. Kwa kawaida, malalamiko na hoja hushughulikiwa kwa njia inayofaa, lakini baadhi ya wazazi au wengine wana wasiwasi kuhusu uchukuaji hatua au ufuatiliaji.

Mahusiano ya wanafunzi na wenzao na watu wazima kwa kawaida ni chanya. Fursa zinazotolewa kujifunza kuhusu mtindo wa maisha wenye afya, kujilinda, na masuala kama unyanyasaji ni ya kuridhisha, kwa ujumla. Wanafunzi wana fursa mbalimbali za kujifunza kuhusu kuheshimu utamaduni wa Kitanzania na wa wengine. Juhudi za shule kujenga mazingira yanayofaa kwa kujifunza kwa kutumia rasilimali zake za ndani hufanyika tu mara moja moja. Mahudhurio yanarekodiwa na kuhimizwa, na viwango vya mahudhurio, pamoja na kuwahi, ni vya kuridhisha lakini vinahitaji maboresho zaidi. Kwa kawaida, wanafunzi, wazazi na jamii wameridhika na shule kwa ujumla, na viwango na aina za hoja zinazotolewa zinaweza kushughulikiwa.

Dhaifu

Mazingira yaliyoundwa na shule yana udhaifu mkubwa ambao una athari kubwa kwa ustawi, afya, usalama, na maendeleo ya wanafunzi. Wanafunzi hawafanikiwi vizuri kama ambavyo wangeweza au wanavyopaswa kwa sababu ya hili. Kwa kawaida wafanyakazi wana nia njema, lakini kuna maeneo muhimu ya kuboresha katika sera na utekelezaji wake. Wakati mwingine wanafunzi wanajihisi kuwa hatarini. Kwa ujumla, kuna visa vingi sana vya unyanyasaji, migogoro, vurugu, na hali zisizo salama zinazozuia mazingira kuwasaidia wanafunzi.

Bado kuna haja ya usimamizi wa tabia kuimarishwa zaidi. Maandalizi ya uraia na ubora wa elimu ya utamaduni, afya na usalama ni dhaifu. Malalamiko na hoja mara nyingi hayashughulikiwi vizuri. Mahusiano

kati ya wanafunzi na watu wazima na wanafunzi ni tofauti sana au mara nyingi hayana msaada unaofaa, chanya, na wa heshima. Kuridhika kwa wazazi na jamii mara nyingi ni chini. Mahudhurio yangali hayaridhishi, na uchelewaji ungali bado unahitaji kushughulikiwa ipasavyo.

Dhaifu Sana

Mifumo ya shule ni dhaifu sana, na wafanyakazi hawajafunzwa vya kutosha au hawana uangalifu katika kukuza afya, usalama, na ustawi wa wanafunzi. Wanafunzi wanaripoti kwamba mara nyingi wanahisi kuwa katika hatari kutokana na unyanyasaji, migogoro, au mipangilio isiyokuwa salama. Shule inapaswa kukuza tabia njema kati ya wanafunzi wake na kutunza kumbukumbu sahihi za utovu wa nidhamu. Mahusiano kati ya wanafunzi na wenzao au watu wazima mara nyingi hayana msaada, sio ya heshima, wala chanya. Shule iko katika hatari kubwa ya afya na usalama, na haina mazingira yanayofaa kwa kujifunza.

Mahudhurio hayafuatiliwi ipasavyo na ni ndogo. Kuwahi si kipaumbele. Kuna haja ya kutilia mkazo elimu ya kujitambua, kijamii, kitamaduni, afya, na usalama. Hii inamaanisha wanafunzi hawaendelezi ujuzi, maarifa, na ufahamu ya kufanya chaguo salama na uwajibikaji katika maandalizi ya uraia. Wazazi hawaridhiki na huduma zinazotolewa na shule.

Ushirikishwaji wa Jamii

Nzuri Sana

Kwa ujumla, ushirikishwaji wa jamii ni mzuri sana, na ni bora katika baadhi ya maeneo, na unapewa kipaumbele pia. Shule inaendeleza mahusiano mazuri sana na wazazi kupitia malengo na maono yake. Wazazi wanafurahia sana taratibu za shule kwa watoto wao, ikiwa ni pamoja na matokeo mazuri ya wanafunzi. Mawasiliano na wazazi yanadumishwa kwa njia anuwai kuhakikisha kuwa wazazi wengi wanapata urahisi wa kupata taarifa.

Shule inahamasisha uwazi na upatikanaji wa taarifa kwa jamii. Kwa mfano, kunaweza kuwa na jarida la mara kwa mara lenye taarifa muhimu na za kuvutia: taarifa kuhusu jinsi shule inavyoendeshwa, sera na maelezo ya kina ya mtaala uliopo, na matumizi ya kibunifu ya teknolojia kama rasilimali ya shule. Hoja na malalamiko hushughulikiwa vizuri, na wazazi wanaridhika sana. Shule inawashirikisha wazazi kutoa maoni kuhusu kazi za shule, na maoni yao yanathaminiwa, kuchunguzwa kwa uangalifu, na kuzingatwa wakati wa kupanga mipango ya maboresho endelevu. Hivyo basi, wazazi na wanajamii

wengine wanajua vizuri kuhusu shule.

Viongozi na wafanyakazi wanapatikana wakati unaofaa wa siku, na wazazi wanathamini hatua za kina, za wakati, na za kibinadamu za kutatua changamoto. Wazazi, jamii, mawakala wengine, na wadau wanahamasishwa kila mara kuchangia upanuzi na kina cha mtaala na ujifunzaji wa wanafunzi, hasa kwa njia ya kupitia mikakati ya kibunifu ya ushirikishwaji. Kuna ushirikiano kadhaa zilizoundwa vizuri na mawakala, shule nyingine, biashara, na vikundi vya jamii, kuboresha fursa za kujifunza kwa njia mbalimbali.

Mipango na ripoti kuhusu shule zinatumiwa kwa wazazi mapema. Shule inaweka kipaumbele katika vipengele vyote vya ushirikiano na jamii. Matokeo yake, jamii ina uelewa wa kutosha kuhusu kazi za shule, na hivyo msaada na fahari kubwa ya wadau kwa shule zinadhihirika. Kuna ushirikiano kadhaa zilizoundwa vizuri na mawakala, shule nyingine, biashara, na vikundi vya jamii, kuboresha fursa za kujifunza kwa njia mbalimbali.

Nzuri

Shule inatimiza malengo yake ya kudumisha mahusiano mazuri na chanya na wazazi, ambayo inajidhihirisha katika kuridhika kwa wazazi na elimu inayotolewa. Wazazi wanaunga mkono kazi za shule kwa njia mbalimbali na kuonesha fahari katika matokeo yake. Taarifa zinapatikana kwa wazazi wengi kwa njia mbalimbali. Wazazi wanapokea taarifa zote muhimu kwa mujibu wa sheria. Vile vile wanapokea ripoti kamilifu mara kwa mara kuhusu maendeleo ya mwanafunzi.

Kuridhika na jinsi hoja zinavyoshughulikiwa ni kwa kiwango cha wastani. Viongozi na wafanyakazi ni wakarimu na wenye msaada kila wazazi wanapoitembelea shule. Wazazi wanapata mipango na ripoti kuhusu shule ili waweze mrejesho wowote utakaozingatiwa wakati wa kuainisha vipaumbele vya maendeleo ya shule. Shule ina mikakati mbalimbali nzuri za kuhamasisha wazazi, vikundi vya jamii, mawakala wengine, na shule nyingine kushirikiana nayo, mikakati ambayo huathiri shule kwa njia chanya.

Inaridhisha, inahitaji maboresho ili iwe nzuri

Ushiriki wa jamii upo katika maeneo yote muhimu na pengine ni mzuri katika baadhi ya maeneo. Hata hivyo, eneo hili linapewa kipaumbele mara chache na kwa kiwango cha chini. Kwa ujumla, mafanikio yanazidi madhaifu. Mikakati yakuridhisha ya kuhakikisha ushiriki na usaidizi wa jamii inajidhihirisha katika mahusiano ya kawaida na wazazi na wadau wengine muhimu katika jamii. Kwa ujumla, ingawa wazazi wanaonesha kuridhika, maoni yao yanatuonesha kuwa

wangependa kuboresha maeneo kadhaa.

Fursa kadhaa za wazazi kushiriki shuleni zipo, na ushiriki ni wa was-tani, ingawa bado unahitaji kuboreshwa. Taarifa muhimu zinatolewa ipasavyo kwa wazazi, japo shule haijatafiti njia nzuri zaidi za kufiki-sha taarifa kwa baadhi ya wazazi. Utumaji ripoti za maendeleo ya wanafunzi kwa wazazi angalau inaridhisha. Kwa ujumla, wafanyakazi na viongozi ni wakarimu na wenye msaada kwa wazazi na wageni, na hatua zinazochukuliwa dhidi ya changamoto na hoja ni bora na faafu.

Mrejesho kutoka kwa wazazi hutafutwa kwa nadra na siyo kipengele muhimu katika tathmini binafsi na mipango ya shule. Shule imeen-deleza mikakati mbalimbali faafu na toshelevu za kuhimiza wazazi, vikundi vya jamii, mawakala wengine, shule nyingine, na biashara kuchangia kwenye mtaala na elimu ya wanafunzi. Hata hivyo, kuna haja ya kuendelea kuboresha hili ili kupata athari nzuri zaidi.

Dhaifu

Kwa ujumla, kazi za shule katika kipengele hiki ni dhaifu na haitilii mkazo wa kutosha uboreshaji. Wazazi na jamii hawana imani kubwa na mara nyingi hutoa hisia za kutokuridhika na ufahamu wao wa kazi za shule, na hoja na malalamiko yao mara chache hufuatiliwa kwa uangalifu. Upatikanaji wa taarifa muhimu au ufahamu wa mtu wa kuongea naye kwa msaada mara nyingi haupatikani au hautoshi.

Wazazi hawawapati viongozi na wafanyakazi kwa urahisi, na mara nyingi hawajisikii kukaribishwa. Kuna baadhi ya fursa za kushiriki kazi za shule, lakini wazazi mara nyingi hawashiriki kwa sababu hawapewi msukumo wa kufanya hivyo. Mara nyingi ripoti ni mahsusi na ya ku-hamasisha. Hata hivyo hazifany jitihada za kutosha kueleza kasi ya maendeleo au kupendekeza jinsi wanafunzi wanavyoweza kubore-sha kazi zao.

Mrejesho hutafutwa kwa nadra na sio kipengele kwenye mipango ya kujitathmini wenyewe. Shule ina mikakati michache ya kushirikisha jamii pana, mawakala wengine, au shule nyingine kwa manufaa ya elimu ya wanafunzi.

Dhaifu Sana

Shule haina lengo lililo wazi la kukuza mahusiano na wazazi na mara nyingi haina msaada au inajikongoja kwenye kujibu maswali na hoja zao. Mara nyingi, ni kwa sababu wazazi hawana au hawaelewi namna ya kupata taarifa muhimu au mtu wa kuongea naye wakihitaji msaada. Mara chache wazazi huenda shuleni, na kushiriki kikamilifu katika uendeshaji na kazi za shule.

Kuna fursa chache za mawasiliano. Taarifa muhimu kuhusu shule

bado hazijawezeshwa kupatikana kwa urahisi. Mara nyingi ripoti sio za wazi wala manufaa kwa kadri inavyotakiwa. Shule inahitaji mikakati ya kushirikisha jamii pana ya shule, mawakala wengine, au shule nyingine ili kunufaisha elimu ya wanafunzi. Shule inafurahia imani na uungwaji mkono kutoka kwa sehemu ya jamii, japo wazazi wengi hawaridhiki na kazi na fursa zinazotolewa na shule.

Nidhamu, maadili, utamaduni, na uzalendo

Nzuri Sana

Shule na vyuo vya ualimu huonesha azma thabiti ya kukuza tabia njema kwa njia ya kuwa na sera zilizowazi, zinazojulikana vizuri, na kutekelezwa kwa nguvu. Zinaonesha dira thabiti ya maadili, yenye viwango vya juu vya maadili, heshima, uadilifu, na wema katika shughuli zote za jamii. Zinajivunia utamaduni hai na jumuishi, unaotambua tofauti, uelewa, na heshima, pamoja na ushiriki mpana katika shughuli za kitamaduni. Zinaonesha uzalendo mkubwa kupitia kuthamini na kuelewa kwa kina historia na maadili ya nchi, huku zikuza ushiriki na uwajibikaji wa kiraia.

Nzuri

Kwa ujumla, shule na vyuo vya ualimu hufuata maadili na kukuza maendeleo yake, ingawa hutokea mapungufu mara kwa mara. Sera huongoza tabia, na kuna uelewa wa maadili unaojihidhirisha kwenye juhudi za kuheshimu na kutenda kiadilifu. Mfumo unaruhusu uhuru wa utamaduni na tofauti za kikabila kupitia njia madhubuti na juhudi za kielimu. Huhamasisha maadili ya kizalendo, uelewa na fahari ya nchi, ingawa si kwa kina wala viwango vha juu ipasavyo.

Inaridhisha, inahitaji maboresho ili iwe nzuri

Shule na vyuo vya ualimu vinazingatia mwongozo wa maadili ya msingi na hukidhi viwango vya kimaadili katika jamii, lakini huenda wakakosa sera kamili au dira thabiti ya maadili. Kuna uelewa na juhudi fulani za kukuza tabia njema, hata hivyo kuna haja ya kuziboresha. Wanatambua umuhimu wa utamaduni na uzalendo lakini wana uhamasishaji au ushirikiano mdogo katika shughuli za kitamaduni na elimu. Wanadhahirisha kiwango kidogo cha uzalendo na utambuzi wa baadhi ya tunu za kitaifa na historia, lakini juhudi zao ni za kawaida au za juu juu.

Dhaifu

Shule na vyuo vya ualimu hushindwa kukidhi viwango vya msingi vya maadili ns mwenendo, na vile vile haziipi kipaumbele cha dhahiri misingi ya tabia njema na masuala ya maadili yanayojitokeza. Kuna

haja ya kuongeza azma ya kujenga tabia za kimaadili na kufuata kanuni za maadili. Wanahitaji kuthamani zaidi na kumakinikia tofauti za kitamaduni na elimu, na vile vile kuongeza juhudi za kukuza utamaduni chanya na shirikishi. Kwa kiasi kikubwa, wanashindwa kujieleza kizalendo au kiweledi, na kuna jitihada ndogo za kuelewa au kuthamini historia ya nchi na wajibu wa kiraia.

Dhaifu Sana

Shule, walimu, na vyo vya havizingatii viwango vya msingi vya maadili na mwenendo, na kuna dharau ya dhahiri kwa masuala ya maadili na misingi ya maadili. Hakuna nia ya kuhamasisha tabia za kimaadili na kufuata kanuni za maadili. Hakuna uonaji fahari au kero juu ya utofauti wa kitamaduni na elimu, na hakuna jitihada za kukuza utamaduni wenye shirikishi na chanya. Hakuna dalili za uzalendo au elimu inayotilia mkazo uelewa au fahari ya historia ya nchi na wajibu wa raia.

Matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano katika elimu

Nzuri Sana

Shule inatumia teknolojia ya hali ya juu na njia mpya za kufundisha, kujifunza, mawasiliano, na utawala. Ushirikishwaji: teknolojia imejumuishwa kwa kiasi kikubwa katika mtaala, ikiboresha uzoefu wa kujifunza katika masomo yote. Wanafunzi na wafanyakazi wote, pamoja na wale wenye mahitaji maalumu, wanapata na kutumia teknolojia. Mafunzo kamili yanatolewa kwa wafanyakazi, na kuna usaidizi mzuri wa kiufundi. Teknolojia inatumika vizuri kushirikisha wanafunzi na kuboresha matokeo tarajiwa ya elimu. Hatua thabiti zinachukuliwa kuhakikisha usalama wa taarifa na matumizi ya teknolojia kimaadili.

Nzuri

Teknolojia inayotumiwa ni ya sasa na imehifadhiwa vizuri, ingawa sio lazima iwe ya hali ya juu. Teknolojia inatumika katika maeneo kadhaa ya elimu na utawala, japo inaweza kuhitaji kujumuishwa zaidi. Wanafunzi na wafanyakazi wengi wanapata na kutumia teknolojia, na juhudi zinafanywa kukidhi mahitaji maalumu. Wafanyakazi wanapata mafunzo ya msingi, na kuna usaidizi wa kiufundi kwa kiasi fulani. Teknolojia inachangia vizuri kwenye ushirikishwaji wa wanafunzi na ujifunzaji, japo ni katika baadhi tu ya maeneo. Hatua za msingi za usalama zimewekwa, na kuna tahadhari fulani kuhusiana na masuala ya kimaadili.

Inaridhisha, inahitaji maboresho ili iwe nzuri

Teknolojia inayotumiwa ni ya kutosha na inafanya kazi, japo inaweza kuhitaji maboresho. Teknolojia inatumika katika maeneo fulani isipokuwa kwenye kujifunza au utawala. Upatikanaji wa teknolojia ni mdogo, na hakuna vifaa maalumu na vya kutosha. Mafunzo yanayotolewa ni yale tu ya muhimu; na usadizi wa kiufundi unaweza kuwa mdogo au wenye kuhitaji maboresho. Matumizi ya teknolojia yana athari mbalimbali kwenye ushiriki na matokeo tarajiwa ya kujifunza. Hatua za kiusalama zilizopo ni ndogo, na matumizi ya teknolojia kimaadili sio lengo kuu.

Dhaifu

Teknolojia inahitaji kuboreshwa, kwa kuwa mara nyingi hushindwa kufanya kazi vizuri, au inapatikana katika sehemu ndogo tu. Teknolojia hutumiwa tu kwa kazi maalumu na haijajumuishwa katika mipango kabambe ya elimu. Wanafunzi na wafanyakazi wengi hawapati na kutumia teknolojia muhimu; na mahitaji maalumu hayazingatiwi. Kuna haja ya mafunzo zaidi kwa wafanyakazi, na usaidizi wa kiufundi hautoshelezi au hauko kabisa. Matumizi ya teknolojia hayaboreshi au wakati mwingine yanazuia matokeo tarajiwa ya elimu na ushirikishwaji. Kuna tahadhari ndogo juu ya usalama, faragha, au maadili katika matumizi ya teknolojia.

Dhaifu Sana

Teknolojia haipatikani, na haijajumuishwa katika mikakati ya elimu. Wanafunzi na wafanyakazi hawapati wala kutumia teknolojia, na vile vile mahitaji maalumu hayazingatiwi. Hakuna mafunzo kwa wafanyakazi, na usaidizi wa kiufundi haupo. Kutokuwepo kwa teknolojia kunazuia ufikiaji wa matokeo tarajiwa ya elimu na ushiriki. Hakuna tahadhari juu ya usalama, faragha, au matumizi ya teknolojia kimaadili.

Mafanikio ya Wanafunzi

Nzuri sana

Mafanikio ya wanafunzi ni ya mfano na yanaweka kielelezo kwa shule zingine. Wanafunzi wengi wanafanya maendeleo makubwa katika ujifunzaji, na wengi wakipata maendeleo ya kipekee katika kujifunza. Wanafunzi wanaweza kukumbuka na kueleza kwa ujasiri uelewa na mawazo yao juu ya somo walilojifunza kwa kujibu maswali ipasavyo. Wanafunzi wanajihuisha sana katika usomaji, wanauliza na kujibu maswali kikamilifu. Wanafunzi wanashiriki kikamilifu katika shughuli

za darasani kama vile majadiliano, mijadala, maigizo dhima, masimulizi, vitendo, fikra-shiriki, chemsha bongo, masomo kifani, kazi za vikundi, na ujifunzaji unaotegemea matatizo. Pia hutumia ujuzi waliojifunza katika kufanya kazi za vitendo, miradi, na ziara za mafunzo na kuunda portfolios zinazoonyesha kazi zao bora, kuonyesha maendeleo yao na kina cha kujifunza. Walimu wanatoa majaribio au tathmini zilizosanifiwa kwa kulinganisha na viwango vilivyowekwa vya ujifunzaji ili kupima umahiri wa mtaala. Wanafunzi hufaulu vyema katika upimaji endelevu katika mchakato mzima wa kujifunza, huku mafanikio yakionyesha umahiri katika viwango vya mtaala wa kitaifa katika kila ngazi ya elimu. Wanaonyesha fahari katika kazi zao na mafanikio ya shule na maendeleo ya uadilifu na maadili. Walimu huakisi mafanikio ya wanafunzi kwa kutathmini mwelekeo wa ufaulu wa wanafunzi katika tathmini za muhtasari wa mitihani ya taifa, na kuna uhusiano mazuri kati ya wanafunzi, walimu, wafanyakazi wasio walimu na jamii inayozunguka Shule.

Nzuri

Mafanikio ya wanafunzi ni mazuri na yanakidhi viwango vya kitaifa. Wanafunzi wengi hufanya maendeleo mazuri, na kupata maendeleo bora. Wanafunzi wanaweza kukumbuka na kueleza uelewa wao kwa ujasiri na wanashirikishwa, kuuliza na kujibu maswali mara kwa mara. Wanashiriki katika shughuli mbalimbali za darasa, ingawa kwa kiasi kidogo, na kutumia ujuzi waliojifunza katika kazi na miradi ya vitendo. Wanafunzi huunda majalada, ingawa kina na ubora vinaweza kutofautiana, na majaribio sanifu hupima umahiri wa mtaala kwa ufanisi. Tathmini endelevu inatekelezwa vyema, huku mafanikio yakionyesha umahiri mwingi katika viwango vinavyotakiwa katika vya mtaala wa kitaifa. Wanafunzi wanaonyesha fahari katika kazi zao na wanaonyesha ukuaji wa uadilifu na maadili, ingawa sio kwa kiasi kikubwa. Walimu hutathmini ufaulu wa wanafunzi katika tathmini za muhtasari wa mitihani ya taifa, na kuna uhusiano mazuri kati ya wanafunzi, walimu, wafanyakazi wasio walimu na jamii inayozunguka Shule.

Inaridhisha, inahitaji kuboreshwa ili iwe nzuri

Ufaulu wa wanafunzi hautoshi lakini unahitaji uboreshaji ili uwe mzuri. Nguvu zinazidi udhaifu, lakini maeneo muhimu yanahitaji kuimarishwa. Wanafunzi wanaweza kukumbuka na kueleza uelewa wao lakini wanahitaji kujiamini zaidi. Wanahusika kwa kiasi fulani, huku ushiriki ukitofautiana, na ushiriki katika shughuli za darasa unahitaji kuwa thabiti zaidi. Wanafunzi hutumia ujuzi katika kazi za vitendo, lakini maboresho yanahitajika. Majalada yapo lakini yanahitaji ubora na uthabiti bora. Majaribio sanifu yapo lakini yanahitaji uboreshaji, na tathmini endelevu ipo lakini inahitaji utekelezaji bora zaidi. Mafanikio yanakidhi viwango vingi vya mtaala wa kitaifa lakini yanahi-

taji kuboreshwa, na wanafunzi wanahitaji kuonyesha fahari mara kwa mara. Ukuaji wa kiuadilifu na kimaadili upo lakini unahitaji kuimarishwa, na walimu hutathmini utendakazi wa wanafunzi lakini wanahitaji mbinu thabiti zaidi. Mahusinao ya wanafunzi, walimu, wafanyakazi wasio walimu na jamii inayozunguka Shule yanahitaji mipango na utekelezaji bora.

Dhaifu

Ufaulu wa wanafunzi upo dhaifu na unaathiri maendeleo na ushiriki wa wanafunzi katika ujifunzaji. Wanafunzi wanahitaji usaidizi wa kukumbuka na kueleza uelewa wao, na ushirikishwaji ni mdogo, huku wanafunzi wachache wakiuliza au kujibu maswali. Ushiriki katika shughuli za darasani ni mdogo, na wanafunzi mara chache hutumia ujuzi katika kazi za vitendo. Wanafunzi hawaandai majalada au wanaadaa majalada ya ubora duni, na mitihani inayotolewa na walimu haioanishwi vyema na viwango vya mtaala. Tathmini endelevu haitabiriki na haina ufanisi; na wala haizingatii viwango vya mtaala wa kitaifa. Wanafunzi mara chache huonyesha fahari katika kazi zao, na maendeleo ya uadilifu na kimaadili ni dhaifu. Walimu hawatathmini utendaji wa wanafunzi kiasi cha kutisha, na mahusiano ya wanafunzi, walimu, wafanyakazi wasio walimu na jamii inayozunguka Shule ni dhaifu.

Dhaifu Sana

Ufaulu wa wanafunzi ni dhaifu sana, huku wanafunzi wengi wakiwa na maendeleo dhaifu. Wanafunzi wanahitaji usaidizi wa kukumbuka au kueleza uelewa wao, na hawajihusishi sana katika ujifunzaji na mara chache hushiriki darasani. Wanafunzi hawashiriki kabisa katika shughuli za darasani, na wanafunzi hawashiriki ujuzi katika kazi za vitendo. Majalada hayapo, na walimu hawafanyi tathmini katika ujifunzaji wa wanafunzi. Tathmini endelevu haifanyiki vyema na mafaniko ya ujifunzaji hayaakisi viwango vya mtaala wa kitaifa. Wanafunzi hawajivunii kazi yao, na maendeleo yauadilifu na maadili hayapo. Walimu hawapimi ufaulu wa wanafunzi, na hakuna kabisa uhusiano mzuri kati wanafunzi, walimu, wafanyakazi wasio walimu na jamii inayozunguka Shule ni dhaifu.

UAMUZI WA JUMLA

Maoni

Utoaji wa alama katika viashiria

Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ulioboreshwa unaelekeza ufikiaji wa uamuzi wa jumla kwa kujumlisha alama zilizopatikana kutoka katika kila kiashiria au swali katika eneo fulani. Kwa kila swali, Uthibiti Ubora wa Shule lazima iamue kwa kitumia skeli (kipimo) cha alama tano, ikitoa alama kati ya 5, 4, 3, 2, na 1, kuwakilisha *Nzuri Sana, nzuri, inaridhisha, na dhaifu, mtawalia*. Ni muhimu sana na lazima kwamba kwa Uthibiti Ubora wa Shule kutoa alama kwa msingi wa ukweli na ushahidi, na kujadili na mteja (mwishoni mwa tathmini) sababu za alama fulani kutolewa kwa kiashiria fulani. Hii ni kwa sababu alama hizo huchangia kwa njia chanya au hasi uamuzi wa jumla. Kwa hiyo, alama kwa kila kipengele itakuwa ndio Uamuzi wa Jumla (DF), inayopatikana kwa: Alama za Zilizopatikana Katika Kipengele (PS) kugawanya kwa Jumla ya Alama ya Kila Kipengele Hicho (TP), yaani $DF = PS/TP$:

Alama za kipengele kimoja na jumla ya alama katika nyanja

Mwongozo wa Uthibiti Ubora wa Shule ulioboreshwa una uchambuzi wa nyanja nane. Kila nyanja kinapewa alama za jumla ya vipengele vyote (Overall Domain Percentage) kulingana na umuhimu wake na athari yake kwenye asilimia ya jumla ya ubora wa elimu (100%). Nyanja zenye alama nyingi zaidi zitakuwa na asilimia kubwa ya jumla ya eneo. Alama ya Asilimia ya Nyanja (Domain Percentage Mark) itapatikana kwa kuzidisha Uamuzi wa Jumla (DF) (DF) na Asilimia ya Jumla ya Kipengele (ODP), yaani $DPM = DF \times ODP$. Baada ya kuongeza asilimia za jumla za nyanja zote, uamuzi unaweza kufanywa kulingana na skeli ya pointi tano, kama ifuatavyo..

70% - 100%	Nzuri Sana
51% - 69%	Nzuri
30% - 50%	Inaridhisha
11% - 29%	Dhaifu
1% - 10%	Dhaifu Sana

Timu ya Wathibiti Ubora wa Shule itatumia uelewa uliotokana na ushahidi wa kazi za shule, kama zilivyotathminiwa kwa njia ya viashiria vitano vya ubora na ushahidi uliokusanywa kwenye nyanja husika, kutathmini jinsi shule inavyofanya kazi vizuri. Wakati wa ziara, watakuwa wamekusanya ushahidi na kuzithibitisha kwa njia anuwai, yaani majadiliano ya wanatimu na matumizi ya viashiria vya ubora ili kuhakikisha kuwa uamuzi juu ya kila kipengele unafikiwa kwa pamoja na kwa uhakika.

Kiongozi wa timu ya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule ataongoza timu katika kufanya uamuzi wa pamoja kuhusu ubora wa jumla wa shule. Kwa kuongozwa na Kielelezo kilichopo hapa chini na viashiria vya ubora, timu watakubaliana kuhusu ubora wa jumla wa shule. Kielelezo kinaweka vigezo na wigo wa maamuzi, ambavyo lazima vizingatiwe na timu wanapofanya uamuzi wao.

Nyanja namba 2 na 3 lazima zizingatiwe kila inapofanyika uamuzi wa jumla. Uongozi na usimamizi hupewa alama kwa kulingana na athari zao na uwezo wa ku-boresha masuala muhimu ya kazi, kama vile ufundishaji na ujifunzaji. Shule haiwezi kuamuliwa kuwa ni "Bora", endapo ubora wa ufundishaji na ujifunzaji uko chini ya daraja la "Nzuri Sana", au kuamuliwa kuwa "Nzuri" ikiwa mazingira yake si salama kwa wanafunzi au wafanyakazi. Kwa hiyo, eneo la 2 na 3 (yaani Ubora wa Ufundishaji Katika Ujifunzajazi Mzuri na Ubora wa Uongozi na Usimamizi) hupewa Asilimia 20 kila moja katika jumla ya alama za vipengele husika. Vipengele vingine sita huwa na Asilimia 10% kila moja.

VIAMBATANISHO

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA

VISAIDIZI KWA WATHIBITI UBORA

Kisaidizi kwa Mthibiti Ubora ni andiko muhimu lililoandaliwa mahususi kuongoza Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kuelewa muktadha mbalimbali za kazi zao na kuwezesha kutathmini vyema maeneo nane yaliyoelezwa katika kitabu hiki. Ni muhimu kutambua kuwa visaidizi vya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule sio nyanja zenyewe, bali ni nyaraka zilizokusudiwa kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kufanya mamuzi sahihi wanapotathmini nyanja hizo. Nyaraka tisa za msaa-da kwa Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule zimezingatia nyanja nane tofauti za elimu. Nyaraka tisa za visaidizi kwa Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule zimezingatia maeneo tisa tofauti ya elimu:

- (i) Kusaidia kutathmini vyuo vya ualimu,
- (ii) Kusaidia kutathmini madarasa/shule za awali,
- (iii) Kusaidia kutathmini timu za uthibiti ubora za ndani ya shule
- (iv) Kusaidia kutathmini madarasa jumuishi na shule maalumu,
- (v) Kusaidia kutathmini elimu ya ufundi,
- (vi) Kusaidia kutathmini elimu isiyo rasmi,
- (vii) Kusaidia kutathmini darasa la janja na la mtandaoni
- (viii) Kusaidia kutathmini ubora wa uangalizi, tathmini na ujifunzaji shuleni,na
- (ix) Kusaidia kufanya utafiti unaonua kutatua changamoto kwenye elimu

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA ELIMU YA UALIMU

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA ELIMU YA UALIMU

Utangulizi

Kisaidizi hiki kinawasilisha masuala muhimu ya kuzingatiwa katika mazingira ya elimu ya ualimu ambayo yataweza kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule katika kutathmini ufundishaji na ujifunzaji katika vyuo vya ualimu. Kutathmini ubora wa elimu katika vyuo vya ualimu ni muhimu katika kudumisha na kuimarisha ubora wa elimu. Kutathmini utendaji wa walimu katika vyuo kunahusisha vipengele kadhaa muhimu na vinavyowahusisha wadau wengi kama waalimu, wanafunzi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, wazazi, na jamii kwa ujumla. Hivyo, tathmini hizi zinapaswa kuwa kamilifu na zenye kuzingatia mafanikio ya kitaaluma, nidhamu, maadili, na mienendo ya walimu wanafunzi wanaowajibika kufundisha watoto shuleni. Vyuo vya ualimu vina muktadha maalumu kulinganisha na shule. Kwa hiyo, kutathmini ubora wa elimu kwenye vyuo vya ualimu kunahitaji njia na mbinu timilifu il kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kufanya uamuzi sahihi na kutoa mapendekezo mazuri kwa waalimu na uongozi wa vyuo kwa ajili ya uboreshaji endelevu ya elimu. Mwongozo huu umetayarishwa kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ubora wa ufundishaji na tathmini katika muktadha wa elimu ya ualimu. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia mambo mbalimbali na vigezo vya kutathmini ufundishaji na tathmini katika vyuo vya ualimu kwa kubainisha sifa tofauti za elimu ya ualimu ikilinganishwa na shule za msingi na sekondari. Mwongozo huu una masuala muhimu ambayo yanaweza kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ufundishaji na ujifunzaji katika vyuo vya ualimu bila kujali kama ni utaalamu wa elimu au la. Mwongozo unasisitiza kuwa Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wafahamu kwamba hata njia ya tathmini inayofaa kwenye muktadha anuwai huenda isifae kutathmini ubora katika muktadha wa vyuo vya ualimu. Hata hivyo, kulingana na muktadha na hali, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanaweza kuomba msaada kwa wataalamu wa elimu ya ualimu, pale ambapo hawana uhakika kuhusu umahiri wa walimu. Masuala muhimu ambayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuyazingatia katika kutathmini vyuo vya ualimu ni kama ifuatavyo:

- 1. Majadiliano ya awali na mkufunzi:** Kabla ya zoezi la uthibiti ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kujitambulisha kwa mkufunzi na kubainisha somo litakalofundishwa na kutathminiwa. Hii ni muhimu katika kuunda mazingira rafiki na inayokubalika kwa mkufunzi na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule.
- 2. Vigezo fasaha na mahususi:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kueleza vigezo mahususi vya kutathmini utendaji wa wakufunzi na wanafunzi walioko katika muktadha wa ualimu.
- 3. Ufaafu wa muktadha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia ufaafu wa muktadha wa mkufunzi katika tathmini zao. Mara nyingi vyuo vya

ualimu inawafunza watu wazima wanaohitaji stadi za muhimu za mtaala na njia za kufundisha.

- 4. Matokeo ya utendaji wa wanafunzi:** Katika tathmini halisi ya utendaji wa mwanafunzi wa ualimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia yafuatayo:
 - i. Maarifa na uelewa:** Jinsi wakufunzi wanavyotathmini uwezo wa wanafunzi wa kuelewa nadharia za elimu, njia za kufundishia na maarifa mahsusi ya masomo.
 - ii. Matumizi ya mafunzo:** Tathmini ubora wa jinsi wanafunzi wanavyotumia maarifa ya kinadharia katika muktadha halisi ya ufundishaji, kama vile maandalio ya somo na usimamizi wa darasa.
 - iii. Uzuzi wa kivitendo:** Tathmini ubora wa jinsi wanafunzi wanavyotumia ujuzi wa kivitendo kwenye usimamizi wa darasa, ufundishaji wa maarifa na utumiaji wa teknolojia kufundishia na kujifunzia.
 - iv. Karama ya kitaaluma:** Tathmini jinsi wakufunzi wanavyotathmini maadili, mwenendo, tafakuri na kujota kwao kwenye taaluma ya ualimu.

- 5. Matumizi timilifu ya teknolojia:** Katika kutathmini matumizi timilifu ya teknolojia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuzingatia katika vipengele vifuatavyo.
 - i. Maandalio ya Somo kwa Kutumia Teknolojia:** Tathmini jinsi wakufunzi wanavyojumuisha teknolojia kwenye maandalio ya somo ili kukuza matokeo tarajiwa ya kujifunza.
 - ii. Ufundishaji mtandaoni:** Angalia ufanisi wa walimu katika kutumia wakati wa masomo, kuhakikisha inaboresha badala ya kuvuruga ujifunzaji.
 - iii. Uhusishaji wa wanafunzi:** Tathmini jinsi matumizi ya teknolojia yanavyoathiri ushirikishwaji wa wanafunzi na ushiriki wao.
 - iv. Matumizi ya Rasilimali za Kidijitali:** Tathmini matumizi ya rasilimali za kidijitali kama vile makala za mtandaoni, video za elimu, na mifano inayohusisha.
 - v. Matumizi ya tathmini za kielektroniki na mitihani ya mitandaoni:** Tathmini matumizi ya teknolojia kutathmini wanafunzi, mfano maswali ya mtandaoni, jalada la mtandaoni (e-portfolio), au mradi
 - vi. Upokeaji Mrejesho kwa Zana za Kidijitali:** Tathmini jinsi wakufunzi wanavyotumia teknolojia kutoa mrejesho wenye kujenga na kwa wakati kwa wanafunzi.

- 6. Mbinu kamilifu za kufundisha:** Kutathmini ufundishaji bora katika vyuo vya ualimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanatakiwa kuzingatia vipengele vifuatavyo:
 - i.** Tathmini jinsi wakufunzi wanavyotumia mbinu bora za ufundishaji juumuishi, bunifu na zinazoelekezwa na tafiti ili kuinua ubora wa jumla wa ufundishaji.
 - ii.** Tathmini jinsi wakufunzi wanavyotumia mbinu mbalimbali za ufundishaji zinazofaa kwa wanafunzi ambao ni watu wazima.
 - iii.** Tathmini jinsi wakufunzi wanavyotumia mbinu mbalimbali za kufundishia kushughulikia mitindo tofauti ya kujifunza.
 - iv.** Tathmini jinsi ya kuhamasisha ujifunza kivitendo, ambayo huongeza huongeza mawasiliano kati ya wanafunzi na wakufunzi na masomo.

- v. Tathmini jinsi wakufunzi wanavyokuza ushiriki wa wanafunzi kupitia mjadala ya darasani, mradi, na shughuli zingine za kukuza mwingiliano.

7. Utekelezaji wa mtaala kikamilifu: Ili kutathmini utekelezaji wa mitaala katika vyuo vya ualimu kikamilifu, Afisa Mthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Tathmini jinsi wakufunzi wanavyoanisha mtaala na viwango vya sasa vya elimu na umahiri wa walimu.
- ii. Tathmini mafaniko ya wakufunzi katika kuifanya maudhui ya mtaala ifae kuleta matokeo tarajiwa ya kujifunza.
- iii. Tathmini jinsi wakufunzi wanavyoifanya mtaala kuwa na uwiano wa maarifa ya kinadharia na stadi za vitendo faafu kwa ufundishaji.
- iv. Tathmini jinsi wakufunzi wanavyohakikisha kuwa mtaala na mbinu za kufundishia ni jumuishia na zinakidhi mahitaji mbalimbali ya wanafunzi.
- v. Tathmini mwitikio wa vyuo vya ualimu wa kufanya marekebisho ya lazima ya mtaala katika muktadha na mahitaji yanayojitokeza ya elimu ya ualimu.
- vi. Tathmini uwezo wa mkufunzi wa kutathmini mafanikio ya mtaala katika kukuza stadi na ujuzi muhimu kwa wanafunzi.

8. Ukamilifu wa mbinu za tathmini: Katika kutathmini ufanisi wa mbinu za tathmini zinazotumiwa na wakufunzi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia yafuatayo:

- i. Tathmini mbinu zinazotumiwa na wakufunzi kutathmini ujifunzaji wa wanafunzi. Je, ni za haki, kamilifu, na zinaendana na malengo ya kujifunza?
- ii. Tathmini ukamilifu wa mrejesho unaotolewa na wakufunzi kwa wanafunzi kuwawezesha kukua kitaaluma.
- iii. Tathmini matumizi ya taarifa za tathmini endelevu katika tathmini ya muhtasari wa chuo.
- iv. Tathmini uwiano kati ya mafanikio ya kitaaluma na kitabia katika tathmini ya wanafunzi.

9. Ushirikiano kati ya jamii na wadau: Katika kutathmini ushirikiano mzuri wa jamii na ushirikishwaji katika elimu ya ualimu, Maafisa wa uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu vinavyoshirikiana na washikadau kutoka nje kama vile mashirika ya serikali, washirika wa sekta hiyo na jamii. Tathmini jinsi walimu na vyuo hutafuta maoni kutoka kwa washikadau wakuu, wakiwemo wanafunzi, wahitimu, waajiri wa wahitimu, na jumuiya ya elimu.
- ii. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu vinashirikisha jamii zilizo karibu kwa njia ya kuanzisha mfumo wa mawasiliano ya pande zote, ambapo jamii hutoa taarifa kwa chuo kuhusu ustawi na ulinzi wa wanafunzi katika jamii, na chuo huifahamisha jamii kuhusu mafanikio, changamoto na masuala yanayohitaji maamuzi ya pamoja na ushirikiano kati yao.
- iii. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu vinavyoanzisha jukwaa la pamoja ambapo wazazi, wanajamii na washikadau wengine wanaweza kupata taarifa kuhusu matukio na shughuli muhimu za vyuo.
- iv. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu na jamii vinavyoshiriki rasilimali kwa manufaa ya pande zote.

- v. Tathmini jinsi jumuiya inavyoshiriki katika matukio ya chuo na jinsi vyuo vinavyoitikia matukio ya jumuiya.

10. Uongozi na utawala: Katika kutathmini mifumo bora ya uongozi na utawala katika elimu ya ualimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wnahitaji kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu hudumisha na kukuza mawasiliano fasaha na wakufunzi na wanafunzi.
- ii. Tathmini muundo wa vyombo vya usimamizi kama vile bodi za vyuo na uongozi wa wanafunzi.
- iii. Tathmini jinsi wazazi na jamii hushiriki katika kufanya maamuzi juu ya mambo muhimu yanayohusiana na maendeleo ya chuo, wakufunzi na ustawi wa wanafunzi.
- iv. Tathmini uwepo wa sheria na sheria ndogo ndogo, kanuni, sera, miongozo, mikataba na taratibu katika masuala muhimu ya vyuo, kama vile sheria ndogo za wanafunzi, bodi za uongozi, ushirikishwaji wa jamii, uthibiti ubora wa ndani na kamati mbalimbali.
- v. Kutathmini jinsi vyuo vinavyorekebisha sera na taratibu zinazokuza utofauti, heshima na ushirikishwaji ndani ya taasisi.
- vi. Tathmini uwazi na umakini katika usimamizi wa fedha, ikiwa ni pamoja na bajeti, ugawaji wa rasilimali, na ripoti ya fedha.
- vii. Tathmini ufanisi wa huduma za usaidizi kwa wanafunzi. Tathmini mifumo ya ushauri wa wanafunzi, ushauri nasaha na huduma za usaidizi, na ikiwa uongozi wa chuo unakuza mazingira yanayowalenga wanafunzi na kukuza ufaulu wa wanafunzi.

11. Maadili na nidhamu: Katika tathmini halisi ya maadili katika vyuo vya ualimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kufuata vipengele vifuatavyo.

- i. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu vinavyokuza ujumuishaji na usawa katika michakato ya kufanya maamuzi.
- ii. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu vinavyokuza uwazi na uwajibikaji katika michakato ya kufanya maamuzi.
- iii. Tathmini jinsi wakufunzi na wafanyakazi wasaidizi wanavyodumisha ushirikiano, heshima, maadili na nidhamu ya kazi.
- iv. Tathmini jinsi wakufunzi wanavyojumuisha maadili na nidhamu katika kutathmini ufaulu wa wanafunzi.
- v. Tathmini jinsi vyuo vya ualimu vinavyotengeneza mazingira ya heshima na ukaribishaji kwa wote.
- vi. Tathmini jinsi wakufunzi wanavyojumuisha elimu ya maadili na nidhamu katika elimu ya ualimu.
- vii. Tathmini mifumo iliyopo ya kuripoti na kushughulikia masuala ya kinidhamu au ukiukaji.
- viii. Tathmini jinsi chuo kinavyojihusisha na jamii na kushughulikia uwajibikaji wa kijamii kama sehemu ya mfumo wake wa maadili.

Pamoja na mwongozo, kabla ya kuanza zoezi halisi la uthibiti ubora Afisa Mthibiti Ubroa atahitaji kukagua kama mkufunzi ana hati zifuatazo:

- i. Mpango wa mafunzo
- ii. Mpango wa ufundishaji
- iii. Vifaa na Rasilimali za Kufundishia

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA DARASA LA AWALI/SHULE YA AWALI

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA DARASA LA AWALI/SHULE YA AWALI

Utangulizi

Mwongozo huu unajumuisha masuala ya msingi ya kuzingatiwa katika muktadha wa elimu ya awali ili kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ufundishaji na ujifunzaji katika madarasa ya awali na shule za awali. Uthibiti ubora katika madarasa au shule za awali ni muhimu katika kujenga mazingira chanya na madhubuti ya kujifunzia watoto wadogo. Tathmini ya mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji inapaswa kuzingatia vipengele mbalimbali, ikiwemo mbinu za kufundisha/kujifunzia, usimamizi wa darasa, mwingiliano na watoto/walimu/vifaa, na maendeleo endelevu ya kitaaluma. Uboreshaji na ushirikiano unaoendelea kati ya wanafunzi, waelimishaji, wazazi, na wasimamizi ni muhimu katika kuhakikisha upatikanaji wa matokeo bora zaidi ya elimu ya awali. Tathmini za utendaji wa kitaaluma wa walimu/wanafunzi, ujifunzaji na ufundishaji zinapaswa kuwa za kina, na za kuzingatia mahitaji ya kipekee ya watoto wadogo, na kukuza ukuaji na maendeleo yao. Elimu ya awali inahitaji ujuzi wa kipekee, subira, na unyumbulifu. Hivyo, kutathmini ufanisi wa walimu katika muktadha huu ni muhimu kwa kudumisha na kuimarisha ubora wa elimu inayotolewa.

Mwongozo huu umetayarishwa ili kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini madarasa/shule za awali. Afisa Mthibiti Ubora wa Shule lazima wazingatie vipengele na vigezo mbalimbali vya kutathmini ufundishaji na ujifunzaji katika madarasa ya awali ili kutoa mrejesho sahihi kwa walimu, shule, na wizara zinazowajibika na elimu.

Mwongozo huu unasisitiza kwamba Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, wawe na uzoefu wa elimu ya awali au la, lazima wajue kwamba hata njia ya tathmini inayofaa kwenye muktadha anuwai huenda isifae kutathmini ubora katika muktadha wa elimu ya awali. Hata hivyo, kulingana na muktadha na hali, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanaweza kuomba msaada kwa wataalamu wa elimu ya awali, pale ambapo hawana uhakika kuhusu umahiri wa walimu katika kushughulikia watoto katika madarasa ya awali.

Masuala muhimu ambayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuyazingatia katika kutathmini madarasa ya awali/shule za awali ni kama ifuatavyo:

1. Majadiliano ya awali na mwalimu/mwezesaji: Kabla ya zoezi la uthibiti ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule aahitaji kupata uelewa wa somo litakalofundishwa na kutathminiwa. Hii ni muhimu katika kuunda mazingira rafiki na inayokubalika kwa walimu na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule.

2. Vigezo fasaha na mahususi: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji

kueleza vigezo mahususi vya kutathmini utendaji wa walimu walioko katika muktadha wa darasa la awali.

- 3. Ufaafu wa muktadha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia ufaafu wa muktadha wa madarasa ya awali katika tathmini yao. Mara nyingi madarasa ya awali yanahusisha shughuli mbalimbali zenye lengo la kutengeneza mazingira ya ujifunzaji kwa njia ya michezo.
- 4. Usalama na ustawi wa mtoto:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa
 - i. Kutathmini jinsi shule zinavyohakikisha kwamba kuna sera na taratibu zinazohakikisha ulinzi na usalama wa watoto na
 - ii. Kuathmini mkabala wa shule kuhusu afya ya watoto, lishe na usalama wa kihisia.
- 5. Utendaji wa wanafunzi kitaaluma:** Katika kutathmini utendaji mzuri wa wanafunzi kitaaluma, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo:
 - i. Utendaji wa watoto kwa mkabala wa matokeo tarajiwa ya jumla, kwa kizingatia sifa na mahitaji ya kipekee ya wanafunzi wachanga.
 - ii. Jinsi walimu wanavyoangalia watoto wakati wa shughuli mbalimbali, zenye taratibu na zisizo na taratibu, darasani.
 - iii. Jinsi walimu wanavyoandika ushuhudiaji unaohusiana na mwingiliano wa kijamii, utatuzi wa matatizo, ustadi wa mawasiliano, na ujihusishaji katika kujifunza.
 - iv. Ikiwa walimu hutayarisha jalada maalumu kwa kila mtoto, huandaa sampuli za kazi zao, michoro na mafanikio mengine.
 - v. Jinsi walimu wanavyotumia tathmini kwa uangalifu na kwa kuchagua, kuhakikisha kuwa zinafaa kimakuzi na zinaendana na malengo ya elimu ya awali.
- 6. Matumizi ya Teknolojia:** Katika kutathmini matumizi bora ya teknolojia, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo:
 - i. Ujumuishaji wa Teknolojia: Tathmini jinsi mwalimu anavyojumuisha teknolojia vizuri katika mchakato wa kujifunza ili kuboresha ujifunzaji katika darasa la awali au shule ya awali.
 - ii. Matumizi ya teknolojia anuwai za kufundishia: Jinsi walimu wanavyotumia visaidizi vya kiteknolojia, kama vile vielelezo vya kuona, shughuli za vitendo, michakato mbalimbali ya kutenda, teknolojia, na zana zinazohusisha milango mingi ya fahamu ili kukidhi mapendeleo tofauti ya watoto wakati wa kujifunza.
 - iii. Utumiaji wa Zana na Programu za Kompyuta: Tathmini ustadi wa mwalimu katika kutumia zana na programu za kompyuta husika katika kufundishia katika darasa la awali au shule ya awali.
- 7. Unyumbufu na uoanishaji wa mtaala:** Katika kutathmini utekelezaji kamilifu wa mtaala, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.
 - i. Jinsi walimu wanavyorekebisha uzoefu wa kielimu ili iendane na mahitaji ya mtoto mmoja mmoja, huku wakihakikisha kwamba mtaala wa jumla

- unawiana na taratibu za maendeleo, viwango na malengo ya elimu.
- ii. Tathmini jinsi walimu wanavyotafsiri mtaala kulingana na mahitaji ya watoto, zana zinazoendana na umri, ujihusishaji na zana/wenzake/walimu, na ukuzaji wa jumla (kiutambuzi, kihisia, kijamii na kimwili).
 - iii. Tathmini uwezo wa mwalimu wa kurekebisha mtaala ili kushughulikia mielekeo inayojitokeza na mabadiliko katika elimu ya utotoni.

8. Njia za kufundisha: Ili kutathmini njia bora za ufundishaji, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Tathmini ustadi wa walimu katika kupanga masomo yanayolingana na umri na yanayovutia kulingana na mtaala na malengo ya ujifunzaji.
- ii. Tathmini uwezo wa mwalimu wa kutumia mbinu faafu za ufundishaji zinazokidhi mahitaji mbalimbali ya kujifunza ya watoto wadogo.
- iii. Tathmini jinsi walimu wanavyotumia mikakati anuwai na kamilifu za kufundishia kama vile ujifunzaji kwa michezo, masimulizi ya hadithi, shughuli za vitendo, na mbinu shirikishi zinazokuza ujihusishaji na ushiriki kamilifu.

9. Usimamizi wa darasa: Katika kutathmini usimamizi kamilifu wa darasa, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo

- i. Angalia jinsi mwalimu anavyosimamia vyema mazingira ya darasani, akihakikisha ni salama, wazi, yamepangwa, na yanafaa kwa ujifunzaji
- ii. Tathmini uwezo wa mwalimu wa kuanzisha taratibu na njia zinazofaa kukuza hali ya usalama kwa watoto wadogo.
- iii. Tathmini jinsi walimu wanavyotumia zana, kama vile zana za kuchapa, ili kukuza ujifunzaji wa Watoto.
- iv. Kagua jinsi walimu wanavyotumia zana na vifaa faafu kwa watoto.
- v. Tathmini ufaafu na usalama wa samani za darasani, ikiwa ni pamoja na viti, meza na sehemu za kuhifadhi vitu.
- vi. Tathmini mpangilio wa darasa kurahisisha ujongeeji na ujifunzaji unaotegemea harakati na
- vii. Tathmini zana au programu zozote za kidijitali zinazotumiwa, na uhakikishe kuwa zinafaa kwa umri husika na ikiwa zinaboresha ujifunzaji.

10. Mawasiliano na watoto wadogo: Katika kutathmini mawasiliano kamilifu kati ya mwalimu na mtoto, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Tathmini ujuzi wa mawasiliano wa mwalimu na uwezo wa kushirikiana vyema na watoto wadogo
- ii. Angalia ikiwa mwalimu anajali mahitaji binafsi ya mtoto, na ikiwa ana tia hamasa na kama anakuza moyo wa kusaidiana na kuelewana na kila mtoto.

11. Sifa za ualimu na maendeleo ya kitaaluma: Katika kutathmini sifa za walimu na maendeleo ya kitaaluma, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo:

- i. Ujifunzaji Endelevu: Tathmini dhamira ya mwalimu ya kutafuta fursa za kujiendeleza kitaaluma na ikiwa ana utambuzi wa tafiti mpya, njia za ufundishaji na mbinu bora katika elimu ya awali.

- ii. Vyeti na Mafunzo: Hakikisha walimu wana elimu na vyeti faafu kwa elimu ya awali. Vile vile, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini vyeti vyovyote vya ziada au mafunzo ambayo mwalimu ameyafanya ili kuboresha ujuzi wao katika ujifunzaji wa awali.

12. Mazingira ya kucheza na usalama wa mtoto: Ili kutathmini mazingira yanayofaa, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Angalia usalama na ufaafu wa vifaa vya kuchezea vya nje, kama vile slaidi, bembea na miundombinu ya kukwea.
- ii. Angalia ulaini na usalama wa uwanja wa michezo
- iii. Angalia utaratibu wa ulinzi wa mtoto nje ya darasa (kama vile eneo lenye mashimo)
- iv. Usafi na usafi katika vyoo, sehemu ya kulia chakula, jiko na maeneo yanayozunguka madarasa
- v. Tathmini upatikanaji wa vifaa vya huduma ya kwanza, vifaa vya usalama, na vifaa vya usafi.

13. Ushirikiano na wazazi, wafanyakazi wasaidizi na wataalamu: Katika kutathmini ushirikiano mzuri na wazazi, wasaidizi na wataalamu wa watoto, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vifuatavyo.

- i. Ushirikiano wa Wanatimu: jinsi walimu wanavyofanya kazi kwa ukaribu na wataalamu wa elimu ya awali, watabibu wa matatizo ya kuzungumza, watabibu wa magonjwa yanayotokana na ajira, na wataalamu wengine katika uratibu kamilifu ya hatua za usaidizi wa watoto katika kujifunza.
- ii. Mawasiliano Baina ya Mwalimu na Mzazi: jinsi walimu wanavyowasiliana vyema na wazazi, wakiwahusisha katika kujifunza na kukua kwa mtoto wao. Tathmini jinsi walimu wanavyohimiza makongamano ya mara kwa mara ya wazazi na walimu na vipindi vya maoni ili kukuza mbinu shirikishi ya elimu ya utotoni.

Pamoja na miongozo kabla ya kuanza zoezi halisi la uthibiti ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuangalia kama mwalimu/mkufunzi ana hati zifuatazo:

- i. Mpango kazi
- ii. Maandalio ya somo
- iii. Kitabu cha kumbukumbu ya matukio
- iv. Programu ya Elimu kwa Mtu Binafsi kwa watoto wenye mahitaji maalumu na walio katika hatari ya kujifunza.
- v. Machapisho, sauti, na zana za kuona.
- vi. Zana za kidijitali au programu za kompyuta.
- vii. Sanaa za usalama na vifaa vya kutengeneza kazi za sanaa, kama kalamu za rangi, rangi, karatasi, mkasi na gundi.
- viii. Vinyago vya elimu na michezo.
- ix. Zana zinazohusisha hisia kama vile mchanga, maji, unga wa kuchezea na magudulia yanayoweza kuhisiwa.
- x. Vitabu na vielelezo vya hadithi.
- xi. Vifaa vya kuona kama vile chati, kadibodi, na mbao za picha za kufundishia dhana za msingi.

KISAIDIZI KWA TIMU YA WATHIBITI UBORA WA NDANI YA SHULE

KISAIDIZI KWA TIMU YA WATHIBITI UBORA WA NDANI YA SHULE

Utangulizi

Kisaidizi hiki kinawasilisha masuala muhimu ya kuzingatia wakati wa kutathmini uundaji na utendaji wa Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule. Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule ni mchakato unaofanywa katika ngazi ya shule au chuo kwa minajili ya kufuatilia, kutathmini, kuchambua, na kuripoti viwango vya ubora vilivyokubaliwa kwa kila nyanja ya maisha ya shule ili kuhakikisha upatikanaji wa viwango vinavyokubalika na udumishaji wa viwango hivyo. Mwenyekiti aliyechaguliwa anasimamia zoezi la ubora wa ndani kupitia Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule akishirikiana na Kamati ya Shule/Bodi. Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule ni muhimu katika kuhakikisha ufanisi wa jumla na uboreshaji wa utoaji wa elimu na ufundishaji shuleni. Hii inawawezesha shule, walimu, na vyuo kufanya majukumu na kuwajibika zaidi katika kusimamia shule na vyuo katika nyanja zote.

Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inafanya tathmini za ndani za shule na kuandaa mipango mikakati ya uboreshaji ili kuhakikisha ufanisi wa Ndani ya Shule. Maafisa Uthibiti Ubora wa Nje ya Shule wanatoa mwongozo kwa shule kuhusu mambo muhimu yanayopaswa kuboreshwa ndani ya Mpango wa Maendeleo wa Shule na jinsi ya kujaza Fomu ya Tathmini ya Shule husika ili kuboresha mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji katika ngazi ya shule. Maafisa wa elimu wa kata wanasaidia katika kuhakikisha kuwa mpango unazingatiwa na kuona kwamba maboresho yanafanywa na kurekodiwa. Muundo na majukumu mahususi ya timu yanaweza kutofautiana kulingana na sera za shule/vyuo, ukubwa, na falsafa ya elimu.

Kwa hiyo, mwongozo huu unatoa kanuni za jumla kuhusu jinsi Timu ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inavyopaswa kuandaliwa na kufanya kazi.

1. Uundaji wa timu:

- i. Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kuongozwa na mwenyekiti, ambaye wanatimu wanamchagua. Mwenyekiti wa Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule anasimamia miongozo na kanuni za uthibiti ubora zilizowekwa na shule au chuo.
- ii. Timu hii inapaswa kuwa na walimu wenye uzoefu, waelimishaji kutoka idara tofauti Ndani ya Shule, na wasimamizi. Ikilazimu, mwakilishi wa wanafunzi anaweza kuombwa kuhudhuria baadhi ya mikutano ili kueleza au kuwakilisha maslahi ya wanafunzi katika timu.
- iii. Mwenyekiti na Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule wanapaswa kupewa majukumu mengine ya utawala kwa kiasi fulani ili waweze kufanya kazi kwa ufanisi.

- 2. Kazi na wajibu wa timu:** Ili Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule ifanye kazi kwa ufanisi, kazi na wajibu wake yanapaswa kutajwa wazi na kujulikana na wanachama wote ndani ya jamii ya shule. Hii ni kulingana na mamlaka na shughuli za Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule katika mchakato wa uthibiti ubora wa shule. Hii ni muhimu sana katika kubainisha wajibu wa Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule na kuepuka mgongano na mihimili mingine, kama vile Kamati za Shule, Kamati za Masomo, Ushauri na Ushauri Nasaha, na Kamati ya Nidhamu. Timu inahitaji kufafanua wazi malengo mahususi, yanayoweza kupimika, yanayoweza kufikiwa, yanayofaa, na yanayoendana na muda kwa ajili ya uthibiti ubora wa ndani ya Shule. Malengo ya Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule yanaweza kujumuisha kutathmini njia za kufundishia, ufanisi wa mitaala, matokeo ya utendaji wa wanafunzi, ustawi wa walimu na wanafunzi, na uendeshaji wa shule kwa ujumla.
- 3. Kuandaa sera ya uthibiti ubora:** Ili Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule kutimiza majukumu yake kwa ufanisi, inapaswa kuwepo na sera ilyowazi ya uthibiti ubora. Hivyo, Timu inahitaji kuandaa sera kamili inayoelezea miongozo na kanuni za Uthibiti Ubora katika shule au Chuo cha Mafunzo ya Elimu ya Msingi. Sera ya Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kuhakikisha kuwa juhudi za uthibiti ubora wa shule zinalingana na malengo na dhamira yake ya elimu
- 4. Mbinu sahihi za tathmini na ufuatiliaji wa mara kwa mara:** Ili Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule ifanye kazi kwa ufanisi, inapaswa kuwepo na mbinu sahihi za kufuatilia na kutathmini shughuli mbalimbali mara kwa mara. Timu inapaswa kuwa na ratiba ya kufanya tathmini za kujitathmini mara kwa mara ili kutambua mafanikio, udhaifu, fursa, na kujua masuala mbalimbali ya shule. Hii inaweza kujumuisha uchunguzi wa madarasa, ukaguzi wa mitaala, tathmini ya kazi za wanafunzi, na uchunguzi wa taratibu za utawala. Timu inapaswa kutumia fomu za tathmini ili kuchambua kiweledi, nyanja mbalimbali za uendeshaji wa shule, ikiwa ni pamoja na njia za kufundishia, ufanisi wa mitaala, na matokeo ya wanafunzi. Fomu hiyo inapaswa kuwa na maelezo ya kina na taarifa za muhimu.
- 5. Matumizi sahihi ya takwimu:** Ili Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule ifanye kazi kwa ufanisi, ukusanyaji wa takwimu, utaratibu, uchambuzi, na matumizi yanapaswa kuwa ya vitendo ili kutoa taarifa, mapendekezo, na maoni kwa wadau wa ndani na nje. Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule itakuwa na tija na manufaa ikiwa tu taarifa zinazopatikana katika mchakato wa uthibiti ubora wa ndani zitasaidia katika uboreshaji wa ndani na matumizi kwa walioko nje, kama vile Maafisa wa Elimu wa Wilaya, Maafisa wa Elimu wa Kata, na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule ambao huwatembelea mara kwa mara.
- 6. Uhusiano dhahiri kati ya Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule na Idara ya Uthibiti Ubora:** Ili Idara ya Uthibiti Ubora ifanye kazi kwa ufanisi, inapaswa kuwepo na uhusiano dhahiri kati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule na Idara ya Uthibiti Ubora kupitia utawala wa shule. Timu inapaswa kutumika kama jukwaa la kutoa taarifa kwa Idara ya Uthibiti Ubora na kusimamia utekelezaji wa Uthibiti Ubora wa Shule wa Kitaifa katika shule.

Uhusiano kati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule na Idara ya Uthibiti Ubora utawawezesha Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kupata mwanzo na kuelewa mazingira ya shule kupitia Fomu ya Tathmini ya Shule, ripoti, na mapendekezo. Timu inapaswa kufuatilia utekelezaji wa mapendekezo ya Idara ya Uthibiti Ubora kwa shule husika.

- 7. Ushirikiano dhahiri kati ya Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule, Timu ya Wasimamizi wa Shule na Kamati ya Masomo:** Ili Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule iweze kufanya kazi kwa ufanisi, inapaswa kuwepo mfumo thabiti wa kusaidiana kati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule, Timu ya Wasimamizi wa Shule na wadau wengine wa shule. Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule, kama msimamizi wa jumla wa uthibiti ubora katika shule, inapaswa kutoa maoni, ushauri, na mapendekezo kwa Timu ya Wasimamizi wa Shule na Kamati ya Masomo kuhusu maeneo yanayohitaji kuboreshwa. Mkuu wa Shule anapaswa kuunda mazingira yenye usawa yanayowezesha ushirikiano kati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule, Kamati ya Masomo, na wanachama wengine wa shule. Ushirikiano na njia sahihi za kujadili masuala ya ubora yanapaswa kuundwa katika sehemu zote za shule bila kuingilia usimamizi wa jumla wa ubora wa shule.
- 8. Utunzaji kumbukumbu na mawasiliano:** Ufanisi wa Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule unategemea kwa kiasi kikubwa uwezo wa timu wa kutunza kumbukumbu na kudumisha njia za wazi za mawasiliano miongoni mwa wadau wote, ikiwa ni pamoja na walimu, wasimamizi, wazazi, na wanafunzi, ili kuwajulisha kuhusu mipango ya uthibiti ubora na uboreshaji. Uwazi ni muhimu katika mafanikio ya juhudi za uthibiti ubora. ISQAT inapaswa kutunza kumbukumbu kila mara na kufanya mawasiliano kuhusu ufanisi wa michakato ya uthibiti ubora na kufanya marekebisho yanayohitajika. ISQAT inapaswa kutafakari matokeo na kuyatafutia suluhuhisho la kudumu ili kuboresha utendaji wa jumla wa shule. Uthibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kuendeleza daima utamaduni wa kuboresha, ambapo maoni yatatumiwa kufanya maamuzi yaliyojengwa juu ya taarifa sahihi ili kuboresha elimu.
- 8. Mbinu za uendeshaji:** Ili kuleta utendaji wenye ufanisi wa Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule, shughuli zifuatazo ni lazima zifanyike:
 - i. Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kuandaa sera ya uendeshaji na kuirekebisha kila baada ya miaka mitatu
 - ii. Mwenyekiti wa Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule anapaswa kuchaguliwa kila baada ya miaka mitatu
 - iii. Wanachama wa Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule wanapaswa kutumikia kamati kwa miaka mitatu
 - iv. Walimu wote wanapaswa kuchagua wanachama wa Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule katika uchaguzi ulio huru na wa haki
 - v. Inapaswa kuwepo mikutano ya kawaida kila mwezi kati ya timu ya Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule, usimamizi wa shule, na kamati zingine zote shule kila kunapokuwa na haja
 - vi. Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kuandaa ripoti kwa ajili ya mikutano ya kila mwezi na kuipeleka kwa wasimamizi na jamii nzima ya shule

- vii. Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kuandaa mfumo wa mrejesho Ndani ya Shule, ikiwa ni pamoja na mfumo wa kukusanya maoni kutoka kwa wanafunzi, wazazi, na wafanyakazi. Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule wanapaswa kuweka mikakati sahihi ya kutumia maoni hayo kubaini maeneo yanayohitaji uboreshaji
- viii. Kamati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule inapaswa kutumia orodha za ukaguzi za kiwango, rubriki, na fomu za ripoti za tathmini katika kutunza kumbukumbu ya masuala yanayohusiana na uthibiti ubora katika shule.
- ix. Inapaswa kuwepo ushirikiano kati ya Wathibiti Ubora wa Ndani ya Shule na kamati zingine ili kushirikishana juhudi zinazofanya kazi na uzoefu.

Hitimisho

Ikiwa masuala haya muhimu yatazingatiwa, timu ya ndani ya uthibiti ubora wa shule inaweza kuchangia kwa kiasi kikubwa katika kuboresha masuala ya elimu na matokeo yake ndani ya shule.

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA DARASA LENYE WANAFUNZI WENYE MAHITAJI MAALUM NA SHULE MAALUM

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA DARASA LENYE WANAFUNZI WENYE MAHITAJI MAALUMU NA SHULE MAALUMU

Utangulizi

Kisaidizi hiki kinawasilisha masuala muhimu yanayopaswa kuzingatiwa na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule ili kuweza kutathmini ufundishaji na ujifunzaji katika mazingira ya elimu maalumu yaani madarasa jumuishi na shule maalumu. Kutathmini ubora wa elimu katika madarasa na shule za wanafunzi wenye mahitaji maalumu ni muhimu katika kudumisha na kuimarisha ubora wa elimu. Kutathmini mchakato wa kufundisha na kujifunza katika elimu ya mahitaji maalumu ni muhimu katika kudumisha viwango vya juu vya ubora, kuboresha matokeo tarajiwa kutoka kwa wanafunzi, na kuhakikisha kuwa taasisi za elimu zimewezeshwa kutoa elimu bora kwa wanafunzi wenye mahitaji mbalimbali katika kujifunza. Tathmini hizo lazima ziwe za kina, zenye kuzingatia mafanikio ya kitaaluma na yenye uwezo kusababisha ujumuishi kujifunza, yenye kuwasaidia wanafunzi, na yenye kuendana na muktadha. Elimu ya mahitaji maalumu inahitaji seti mahususi ya ujuzi, uvumilivu, uwezo wa kubadilika, na tathmini ya ufanisi wa utekelezaji wa mtaala katika muktadha husika, ambayo ni muhimu katika kudumisha na kuboresha elimu. Mwongozo huu umewekwa ili kusaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kupima ubora wa ufundishaji na kutathmini katika madarasa na shule maalumu katika ngazi zote za elimu. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wazingatie mambo na vigezo mbalimbali katika kutathmini ufundishaji na kujifunza katika mazingira ya mahitaji mahususi. Mwongozo unasisitiza kwamba Afisa Mthibiti Ubora wa Shule, awe ana taaluma juu ya mahitaji maalumu au la, anaweza kutumia mwongozo huu kwa kujua kuwa njia inayofaa kwa wanafunzi wote wasio na mahitaji mahususi huenda isifae katika madarasa ya wanafunzi wenye mahitaji maalumu na shule maalumu. Hata hivyo, kutegemeana na muktadha na hali, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule pia wanaweza kuomba msaada kwa wataalamu wenye elimu ya mahitaji mahususi, hasa ikiwa kuna kutokuwa na uhakika kuhusu uwezo wa walimu au wawezeshaji katika kushughulikia wanafunzi wenye mahitaji maalumu.

Mambo makuu ambayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuzingatia wanapopima shule au madarasa yenye wanafunzi wenye mahitaji maalumu ni kama ifuatavyo:

- 1. Majadiliano ya awali na mwalimu/mwezeshaji:** Kabla ya zoezi la uthibiti ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kujitambulisha kwa mwalimu na kubainisha somo litakalofundishwa na kutathminiwa. Hii ni muhimu katika kuunda mazingira rafiki na inayokubalika kwa mwalimu na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule.
- 2. Vigezo fasaha na mahususi:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kueleza vigezo mahususi vya kutathmini utendaji wa walimu na wanafunzi walioko katika mfumo wa elimu ya wenye mahitaji maalumu.

- 3. Utumiaji wa mbinu ya ufundishaji kulingana na mahitaji ya mwanafunzi moja moja:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini uwezo wa walimu wa kubadilisha maelekezo ili yaendane na mahitaji ya binafsi ya wanafunzi katika madarasa na shule maalumu. Wanafunzi wenye mahitaji maalumu mara nyingi wanahitaji mafundisho yaliyoandaliwa kipekee kwa ajili yao ili kukidhi mitindo yao ya kipekee ya kujifunza na changamoto wanazokabiliana nazo. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini jinsi walimu wanavyobadilisha njia zao za kufundisha ili kukidhi mahitaji binafsi ya wanafunzi wenye uwezo tofauti.
- 4. Kuhakikisha uwepo wa mazingira jumuishi na saidizi:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini jinsi walimu na shule wanavyounda mazingira ya kujifunza yenye kujumuisha na yenye kuwasaidia wanafunzi wenye mahitaji maalumu. Vigezo vya tathmini vijumuishe kuendeleza utamaduni chanya darasani, kukuza mwingiliano na wenzao, na kutekeleza mwongozo na kanuni za ujumuishaji kama inavyotakiwa.
- 5. Ufaafu wa muktadha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia ufaafu wa kimuktadha wa madarasa ya wanafunzi wenye mahitaji mahususi katika mchakato wa tathmini. Madarasa haya ya mahitaji maalumu mara nyingi hujumuisha michakato tofauti kuendana na mahitaji tofauti ya wanafunzi.
- 6. Matokeo ya utendaji wa wanafunzi:** Katika tathmini matokeo ya utendaji wa wanafunzi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia yafuatayo:
- i. Tathmini ya utendaji wa mwanafunzi moja moja: Kutathmini utendaji wa wanafunzi katika darasa na shule maalumu kunapaswa kuzingatia utendaji wa mwanafunzi moja moja na si tathmini ya utendaji wa darasa au shule nzima. Wanafunzi wenye mahitaji maalumu wanayo malengo binafsi ya kufikia; Hivyo basi, tathmini ya utendaji katika muktadha wa mahitaji mahususi kunapaswa kufanyika kwa mwanafunzi moja moja badala ya darasa zima.
 - ii. Uendelezaji wa ujuzi kwa njia ya vitendo: Tathmini ya utendaji wa wanafunzi katika madarasa yenye wanafunzi wenye mahitaji maalumu inapaswa kuzingatia ujuzi maalumu iliyolengwa kwa wanafunzi walioko katika madarasa ya kawaida, yanayohusiana na ujuzi unaopatikana kwa njia ya kufanya (vitendo) ambao walimu wanakusudia kwa mwanafunzi fulani katika darasa au shule.
 - iii. Ukubali wa mabadiliko: Kutambua haja ya mabadiliko katika mchakato wa tathmini, kuzingatia muktadha tofauti, hali, na hatua za kila mwanafunzi katika njia ya kujifunza. Wanafunzi tofauti katika darasa moja, wanajifunza kwa kasi tofauti na wana uwezo tofauti, kulingana na umri na kiwango cha ujuzi. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini uwezo wa walimu wa kubadilisha tathmini kulingana na uwezo binafsi na hatua aliyokwisha piga ili kuhakikisha kwamba maendeleo ya kila mwanafunzi yanapimwa kwa usahihi.
 - iv. Mbinu ya Ujumla: Kwa kuzingatia uwezo na mitindo mbalimbali ya kujifunza ndani ya darasa la mahitaji maalumu, tathmini inapaswa kujumuisha vipengele mbalimbali vya maendeleo, ikiwa ni pamoja na uwezo wa kufikiri, ujuzi wa kijamii, kihisia na kimwili.

- 7. Matumizi ya teknolojia:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini matumizi ya teknolojia katika kutathmini madarasa ya wanafunzi na shule zenye mahitaji maalumu katika vipengele viwili:
- i. Ujumuishaji wa teknolojia katika ufundishaji: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini jinsi teknolojia inavyotumiwa katika ufundishaji ili kuboresha ujifunzaji wa wanafunzi wenye mahitaji maalumu.
 - ii. Matumizi ya zana na programu za kompyuta: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini umahiri wa walimu katika kutumia zana na programu za kompyuta katika ufundishaji katika darasa lenye wanafunzi wenye mahitaji maalumu au shule yenye wanafunzi wenye mahitaji mahususi.
- 8. Urahisi wa kubadilika kwa mtaala ili kuendana na muktadha:** Ili kutekeleza mtaala kwa ufanisi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini jinsi walimu wanavyoifanyia mabadiliko Mtaala ili kuendana na muktadha ili katika ufundishaji na ujifunzaji katika madarasa au shule za mahitaji maalumu. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini vipengele viwili:
- i. Ubadilishaji wa mtaala ili kuendana na mahitaji ya wanafunzi: **Tathmini jinsi walimu wanavyotekeleza mtaala ili uendane na mahitaji mahususi ya kila mwanafunzi ili kuhakikisha kuwa ufundishaji na tathmini zinaakisi malengo yao binafsi ya kujifunza na mahitaji.**
 - ii. Urahisi wa kubadilika: **Tathmini uwezo wa walimu wa kubadilisha mtaala ili iendane na mitindo na mabadiliko yaliyopo katika mahitaji ya wanafunzi wenye mahitaji maalumu.**
- 9. Mbinu za kufundisha:** Kwa tathmini halisi ya mbinu za kufundisha, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vitatu:
- i. Ujifunzaji wa vitendo: Tathmini umuhimu wa uzoefu wa kujifunza kwa vitendo ili kuwapatia watoto ujuzi muhimu.
 - ii. Mbinu za kutatua matatizo: Tathmini ikiwa walimu wanahamasisha uwezo wa kutatua matatizo na ufikiriaji yakinifu katika mazingira halisi.
 - iii. Utumiaji wa mikakati mbalimbali za kufundisha: Tathmini uwezo wa walimu kutumia mikakati mbalimbali ya kufundisha inayojali na kukidhi viwango tofauti vya kujifunza na uwezo tofauti ndani ya darasa moja ya Kufundisha.
- 10. Njia za tathmini:** Kwa tathmini halisi ya madarasa au shule zenye wanafunzi wenye mahitaji maalumu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia mbinu hizi mbili za tathmini:
- i. Tathmini halisi: **Matumizi ya mbinu za tathmini ambazo zinaakisi changamoto halisi za kiufundi zilizo katika mazingira halisi ya utendaji.**
 - ii. Tathmini zilizojikita kwenye mradi: Zingatia ufanisi wa tathmini zilizojikita kwenye mradi wakati wa kutathmini ujuzi halisi wa wanafunzi.
- 11. Maendeleo ya Kitaaluma:** Kwa tathmini halisi ya maendeleo ya kitaaluma ya walimu katika madarasa au shule zenye wanafunzi wenye mahitaji maalumu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia njia hizi mbili za maendeleo ya kitaaluma:

- i. Ujifunzaji endelevu: Tathmini ujitoaji wa mwalimu katika kujifunza maarifa mpya kuhusu maendeleo ya kiteknolojia na mabadiliko katika Elimu ya Mahitaji Maalum.
- ii. Mafunzo na ithibati: Zingatia ithibati au mafunzo yoyote ya ziada ambayo mwalimu amechukua ili kuboresha ujuzi wao katika kujifunza kuhusu mahitaji mahususi.

Pamoja na na mwongozo huu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji, kabla ya kuanza zoezi halisi la uthibiti ubora, kuangalia ikiwa mwalimu/mfundishaji ana nyaraka na zana zifuatazo:

- iii. Programu ya elimu kwa mtu binafsi: Hii ni mpango ulioboreshwa unaobainisha malengo ya elimu, vifaa, na maboresho yanayohitajika kwa kila mwanafunzi mwenye mahitaji mahususi.
- iv. Teknolojia za kusaidia ujifunzaji: Vifaa na programu zinazosaidia kujifunza, kama vile programu za kubadilisha maandishi kuwa sauti, vitabu vinavyotoa sauti, programu zinazosoma skrini, na bao bonye mahususi au vipanya
- v. Zana za kuona: Vifaa kama kadi za picha, ratiba za kuona kwa macho, na ubao wenye hadithi unaochangia uelewa na mawasiliano.
- vi. Vifaa tofauti vya ufundishaji: Rasilimali zinazoruhusu viwango tofauti vya ugumu na mitindo ya kujifunza, kama vile karatasi zenye mazoezi yenye viwango tofauti vya ugumu na vifaa vya kujifunzia kwa vitendo.
- vii. Ubao wa mawasiliano: Kwa wanafunzi wasiosema au wanaosema kidogo, ubao wa mawasiliano wenye alama au picha unaweza kuwezesha mawasiliano.
- viii. Zana za kuhisi: Hivi ni vitu vya kuchezea, kama vile mipira ya kubana, au mto wa kuketi vinaweza kusaidia wanafunzi wanaohitaji kuwasiliana kwa njia ya hisia kuzingatia masomo
- ix. Chati za tabia na msaada: Zana za kusimamia na kufuatilia tabia, ikiwa ni pamoja na mfumo wa zawadi, chati za tabia, na sheria wazi za darasani.
- x. Zana za ushirikishaji: Majukwaa ya kazi ya kikundi yanayoweza kubadilika kulingana na uwezo, kama vile ubao wa kufundishia unaowasiliana na mtumiaji au programu za kompyuta zinazoweza kukujifunza kwa kikundi.
- xi. Rasilimali za media anuwai: Kutumia video, rekodi za sauti, na michezo ya kuchagiza mawasiliano ili kukidhi mitindo mbalimbali ya kujifunza.
- xii. Vifaa vya kubadilika: Samani mahususi au zana kama vile meza za kusimama, mto wa kuketi, au ubao wa kupinda ili kuleta msisimko na faraja.
- xiii. Upangaji wa matukio na orodha ya masuala ya kuzingatia: Kusaidia wanafunzi wenye changamoto za kiutendaji, unatakiwa kupanga utaratibu na kuelewa mpangilio wa matukio
- xiv. Hadithi za jamii: Maelezo mafupi ya hali fulani, tukio, au shughuli, ambayo yanajumuisha habari maalumu kuhusu kile kinachotarajiwa kwa wakati huo na sababu zake.

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KWENYE VYUO NA SHULE ZA UFUNDI

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KWENYE VYUO NA SHULE ZA UFUNDI

Utangulizi

Mwongozo huu unajumuisha masuala muhimu yanayopaswa kuzingatiwa katika mazingira ya Elimu ya Ufundi ambayo yanaweza kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ufundishaji na ujifunzaji wa masomo ya kiufundi na shule za ufundi. Kutathmini ubora wa ufundishaji na ujifunzaji katika masomo ya ufundi na shule za ufundi ni muhimu katika kudumisha na kuimarisha ubora wa elimu. Kutathmini mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji katika shule za ufundi kunahusisha kuzingatia vigezo vya kawaida vya ufundishaji na vigezo mahususi vinavyohusiana na elimu ya ufundi. Mwongozo huu umetayarishwa ili kusaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ubora wa ufundishaji/ujifunzaji na tathmini ya masomo ya ufundi katika ngazi zote za elimu. Tathmini ya vitendo ya ufundishaji wa masomo ya ufundi inahitaji kuweka vigezo mahususi na zilizo wazi vya kutathmini utendaji wa walimu na tathmini ya matokeo tarajiwa ya ujifunzaji kwa wanafunzi. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia mambo na vigezo mbalimbali wakati wa kutathmini masomo ya ufundi Mwongozo huu unajumuisha masuala muhimu yanayoweza kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ufundishaji na ujifunzaji wa masomo ya ufundi na shule za ufundi, bila kujali ikiwa wanafunzi wana msingi wa ufundi au la. Katika kutumia Mwongozo huu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, wawe wana msingi wa ufundi au la, watambue kwamba sion njia zote zinazofaa kutumiwa na mwalimu kutathmini zinafaa kutumika kutathminin masomo ya ufundi. Kwa hiyo, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule huenda wakahitaji msaada kutoka kwa wataalam wa Elimu ya Ufundi, hasa ikiwa kuna kutokuwa na uhakika kuhusu uwezo wa walimu au waalimu (kutegemea muktadha na hali). Mwongozo huu unasisitiza ushirikiano kati ya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na wataalam wa ufundi ili kuhakikisha tathmini kamili kupitia njia ya jumla, kulingana na ubora wa njia za ufundishaji na matokeo tarajiwa kwa wanafunzi.

Yafuatayo ni mambo ya msingina amabayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatiaka katika kutathminini masomo ya ufundi:

- 1. Majadiliano ya awali na mwalimu/mwezesaji kabla ya zoezi la uthibiti ubora:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuelewa somo wanalotaka kutathmini au linavyofundishwa kivitendo. Hatua hii ni muhimu katika kuunda mazingira rafiki yanayosaidia kuleta utulivu kwa pande zote.
- 2. Vigezo mahususi na fasaha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutaja vigezo mahususi na zilizo wazi za kutumia kutathmini ufundishaji na ujifunzaji katika masomo ya ufundi. Vigezo vinaweza kujumuisha maarifa ya somo husika, ujuzi wa mbinu za ufundishaji, ufundishaji kwa vitendo, na ufaafu

wa somo katika mazingira halisi.

- 3. Ufaafu wa kimuktadha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuzingatia umuhimu wa muktadha wa masomo ya ufundi katika mchakato wa tathmini. Elimu ya ufundi mara nyingi inahusisha ujuzi wa vitendo na maarifa ya vitendo, hivyo tathmini inapaswa kuzidi wigo wa Uthibiti Ubora wa Shule.
- 4. Matokeo ya utendaji wa wanafunzi:** Tathmini ya kina ya matokeo ya utendaji wa wanafunzi katika masomo ya ufundi au shule inapaswa kuzingatia mambo manne: -
 - i. Uwezo wa kiufundi: Tathmini ujuzi wa mwalimu katika masomo ya kiufundi na uwezo wake wa kufikisha dhana anazofundisha kwa wahusika kwa ufanisi.
 - ii. Ujuzi wa kufundisha kwa vitendo: Tathmini ufundishaji kwa wanafunzi kwa vitendo, na ujuzi na uwezo wao wa kutumia maarifa ya kinadharia katika mazingira halisi yanayohitaji ufundi.
 - iii. Vigezo vya umahiri katika ufundi na ujuzi wa vitendo: Andaa vigezo vya kupima utendaji vinavyohakiki ujuzi wa vitendo na matumizi ya maarifa ya nadharia. Hii inaweza kujumuisha kutathmini mradi, kazi za maabara, au matumizi ya dhana za kiufundi katika mazingira halisi
 - iv. Ukubali wa Mabadiliko: Kutambua haja ya mabadiliko katika mchakato wa tathmini, kuzingatia muktadha tofauti, hali, na hatua za kila mwanafunzi katika njia ya kujifunza katika shule za ufundi.
- 5. Matumizi ya teknolojia:** Tathmini yakinifu wa matumizi bora ya teknolojia katika masomo au shule ya ufundi inahitaji kuzingatia mambo mawili: -
 - i. Ujumuishaji wa Teknolojia: Tathmini jinsi teknolojia inavyotumiwa katika ufundishaji ili kuboresha elimu ya ufundi
 - ii. Matumizi ya zana na programu za kompyuta: Tathmini umahiri wa walimu katika kutumia zana na programu za kompyuta katika ufundishaji.
- 6. Usimamizi wa maabara na karakana:** Tathmini ya Ufanisi wa Usimamizi wa Maabara na Karakana katika masomo ya kiufundi au shule inahitaji kuzingatia mambo mawili: -
 - i. Hatua za kiusalama: Tathmini Ujitoaji wa mwalimu katika kudumisha mazingira salama katika maabara na karakana
 - ii. Utumiaji na utunzaji wa vifaa: Tathmini jinsi mwalimu anavyosimamia na kutumia vifaa vya kiufundi na rasilimali kenye ufundishaji kivitendo kwa ufanisi.
- 7. Urahisi wa kubadilika kwa mtaala ili kuendana na muktadha:** Tathmini yakinifu ya jinsi walimu wanavyoifanyia mabadiliko mtaala masomo ya ufundi mahitaji ya shule ya ufundi ili ilenge mambo matatu:
 - i. Ufaafu wa mtaala: Tathmini usasa na ufaafu wa yaliyomo kwenye mtaala kwa kuzingatia viwango vya soko na maendeleo ya teknolojia.
 - ii. Uoanishaji na Viwango vya Soko: Hakikisha kwamba yaliyomo kwenye mtaala wa kiufundi yanaoana na viwango vya sasa vya soko na maendeleo

ya teknolojia.

- iii. Urahisi wa kubadilika: Tathmini jinsi walimu wanavyoifanyia mabadiliko mtaala ili kuendana na mitindon iliyopo na mabadiliko katika sekta ya ufundi.

8. Usimamizi wa mradi na utafiti: Tathmini yakinifu ya usimamizi wa mradi na utafiti katika masomo ya kiufundi au shule inahitaji kuzingatia mambo mawili:

- i. Mwongozo katika mradi: Tathmini ushiriki wa mwalimu katika kuongoza wanafunzi katika mradi na tafiti za kiufundi
- ii. Kuhamasisha ubunifu: Tathmini jinsi mwalimu anavyosaidia wanafunzi mojamoya kukuza utamaduni wa kufikiri kwa kina, kuwa mbunifu, na mvumbuzi.

9. Ushirikishaji wa sekta husika: Tathmini ya ushirikishaji wa sekta yakinifu katika masomo ya kiufundi au shule inahitaji kuzingatia mambo matatu: -

- i. Mahusiano: Tathmini juhudi za shule na walimu katika kuanzisha na kudumisha mawasiliano na wataalamu wa viwanda.
- ii. Fursa za mafunzo kazini: Tathmini jukumu la shule na walimu katika kuwezesha mafunzo kazini, ziara za viwandani, na ushirikiano na viwanda vinavyohusika
- iii. Uendelezaji wa ujuzi kivitendo: Tathmini jinsi shule na walimu wanavyoweza maendeleo ya ujuzi unaohusiana na somo la kiufundi kivitendo, ikiwa ni pamoja na mafunzo ya vitendo na matumizi ya ujuzi husika katika mazingira halisi.

10. Mbinu za kufundisha: Kwa tathmini yakinifu ya mbinu za kufundisha masomo ya ufundi kuna haja ya kuzingatia vipengele vitano: -

- i. Ujuzi wa kinadharia: Kwenye kipengele cha ujuzi wa vitendo, hakikisha kuwa mwalimu pia anaongoza wanafunzi kujenga msingi imara wa nadharia kwa dhana za kiufundi zinazofundishwa.
- ii. Ujifunzaji kwa vitendo: Tathmini umuhimu unaopewa kujifunza kwa vitendo katika darasa la kiufundi.
- iii. Mbinu za Kutatua Matatizo: Tathmini mwalimu anavyohamasisha ujuzi wa kutatua matatizo na mawazo ya uchambuzi katika muktadha wa kiufundi miongoni mwa wanafunzi.
- iv. Kushirikisha na kuhamasisha wanafunzi: Tathmini jinsi mwalimu anavyoshirikisha na kuhamasisha wanafunzi, kukuza hamu kwa somo la kiufundi
- v. Ujumuishaji katika elimu ya ufundi: Tathmini jinsi mwalimu anavyohakikisha ujumuishaji, kwa kuzingatia mahitaji tofauti ya kujifunza na historia tofauti za wanafunzi, hasa katika taaluma ambayo ina kawaida ya kuhodhiwa na watu wa aina moja.

11. Njia za tathmini: Tathmini ya ufanisi wa njia za tathmini zinazotumiwa na walimu wanaofundisha masomo ya kiufundi inapaswa kuzingatia mambo

matatu: -

- i. Njia sahihi za tathmini: Thathmini ufanisi wa njia za tathmini zilizotumiwa, kuhakikisha zinapima kwa usahihi ujuzi wa kinadharia na ujuzi wa kivitendo:
- ii. Tathmini ya Kweli: Tumia njia za tathmini zinazoakisi changamoto na hali halisi ya kiufundi kwenye mazingira halisi
- iii. Tathmini kwa kutumia njia ya mradi: Zingatia ufanisi wa tathmini zinazotumia mradi katika kupima ujuzi wa vitendo wa wanafunzi.

12. Maendeleo ya Kitaaluma: Tathmini ya ufanisi wa maendeleo ya mara kwa mara ya walimu katika masomo ya kiufundi inahitaji kuzingatia mambo mawili.

- i. Ujifunzaji endelevu: Tathmini ujitoaji wa mwalimu katika kujinoa kwenye maarifa mpya na maendeleo ya kiteknolojia na mabadiliko katika masuala ya ufundi
- ii. Mafunzo na ithibati: Zingatia ithibati au mafunzo ambayo mwalimu amechukua ili kuboresha umahiri wake katika ufundi.

13. Mawasiliano na ushirikiano: Tathmini ya mawasiliano na ushirikiano wenye ufanisi inahitaji kuzingatia viashiria vitatu: -

- i. Ushirikiano na viwanda: Thathmini ushirikiano wa shule, walimu na wataalamu wa viwanda katika kujumuisha uzoefu halisi wa ulimwenguni wa kazi kwenye mtaala.
- ii. Mawasilisho ya dhana za kiufundi: Thathmini uwezo wa mwalimu wa kuwasilisha dhana za kiufundi kwa uwazi na ufanisi kwa wanafunzi
- iii. Mrejesho na uboreshaji endelevu: Zingatia mbinu za mwalimu za kupata mrejesho na azma yake ya kuboresha mbinu zake za kufundisha mara kwa mara kulingana na utendaji na ubunifu wa wanafunzi.

14. Huduma kwa jamii: Zingatia ushiriki wa mwalimu/mwanafunzi katika matukio, mikutano na warsha.

Pamoja na miongozo, kabla ya kuanza zoezi halisi ya uthibiti ubora, Afisa Uthibiti Ubora wa Shule inahitaji kuhakikikisha kuwa mwalimu/mwezeshaji ana hati zifuatazo:

- i. Mpango wa mafunzo.
- ii. Mipango ya ufundishaji
- iii. Karatasi yenye mwongozo wa tathmini kwa vitendo (vigezo vya upimaji vya umahiri wa kiufundi na kivitendo).

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA MFUMO WA ELIMU ISIYO RASMI

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA MFUMO WA ELIMU ISIYO RASMI

Utangulizi

Kisaidizi hiki kinawasilisha masuala muhimu ya kuzingatia katika mfumo wa elimu isiyo rasmi ili iweze kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa shule katika kutathmini ujifunzaji katika mfumo wa elimu isiyo rasmi. Mfumo wa elimu isiyo rasmi nchini Tanzania hujumuisha michakato ya kielimu yenye mpangilio zaidi ya mfumo rasmi wa elimu ili kuwapa nafasi wale waliokosa nafasi ya elimu au ambao hawakuhitimu kwenye mfumo rasmi wa elimu. Imelenga kukidhi haja anuwai za kielimu miongoni mwa watu wenye umri na historia tofauti. Programu hizi zimeleaga kutatua changamoto kama vile kutojua kusoma na kuandika miongoni mwa watu wazima, kuendeleza ujuzi miongoni mwa vijana, elimu ya sekondari na kuwezesha jamii. Kutathmini ubora wa elimu kwenye mfumo usio rasmi, kupitia shule huria, ni muhimu katika kudumisha na kukuza ubora wa elimu. Kwa kutambua kwamba sio Watanzania wote hupata elimu katika mfumo rasmi, Serikali ya Tanzania, Wizara ya Elimu na Kurugenzi ya Uthibiti Ubora wamelazimika kufanya tahmini ya ubora wa mazingira ya kujifunzia na kufundishia katika shule huria. Tathmini ya ufundishaji na ujifunzaji katika madarasa ya shule huria ni muhimu katika kudumisha viwango bora, kukuza matokeo tarajiwa ya kujifunza mwanafunzi na kuhakikisha kuwa shule huria zina vifaa vya kutolea elimu bora kwa wanafunzi katika mfumo wa elimu isiyo rasmi. Tathmini lazima iwe yakinifu na izingatie ufikiaji wa malengo ya kitaaluma na uwezo wa kuunda mazingira wezeshi kwa wanafunzi kujifunza na kufaidi kama wenzao walioko kwenye mfumo rasmi wa elimu. Waraka huu saidizi imeundwa kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule katika kuhakikisha kuwa elimu isiyo rasmi inatolewa kwa kuzingatia viwango, sheria na kanuni. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule sharti wazingatie sababu mbalimbali na vigezo kuthatmi ufundishaji katika muktadha wa elimu isiyo rasmi.

Yafuatayo ni mambo ya msingi ambayo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapswa kuzingatia katika kutathmini madarasa ya shule huria katika mfumo usio rasmi wa elimu:

- 1. Uandikishaji wa shule huria au kituo cha elimu isiyo rasmi:** Hatua ya kwanza ya uthibiti ubora katika mfumo wa elimu isiyo rasmi ni kuhakiki kama shule/kituo husika imeandikishwa au la. Uandikishaji ni muhimu katika kufuatilia na kuona kuwa vituo vya elimu isiyo rasmi zinafuata sheria and taratibu bora katika kutoa elimu kwenye muktadha wa elimu isiyo rasmi.
- 2. Tathmini ya miundombinu:** Uthibiti Ubora katika mfumo wa elimu isiyo rasmisharti izingatie upatikanaji na uwiano uliopo kati ya idadi ya wanafunzi na idadi ya miundombinu/vifaa kama vile madarasa, maktaba, maofishi, vyoo katika kituo husika.

- 3. Muundo wa programu za masomo:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule sharti watathmini muundo wa programu za masomo katika mfumo usio rasmi wa elimu kwa kuwa mfumo wa kujifunza katika mazingira haya hayafuati utaratibu wa kawaida wa mfumo rasmi wa elimu. Ni muhimu kutathmini jinsi ujifunzaji na ufundishaji vilivyoundwa ili ziweze kuwezesha ufikiaji wa malengo ya jumla ya elimu, kama yalivyo kwenye sera ya elimu na mtaala wa ngazi husika.
- 4. Majadiliano ya awali na mwalimu/mwezesaji:** Kabla ya zoezi la uthibiti ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kujielimisha na muundo wa taasisi, usimamizi na mafunzo yatolewayo, ikiwemo ratiba ya ufundishaji na ujifunzaji, muundo wa mtaala, uwiano kati ya topiki za kufundisha na muda uliopo na historia yaw alim na wanafunzi (hii ni Pamoja na vigezo vya usajili, taarifa za mwanafunzi an ithibati za walimu). Hii ni muhimu katika kuunda mazingira rafiki na yanayoleta utulivu kwa walimu na Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule.
- 5. Vigezo mahususi na fasaha:** Tathmini ya ufundishaji na ujifunzaji katika darasa/shule inayofuata mfumo usio rasmi wa elimu hujumuisha uzingatiaji wa vigezo kadha wa kadha zinazolenga upekee wa mfumo huu wa elimu na malengo yake. Vigezo vinavyopewa kipaumbele ni kama vile huria, ufaafu wa mtaala, suhirikishwaji wa wanafunzi, ujumuishaji na mafunzo kwa vitendoVilevile, mbinu za tathmini, mfumo wa mrejesho, ushirikishwaji wa jamii, upatikanaji wa rasilimali na matokeo yanayopimika kutoka kwa wanafunzi huchangia katika kufikia mwongozo yakinfu unaozingatia nyanja kuu za ubora wa ufundishaji na ujifunzaji katika mfumo wa elimu isyo rasmi.
- 6. Uundaji wa mbinu mahususi ya ufundishaji kwa watu wazima:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wana haja ya kutathmini uwezo wa walimu wa kuunda mbinu mahususi za kufundisha madarasa ya watu wazima katika shule huria za mfumo usio rasmi wa elimu Wanafunzi katika shule huria wanahitaji mbinu tofauti za ufundishaji kukidhi kiu na changamoto zao. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watathmini jinsi walimu wanavyorekebisha mbinu zao za kufundisha kukidhi haja mahususi za wanafunzi walioko katika shule huria, ukizingatia kwamba hawana muda mwingi wa kukaa darasani kulinganisha na wenzao walioko katika mfumo rasmi, na ukizingatia kwamba, mara ngingi, wana majukumu mengine mazito katika maisha yao ya kila siku.
- 7. Kuhakikisha uwepo wa mazingira jumuishi na saidizi:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini jinsi walimu katika shule huria wanavyounda mazingira ya kujifunza yenye kujumuisha na yenye kuwasaidia wanafunzi wenye au wanaopitia changamoto mbalimbali za maisha. Vigezo vya tathmini vijumuishie kuendeleza mawasiliana chanya darasani, uchagizaji wa awanafunzi ili wachangie, Umakinikaji kwa wanafunzi wenye mahitaji maalum, kama vile wanafunzi ambao ni wazazi wenye umri mdogo, yatima, na makundi mengine waliokatisha masomo katika mfumo rasmi wa elimu.
- 8. Ufaafu wa kimuktadha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuzingatia umuhimu wa muktadha wa shule huria katika mchakato wa tathmini. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kujua kuwa madarasa mengi ya shule huria hazipo katika mazingira ya kawaida ya shule. Kwa hiyo, tathmini ya mazingira

inapaswa kuzingatia vigezo zaidi ya zile zinazotarajiwa katika mazingira ya shule rasmi. Msisitizo uwe katika kuangalia hali ya kufarijika kwa walimu na wanafunzi kwa kuchunguza michakato muhimu inayofanikisha ufundishaji na ujifunzaji.

9. Vifaa vya kujifunzia na kufundishia: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini ikiwa vifaa vya kujifunzia vinapatikana na vinafaa kwa wanafunzi katika madarasa yasiyo rasmi. Vifaa vya kufundishia na kujifunzia vinavyotumiwa katika mazingira ya kujifunza yasiyo rasmi vinapaswa kuwa vinahusiana na yaliyomo kwenye mtaala na mahitaji maalum ya kujifunza. Vifaa vya kujifunzia binafsi na vingine vinavyochagiza vinapaswa kuwa vya kutosha, wazi, na vilivyoandaliwa vizuri. Kama walimu katika mazingira rasmi, wawezeshaji katika mazingira yasiyo rasmi wanapaswa pia kuendeleza na kutumia vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa kuzingatia mazingira, hali ya wanafunzi, na somo linalofundishwa.

10. Ubora wa wawezeshaji: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini taarifa za wawezeshaji katika madarasa yasiyo rasmi ili kuhakikisha kuwa wana sifa za kufanikisha ujifunzaji wa ujuzi katika masomo yao katika kiwango cha elimu husika. Wawezeshaji wanapaswa kuwa na uelewa wa misingi ya msingi ya ujifunzaji katika mfumo wa elimu usio rasmi na elimu ya watu wazima.

11. Matokeo ya utendaji wa wanafunzi: Katika kutathmini matokeo ya utendaji wa wanafunzi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vigezo vifuatavyo:

- i. Tathmini ya matokeo ya utendaji wa mwanafunzi moja moja: **Kupima utendaji wa wanafunzi katika darasa lisilo rasmi kunapaswa kuzingatia utendaji wa kibinafsi na si tathmini ya ya darasa au shule nzima. Wanafunzi wa darasa lisilo rasmi wanayo matarajo binafsi ya kufikia kulingana na sifa zao za awali, wakati wa kuingia, na malengo yao binafsi.**
- ii. Mahitaji ya mtaala: **Wakati wa ziara za Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, tathmini ya utendaji wa wanafunzi katika madarasa yasiyo rasmi inapaswa kuzingatia mahitaji mahususi ya mtaala wakati fulani na kile wanafunzi wanahitaji kufikia katika eneo mahususi la mtaala.**
- iii. Uwepesi wa kubadilika: Kutambua haja ya uwepesi wa kubadilika katika mchakato wa tathmini, kuzingatia muktadha tofauti, hali, na hatua za kila mwanafunzi katika njia ya kujifunza. Wanafunzi tofauti hukaa katika darasa moja, wakijifunza kwa kasi tofauti na uwezo tofauti, bila kujali umri na kiwango cha darasa. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini uwezo wa walimu wa kubadilisha tathmini kulingana na uwezo binafsi na malengo ili kuhakikisha kwamba maendeleo ya kila mwanafunzi yanapimwa kwa usahihi.

12. Matumizi ya teknolojia: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini matumizi ya teknolojia katika kutathmini madarasa ya wanafunzi za shule huria katika vipengele viwili:

- i. Ujumuishaji wa teknolojia katika ufundishaji: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini jinsi teknolojia inavyotumiwa katika kuboresha ufundishaji katika shule huria.
- ii. Matumizi ya zana na programu za kompyuta: Tatmini umahiri wa walimu na wanafunzi katika kutumia zana na programu za kompyuta husika katika ufundishaji katika madarasa ya shule huria.

13.Mbinu za Kufundisha: Kwa tathmini halisi ya mbinu za kufundisha, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia vipengele vitatu:

- i. Mbinu za kutatua matatizo: **Tathmini ikiwa walimu wanahamasisha uwezo wa kutatua matatizo na ufikiriaji yakinifu katika mfumo wa elimu isiyo rasmi kwa kuzingatia kwamba wanafunzi ni watu wazima.**
- ii. Utumiaji wa mikakati mbalimbali za kufundisha: Tathmini uwezo wa walimu kutumia mikakati mbalimbali ya kufundisha inayojali na kukidhi viwango tofauti vya kujifunza na uwezo tofauti ndani ya darasa moja ya la elimu isiyo rasmi...

14.Njia za Tathmini: Kwa tathmini halisi ya wanafunzi wenye mahitaji maalum, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuzingatia mbinu tatu za tathmini:

- i. Tathmini mazoea ya mwanafunzi kujitathmini mwenyewe: **Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini jinsi wanafunzi wanavyojihusisha na mazoea ya kujitathmini wenyewe kwa kutumia mazoezi waliyopewa katika kabrasha lao la kujisomea na jinsi wawezeshaji wanavyotumia taarifa zitokanazo na hizo tathmini.**
- ii. Njia halisi za tathmini: **Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini jinsi wawezeshaji wanavyotumia njia mbalimbali za tathmini katika kutathmini maendeleo katika kujifunza.**
- iii. Maandalizi kwa mitihani ya kitaifa: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini jinsi wanafunzi wanavyojiandaa kwa mitihani ya kitaifa katika viwango tofauti vya elimu. Wanafunzi katika elimu isiyo rasmi wanafanya mitihani ya kitaifa sawa na wanafunzi katika mfumo rasmi wa shule ingawa mazingira ya kujifunza na wakati wa kujifunza si sawa. Hivyo basi, ni muhimu kutathmini maendeleo katika kujifunza; na ikiwa michakato ya kufundisha na kujifunza zimeundwa mahususi kuandaa wanafunzi katika mazingira ya elimu isiyo rasmi ili waweze kufanya mitihani rasmi ya kitaifa.

15.Huduma za usaidizi kwa wanafunzi: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima watathmini huduma za usaidizi kwa wanafunzi katika mazingira ya elimu isiyo rasmi. Wanafunzi wanapaswa kupewa fursa za kufikia matokeo tarajiwa ya kujifunza yanayokusudiwa katika mazingira ya elimu isiyo rasmi. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wahakikishe kwamba:

- i. wanafunzi wanapokea taarifa sahihi kuhusu programu yao ya masomo.
- ii. wanafunzi wanaweza kupata huduma za ushauri kuhusu matatizo binafsi na ya kimasomo yanayoathiri kujifunza kwao.
- iii. wanafunzi wanafundwa kuwajibika katika masomo yao.
- iv. wanafunzi wanapewa vifaa na zana muhimu vinavyohitajika kuwawezesha kujifunza kwa ufanisi.

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA DARASA LA MTANDAONI NA DARASA LENYE TEKNOLOJIA

KISAIDIZI KWA MTHIBITI UBORA KATIKA DARASA LA MTANDAONI NA DARASA LENYE TEKNOLOJIA

Utangulizi

Kutathmini ubora wa kufundisha na kujifunza mtandaoni na madarasa yenye teknolojia ni muhimu kwa kudumisha na kuboresha elimu. Madarasa haya huchanganya teknolojia katika mazingira ya elimu ya kawaida ili kurahisisha mawasiliano na kufanikisha ujifunzaji unaotia hamasa. Kujifunza mtandaoni ni zaidi ya kupakia rasilimali za mtandaoni ili tu wanafunzi wazifikie wenyewe bila kuwapa msaada wowote. Rasilimali muhimu mtandaoni inapaswa kuchangia katika kuunda uhusiano halisi kati ya walimu na wanafunzi. Tatmni ya ubora wa ufundishaji na ujifunzaji katika madarasa yenye teknolojia na mtandaoni ni muhimu katikai kuhakikisha utoaji wa elimu wenye ufanisi. Mwongozo huu umetayarishwa ili kusaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kutathmini ubora wa kufundisha/kujifunza na tathmini katika kujifunza mtandaoni na madarasa yenye teknolojia katika ngazi zote za elimu.

Yafuatayo ni vipengele muhimu ambavyo Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanaweza kuzingatia wanapofanya tathmini ya ubora wa kufundisha, kujifunza, na tathmini katika kujifunza mtandaoni na madarasa yenye teknolojia.

- 1. Majadiliano ya awali na mwalimu/mwezeseshaji:** Kabla ya kufanya zoezi la uhakiki ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kushiriki katika majadiliano ya kina na walimu/wafundishaji ili kupata ufahamu wa nyenzo za kufundisha na kujifunza mtandaoni. Katika shule zinazotumia madarasa yenye teknolojia, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kujifunza namna ya kujumuisha na kutumia teknolojia mbalimbali. Hii ni pamoja na kuelewa jinsi zana na majukwaa mbalimali za kujifunza zinvyojumuishwa katika maelekezo ya kila siku, matumizi yao maalum, na mahali zilipo ndani ya mazingira ya shule. Mazungumzo kama hayo hutoa muktadha muhimu kwa ajili ya kutathmini ufanisi wa ujumuishaji wa teknolojia na athari yake kwenye matokeo ya kufundisha na kujifunza.
- 2. Uwiano wa mtaala:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wafanye tathmini thabiti ya uwiano wa ufundishaji wa mtandaoni na viwango vya elimu vilivyowekwa na malengo ya kujifunza yaliyoainishwa katika mtaala. Ukiachilia mbali uwiano huo, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kuchunguza ujumuishaji na umuhimu wa maudhui na njia za ufundishaji, kuhakikisha kuwa yanawakilisha kwa ufanisi mahitaji tofauti ya wanafunzi.
- 3. Ufaafu wa kimuktadha:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuipa kipaumbele umuhimu wa yaliyomo mtandaoni, mbinu za kufundisha na taratibu za tathmini kwenye mazingira ya kielimu ya Kitanzania. Hii inahusisha

kuhakikisha kuwa wanafunzi wanapatiwa vifaa na njia zinazoendana na utamaduni, mila, na muktadha wa jamii ya Kitanzania. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanapaswa kutathmini ikiwa mazingira ya kujifunza mtandaoni yanajumuisha mitazamo mbalimbali ya Kitanzania na kuingiza maudhui ambayo wanafunzi wanaweza kuyahusisha na maisha yao ya kila siku

- 4. Ujumuishaji wa teknolojia:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini uwepo wa zana na vifaa vya teknolojia ndani ya darasa lenye teknolojia, ikiwa ni pamoja na ubao wa kielektroniki, projekta, vishikwambi, na vifaa vya sauti na pia waangali uhakika wake, urahisi wa matumizi, na upatikanaji wa rasilimali za teknolojia hizo kwa walimu na wanafunzi.
- 5. Mikakati ya ufundishaji:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wakague muundo wa kufundisha na mbinu za ufundishaji zinazotumiwa katika madarasa yenye teknolojia ili kuhakikisha zinaambatana na malengo ya elimu na kukuza ujifunzaji wa vitendo. Hasa, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wapime ikiwa mbinu za kufundishia zinachagiza mawasilialiano na ushirikiano, na matumizi ya rasilimali za multimedia katika kuwashirikisha wanafunzi na kuboresha matokeo tarajiwa ya kujifunza.
- 6. Ushirikishaji wa wanafunzi na ujumuishaji:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wapime ushirikishwaji na ujumuishwaji wa wanafunzi wakati wa ufundishaji kwenye madarasa yenye teknolojia, ikiwa ni pamoja na matumizi ya zana za teknolojia, zana za kushirikisha, na majadiliano. Ni muhimu kutathmini ufanisi wa ujifunzaji kwa njia ya teknolojia katika kuchochea udadisi, na ujuzi wa kufikiri kwa uangalifu miongoni mwa wanafunzi.
- 7. Upatikanaji na ujumuishaji:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini ikiwa teknolojia katika darasa lenye teknolojia zinapatikana kwa wanafunzi wote, ikiwa ni pamoja na wale wenye ulemavu au mahitaji maalum. Vilevile, wanahitaji kutathmini uwiano wa vifaa vya kufundishia na rasilimali ili kukidhi mitindo mbalimbali ya kujifunza, mapendeleo, na asili za wanafunzi.
- 8. Tathmini na mrejesho:** Kama ilivyo kwenye darasa halisi, matokeo ya utendaji wa wanafunzi ni kipengele muhimu katika madarasa ya mtandanoni na madaras yenye teknolojia. Ili kuhakikisha kwamba tathmini za wanafunzi zinafanywa kwa ufanisi na wanafunzi wanapokea maoni kutoka kwa walimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini upangaji wa njia za tathmini na malengo ya kujifunza na matumizi yazana za teknolojia kurahisisha tathmini ya maendeleo na tathmini ya mwisho. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini ratiba na ubora wa mrejesho kuhusu utendaji na maendeleo ya wanafunzi ndani ya mazingira ya darasa lenye teknolojia.
- 9. Usiri na usalama wa taarifa:** Hii ni sehemu muhimu sana katika kutathmini ufanisi wa kujifunza mtandaoni na madarasa yenye teknolojia. Katika shule yoyote ambapo walimu wanafundisha kwa kutumia majukwaa ya kujifunza mtandaoni na madarasa yenye teknolojia, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kupitia sera za faragha ya data na hatua za usalama zilizopo ili kulinda taarifa za wanafunzi na kuhakikisha ufuataji wa sheria zinazohusika.

Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima watafakari usalama wa teknolojia na mitandao ya madarasa yenye teknolojia ili kuhakikisha ulinzi dhidi ya tishio lolote la usalama mtandaoni au uvunjifu wa usalama.

10. Usimamizi wa vifaa na zana: Tathmini yakinifu ya usimamizi wa vifaa na zana ni muhimu sana ili kuhakikisha kwamba walimu, wanafunzi, na waendeshaji wa shule wanachukua jukumu la kutunza na kudumisha vifaa vya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano ndani ya mazingira ya shule. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wahakiki sera na kanuni zinazosimamia matumizi ya vifaa vya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano shuleni, wakizingatia kiasi ambacho watumiaji wanazingatia mwongozo huu. Tathmini hii lazima ijumuishe taratibu za usalama ili kuhakikisha usalama wa watu wanaotumia teknolojia.

11. Mafunzo na usaidizi kwa walimu: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini mafunzo na usaidizi kwa walimu ili kutumia teknolojia za madarasa yenye teknolojia kwa ufanisi katika ngazi ya shule. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wapime uwezo wa walimu katika kujumuisha teknolojia katika mafundisho yao na uwezesaji wa wanafunzi kujifunza ndani ya mazingira ya darasa lenye teknolojia.

12. Huduma za usaidizi na rasilimali: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule lazima wapime upatikanaji wa huduma za usaidizi kwa wanafunzi, ikiwa ni pamoja na msaada wa kiufundi, mafunzo, na ushauri wa kitaaluma. Ni muhimu kutathmini vifaa vya mtandaoni, kama maktaba, vituo vya utafiti, na vifaa vya media-anuwai, ili kusaidia mahitaji ya kujifunza ya wanafunzi.

13. Maandalizi juu ya yaliyomo katika somo: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini jinsi walimu wanavyoandaa yaliyomo ya kidijitali kama vile maonesho, video, vipindi vya kujifunza vya vinavyoshirikisha, na vifaa vingine vya media-anuwai kwa somo husika. Lazima pia wahakikishe kuwa vifaa na teknolojia hizo zinapatikana katika darasa lenye teknolojia.

14. Upatikanaji wa mtandao: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kutathmini ikiwa darasa lenye teknolojia lina mtandao wa kuaminika, hususan wakati walimu wanapanga kutumia rasilimali za mtandaoni au zana za wavuti wakati wa somo. Pia wanahitaji kutathmini ikiwa walimu wana mpango wa dharura ikitokea matatizo ya kiufundi au kukatika kwa mtandao. Hii inaweza kuhusisha kuwa na vifaa vya nje ya mtandao au shughuli mbadala ambazo zinaweza kutumiwa ikiwa teknolojia itashindwa.

Pamoja na miongozo, kabla ya kuanza zoezi halisi ya uthibiti ubora, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji kuhakikisha kuwa mwalimu/mwezesaji ana hati zifuatazo:

- i. Mpango wa kazi/mafunzo kwa ajili ya ufundishaji na ujifunzaji matandaoni au kwenye darasa lenye teknolojia
- ii. Maandalio ya somo
- iii. Mpango wa kutathmini darasa la mtandaoni au darasa lenye teknolojia

KISAIDIZI KATIKA UHAKIKI UBORA WA UANGALIZI, TATHMINI NA UJIFUNZAJI SHULENI

KISAIDIZI KATIKA UHAKIKI UBORA WA UANGALIZI, TATHMINI NA UJIFUNZAJI SHULENI

Utangulizi

Mwongozo wa Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza umebuniwa ili kuimarisha ubora wa elimu katika taasisi mbalimbali za elimu. Mwongozo unalenga kuwa dira kwa walimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule, na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule katika kufuatilia, kutathmini, na kujifunza kwa ufanisi kutokana na taratibu za elimu katika mazingira mbalimbali, ikiwa ni pamoja na elimu ya awali, msingi, sekondari, vyo vya ualimu, shule/madarasa maalum ya mahitaji maalum na yenye kujumuisha, taasisi za ufundi na teknolojia, na elimu isiyo rasmi. Mabadiliko ya mara kwa mara katika elimu huongeza hitaji la marekebisho endelevu ili kukidhi mahitaji tofauti ya wanafunzi, ambayo ni muhimu katika kutoa, kuhakikisha, na kufikia elimu bora kabisa. Walimu na wataalamu wa uthibiti ubora wana jukumu muhimu katika kuhakikisha kuwa programu za elimu na taratibu zake ni madhubuti na yanakidhi mahitaji endelevu ya wanafunzi na jamii.

Mwongozo wa Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza umebuniwa ili kuwapatia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule zana na mbinu muhimu za kufanya yafuatayo:

Kufuatilia: Kufuatilia kwa ukaribu na mara kwa mara na kuchunguza viashiria muhimu vya ubora wa elimu, ikiwa ni pamoja na matokeo ya utendaji wa wanafunzi, ufanisi wa walimu, utekelezaji wa mtaala, ugawaji wa rasilimali, na mazingira ya kujifunzia. Ufuatilia yakinifu kwa kuzingatia misingi hii, unawezesha kutambua mafanikio na maeneo ya kuboresha ndani ya taasisi yako ya elimu.

Kutathmini: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule watafanya tathmini kamili ya programu za elimu, sera, na taratibu ili kubaini uyaikinifu wake, ufanisi, na athari. Hii ni pamoja na kutathmini matokeo tarajiwa ya kujifunza ya wanafunzi, matokeo ya utendaji wa walimu, umuhimu wa mtaala, na ufanisi wa jumla wa hatua za marekebisho yaliyofanyika katika elimu. Kupitia tathmini makini, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanaweza kufanya maamuzi na kutoa mapendekezo mazuri ya kuboresha elimu.

Kujifunza: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule watatumia matokeo ya ufuatiliaji na tathmini kufanya maamuzi na kuboresha taratibu za elimu. Kwa kujifunza kutokana na taratibu bora, mafunzo yaliyopatikana, na maeneo ya kuboresha yaliyoibuliwa na zoezi la Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza, unaweza kubadili na kurekebisha mikakati ya kielimu vizuri zaidi ili kukidhi mahitaji ya wanafunzi.

Kuwaelimisha: Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule wanapaswa kutumia taarifa inaotokana na zoezi la Ufuatiliaji,

Tathmini, na Kujifunza kuwaelimisha mamlaka ya elimu katika viwango tofauti kuhusu masuala yanayohitaji suluhisho la haraka na ya muda mrefu.

Wakati wa kutekeleza Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza katika uthibiti ubora wa shule, ni muhimu kuzingatia mambo mbalimbali ili kuhakikisha ufanisi na umuhimu. Ifuatayo ni muhtasari wa mambo ya kuzingatia:

- 1. Malengo na viashiria fasaha:** Ainisha na Weka malengo fasaha wa mchakato wa Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza. Tengeneza viashiria vinavyofaa kupima maendeleo na mafanikio ya malengo hao. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule lazima wahakikishe kuwa shughuli za Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza zinaendana na malengo makuu ya elimu ya taasisi. Hii ni pamoja na kuzingatia malengo, maono, na vipaumbele vikuu vya mkakati wa taasisi wakati wa kubuni mifumo ya Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza.
- 2. Ushirikishwaji wa wadau:** Shirikisha wadau wote muhimu, ikiwa ni pamoja na walimu, waendeshaji, wanafunzi, wazazi, na wanajamii, katika mchakato wa Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza. Michango na maoni yao ni muhimu katika kuelewa mahitaji na mitazamo tofauti kwenye muktadha wa elimu.
- 3. Njia za ukusanyaji wa takwimu:** Chagua njia sahihi za kukusanya data, ukihusisha njia za kimaelezo na kiidadi. Hii inaweza kujumuisha dodoso la kielektroniki, mahojiano, mahojiano ya vikundi, uchunguzi wa vitendo, na mapitio ya nyaraka.
- 4. Ukusanyaji wa takwimu kwa wakati:** Hakikisha kwamba ukusanyaji wa data unafanyika kwa wakati na mara kwa mara ili kupata taarifa muhimu na mienendo. Zingatia kuweka ratiba ya shughuli za ukusanyaji wa data ili kudumisha mwenendo.
- 5. Uchambuzi na tafsiri ya takwimu:** Chambua takwimu zilizokusanywa kwa makini na kwa kubainisha mienendo, miundo, na maeneo ya kuboresha. Tumia uchambuzi wa kiidadi (mfano., uchambuzi wa kitakwimu) na uchambuzi wa kimaelezo (mfano uwekaji wa alama) ili kuelewa suala kikamilifu.
- 6. Mifumo ya utoaji maoni:** Weka mifumo ya kutoa maoni na wadau husika kuhusu matokeo ya Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza. Hii inaweza kujumuisha ripoti za kawaida, maonesho, au mikutano ya kujadili maendeleo, changamoto, na mapendekezo ya kuboresha.
- 7. Mpango ya utekelezaji:** Andaa mipango ya utekelezaji kulingana na matokeo ya Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza ili kushughulikia maeneo yanayohitaji kuboreshwa na kudumisha yale yenye mafanikio. Kwa kuzingatia rasilimali zilizopo na nyakati, weka kipaumbele kulingana na athari ya kila mkakati na uwezekano wake.
- 8. Ujenzi wa uwezo:** Toa mafunzo na usaidizi kwa walimu na wataalamu wa uthibiti ubora kuhusu mchakato na zana za Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza.

Jenga uwezo wao wa kukusanya, kuchambua, na kutumia data kwa ufanisi ili kuleta maboresho endelevu.

- 9. Utayari wa kubadilika:** kuwa tayari kubadilika na kurekebika katika mchakato wa Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza ili kujibu mazingira yanayobadilika na mahitaji yanayoibuka. Fanya mapitio na marekebisho mara kwa mara ya mikakati ya Ufuatiliaji wa Tathmini na Ujifunzaji kulingana na maoni na ufahamu mpya.
- 10. Utunzaji wa kumbukumbu na utoaji ripoti:** Weka kumbukumbu wa mchakato na matokeo ya Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza kisayansi, ili kudumisha uwajibikaji na uwazi. Andaa ripoti kamili au muhtasari wa matokeo na kuipeleka kwa wadau ili iwe msingi wa maamuzi.
- 11. Utamaduni wa kujifunza:** Kuza utamaduni wa kujifunza ndani ya taasisi ya elimu, ambapo Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza ichukuliwe kama mchakato endelevu wa kufikiria, kujitathmini, na kuboresha. Hamasisha majadialiano fasaha, ubunifu, na kushirikishana maarifa ya ujifunzaji miongoni mwa wadau.
- 12. Ubora wa takwimu:** Kuhakiki ubora na uhakika wa taarifa ni muhimu kwa ufanisi wa Ufuatiliaji, Tathmini, na Kujifunza. Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule wanapaswa kuweka itifaki za ukusanyaji, uthibitishaji, na uhakiki wa data ili kupunguza makosa na upendeleo katika data.
- 13. Uzingatiaji wa maadili:** Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule na Timu za Ndani za Uhakiki Ubora wa Shule lazima wafuate kanuni na viwango vya maadili wanapotekeleza shughuli za MEL. Hii ni pamoja na kuhakikisha kuwa kuna utunzaji wa siri, faragha, na kuheshimu ridhaa ya wahusika wakati wa kukusanya na kutumia taarifa kwenye tathmini.

KISAIDIZI KATIKA UHAKIKI UBORA WA UTAFITI UNAONUUA KUTATUA CHANGAMOTO KWENYE ELIMU

KISAIDIZI KATIKA UHAKIKI UBORA WA UTAFITI UNAONUIA KUTATUA CHANGAMOTO KWENYE ELIMU

Utangulizi

Utafiti unaonua kutatua changamoto ni njia muhimu katika Uthibiti Ubora wa Shule, unaozingatia ufuatiliaji, tathmini, uchunguzi, na utoaji ripoti ubora na kwa uwiano katika vipengele vyote vya maisha ya shule. Katika muktadha mpana wa maendeleo ya elimu, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule huchagiza ushirikiano na uchukuaji wa tahadhari katika kutatua changamoto za shule. Kwa kushirikiana na wadau mbalimbali, ikiwa ni pamoja na walimu, wazazi, wanafunzi, na jamii, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule hutumia mbinu ya utafiti unaonua kutatua changamoto kutatua changamoto za sasa na za baadaye. Mbinu hii shirikishi inahakikisha kuwa juhudi za kuboreshaji wa elimu zinategemea mazingira halisi na zinaendana na mahitaji tofauti ya jamii ya shule. Kupitia mwongozo wao, shule zinakuwa na vifaa bora zaidi vya kutekeleza mikakati ya maendeleo kwa kuboresha taratibu na matokeo tarajiwa ya elimu. Hivyo basi, Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wako mstari wa mbele katika kuleta mabadiliko ya kipekee katika elimu, na kuhakikisha kuwa shule sio tu mahali pa kujifunza bali pia ambapo ubora na ukamilifu zinatafutwa na zinapatikana wakati wote. Utafiti unaonua kutatua changamoto unatoa muundo na mbinu shirikishi ya kutambua maeneo ya kuboresha ndani ya mawanda ya uthibiti ubora wa elimu. Inawaweezesha walimu na wasimamizi kutekeleza mabadiliko lengwa na uvumbuzi ili kuboresha elimu kwa ujumla.

Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule wanahitaji zana ambazo zinaweza kuwasaidia kutekeleza kazi hii kwa ufanisi katika shughuli zao za kila siku. Kwa hivyo, mwongozo huu ni zana ya kuwasaidia Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule kwa kuwa inaelekeza hatua za jumla ya jinsi timu ya Maafisa Uthibiti Ubora wa Shule inapaswa kufanya utafiti unaonua kutatua changamoto:

Mchakato wa kufanya utafiti unaonua kutatua Changamoto

Mchakato wa kufanya utafiti unaonua kutatua changamoto katika uthibiti ubora wa elimu unahusisha mchakato wenye mpangilio na wa kina na kitathmini ili kuboresha elimu kupitia hatua za vitendo na zilizorudiwa. Yafuatayo ni mwongozo unaweza kutumika kama mfumo wa kufanya utafiti wa hatua katika muktadha wa hakikisho ya ubora wa elimu:

- 1. Tambua kipaumbele cha utafiti/tatizo au eneo la uthibiti ubora linalohitaji maboresho.** Hii inaweza kufanywa kwa kushirikisha wadau katika kutambua tatizo. Kutekeleza kazi hiyo, utahitajika:
 - i. Fafanua kipengele mahsusi cha uthibiti ubora wa elimu unayotaka kuiboresha au kuichunguza.
 - ii. Eleza kwa ufasaha swali la utafiti au tatizo la utafiti.

2. **Pitia kwa makini kazi tangulizi.** Hatua hii itakusaidia kupata ufahamu kuhusu hali iliyopo/sasa kuhusu hakikisho la ubora. Kutekeleza hili, utahitajika:
 - i. Pitia kazi tangulizi husika husika kwa makini na ukamilifu ili kuelewa hali ya sasa ya uthibiti ubora wa elimu.
 - ii. Bainisha taratibu bora, mifano iliyopo, na pengo lolote katika kazi tangulizi.
3. **Weka malengo ya utafiti;** hii hujumuisha hatua mbili, ambazo ni:
 - i. Eleza kwa uwazi malengo ya mradi wako wa utafiti unaonua kuttua changamoto.
 - ii. Oanisha malengo haya na malengo a jumla ya uboreshaji na uthibiti ubora wa elimu.
4. **Kuandaa mpango wa utafiti; katika kuandaa mpango wa utafiti, utahitajika:**
 - i. Kuandika muhtasari wa muundo wa utafiti, ikiwa ni pamoja na njia za kukusanya data, washiriki, na mpango kazi.
 - ii. Kubainisha zana na vifaa utakavyotumia kwa ajili ya kukusanya na kuchambua taarifa.
5. **Uzingatiaji wa maadili:** Mchakato wa kufanya utafiti unahitaji kila taasisi kuzingatia masuala ya kimaadili kwa sababu ya tofauti katika muktadha, tamaduni, na tatizo lenyewe. Hivyo, utahitajika kufuata hatua hizi mbili ili kuzingatia masuala ya maadili:
 - i. Hakikisha kuwa utafiti wako unakidhi viwango vya maadili, hasa linapokuja suala la ushirikishaji wa washiriki ambao ni binadamu.
 - ii. Pata idhini na ridhaa inayohitajika kutoka kwa wadau husika.
6. **Hatua za utekelezaji wa vitendo:**
 - i. Tekeleza suluhisho zilizopangwa au leta mabadiliko kulingana na malengo ya utafiti wako.
 - ii. Andika mchakato na changamoto zozote zilizokutana wakati wa utekelezaji.
7. **Ukusanyaji wa takwimu: Mchakato wa ukusanyaji wa takwimu unajumuisha matumizi ya njia mbalimbali**
 - i. Tumia njia za kiidadi na isiyo ya kiidadi kukusanya taarifa kamilifu.
 - ii. Kusanya taarifa zinazofaa kutathmini matokeo ya suluhisho ulizotekeleza kwenye tatizo analolichunguza.
8. **Uchambuzi wa taarifa: Katika kuchambua taarifa, kuwa mwangalifu na fuata hatua zifuatazo:**
 - iii. Chambua taarifa iliyokusanywa kwa kutumia mbinu sahihi za uchambuzi wa kiidadi au wa kimaielezo.
 - iv. Chunguza miundo, mwenendo, na viashiria ambazo zinaweza kusaidia uelewa wako wa ufanisi wa hatua zilizochukuliwa.
9. **Tafakari na marudio:**
 - i. Tafakari matokeo na somo lililopatikana kutokana na hatua zilizochukuliwa

- ii. Amua kama kuna marekebisho au mabadiliko yoyote yanayohitajika na uwe tayari kurekebisha mpango kazi wako.

10. Utunzaji wa kumbukumbu na utoaji wa ripoti:

- i. Andika mchakato wa utafiti unaolenga kutatua changamoto, ikiwa ni pamoja na njia, matokeo, na hitimisho.
- ii. Andaa ripoti kamili inayoeleza athari za hatua ulizochukua kwenye uhakikishaji wa ubora wa elimu.

11. Uwasilishaji wa taarifa:

- i. Wajulishe wadau husika matokeo yako, ikiwa ni pamoja na walimu, waendeshaji, na watunga sera.
- ii. Fikiria kuwasilisha matokeo yako kwenye mikutano, majarida ya kitaaluma, au jukwaa lolote linalofaa.

12. Uboreshaji endelevu:

- i. Tumia somo lililyopatikana kutokana na utafiti wako unaonua kutatua changamoto kusaidia juhudi za maboresho zinazoendelea.
- ii. Unda utamaduni wa uboreshaji endelevu ndani ya taasisi ya elimu.

13. Mrejesho na ushirikiano

- i. Pata mrejesho kutoka kwa wanataaluma wenzako, wachambuzi na wadau katika hatua zote za utafiti.
- ii. Kuza ushirikiano na walimu na watafiti wengine ili kuimarisha ubora wa utafiti wako wa kutatua changamoto.

Hitimisho

Katika eneo hili tata la uthibiti ubora wa elimu, utafiti unaonua kutatua changamoto ni njia muhimu na ya kisasa ya kukuza mazingira ya ushirikiano miongoni mwa wadau kwa lengo la kutatua changamoto kwa mbinu za kisayansi. Njia hii ni bora kuliko uingiliaji kati wa kushtukiza, ikijitanabaisha kama mkakati endelevu wa kuboresha na kubadilika kulingana na mazingira ya elimu yanavyobadilika. Kupitia mchakato kamili wa ushirikishaji wadau, upitiaji wa kazi tangulizi, uwekaji wa malengo, na uandaaji wa mpango yakinifu wa utafiti, utafiti unonua kutatua changamoto unajumuisha njia kamili ya kuboresha elimu. Unahakikisha kuwa hatua zinazochukuliwa ni za makusudi, zinazotokana na taarifa sahihi, na zinazozingatia malengo mapana ya elimu. Njia hii inasisitiza taratibu za utafiti zenye kufuata maadili, inayojumuisha uchambuzi wa kiidadi na usio wa kiidadi, na umuhimu wa kutafakari kila mara na kufanya marekebisho. Utafiti unaonua kurekebisha changamoto unaboresha sana taratibu na matokeo tarajiwa ya elimu kwa kuwa inaendeleza utamaduni wa uwazi, uwajibikaji, na mrejesho endelevu. Njia hii shirkishi na tafakarishi inashughulikia changamoto mahususi. Inaendeleza maarifa kutoka pale ilipo sasa kwenda mbele na kuhakikisha kuwa uthibiti ubora wa elimu ni mchakato hai na unaokua, huku ikiimarisha ushirikiano kati ya watendaji na watafiti, na kuleta maendeleo endelevu ya elimu.

KIAMBATISHO NAMBA MOJA

RIPOTI YA UTAFITI WA VITENDO KWA UHAKIKI WA UBORA

Utafiti wa vitendo ni mbinu inayotumiwa na watafiti na wataalamu kutatua matatizo maalum, kuboresha mazoea, au kuleta mabadiliko chanya katika muktadha fulani. Ingawa kuna muundo madhubuti na sanifu kwa utafiti wa vitendo, kuna vipengele vya kawaida ambavyo hujumuishwa. Hapa chini ni muhtasari wa jumla ambao unaweza kufuatwa katika kuandika ripoti ya utafiti wa vitendo.

1. Utangulizi

Historia ya Tatizo: Toa muhtasari wa muktadha au tatizo unalolishughulikia.

- i. Tamko la Tatizo: **Eleza waziwazi tatizo au suala unalokusudia kushughulikia kupitia utafiti wa vitendo.**
- ii. Madhumuni ya Utafiti: **Eleza malengo na madhumuni ya utafiti wako wa vitendo.**

2. Mapitio ya Fasihi: Fupisha utafiti uliopo unaohusiana na tatizo.

- i. Mapitio ya Fasihi Husika: **Fupisha utafiti uliopo na mfumo wa nadharia unaohusiana na tatizo au suala lako.**
- ii. Utambuzi wa Mapengo: **Baini mapengo katika fasihi ambayo utafiti wako wa vitendo unalenga kuziba.**

3. Maswali ya Utafiti au Dhana: Eleza wazi maswali ya utafiti au dhana zinazouongoza utafiti wako wa vitendo.

4. Mbinu

- i. Washiriki: **Eleza watu au vikundi vinavyohusika katika utafiti wako na vigezo vya uteuzi wao. Washiriki hawa ni muhimu kwa mafanikio ya utafiti wako kwani wanatoa taarifa na maarifa yanayohitajika kushughulikia tatizo.**
- ii. Mbinu za Ukusanyaji wa Taarifa: **Eleza mbinu utakazotumia kukusanya data (km. mahojiano, tafiti, uchunguzi). Mbinu hizi huchaguliwa kulingana na asili ya utafiti wako na aina ya data unayohitaji kukusanya. Kumbuka kwamba hii inaweza kuwa chini ya muundo wa utafiti wa ubora au kiasi.**
- iii. Taratibu za Uchambuzi wa Data: **Eleza jinsi utakavyochambua taarifa uliyokusanya.**

5. Ratiba: Toa ratiba ya mradi wako wa utafiti wa vitendo. Hii itakusaidia kubaki kwenye mkondo na kukamilisha utafiti wako ndani ya muda uliopangwa.

6. Mpango wa Uingiliaji au Vitendo: Eleza vitendo au uingiliaji maalum utakaotekeleza ili kushughulikia tatizo.

7. Ukusanyaji wa Data: Andika mchakato wa ukusanyaji wa data, ikijumuisha changamoto zozote zilizokumbana nazo.

8. Uchambuzi wa Data: Changanua data iliyokusanywa na wasilisha matokeo yako.

9. Mjadala:

- i. Tafsiri matokeo yako katika muktadha wa fasihi iliyopo.
- ii. Jadili maana ya matokeo yako kwa nadharia na vitendo.
- iii. Fikiria juu ya mipaka ya utafiti wako na pendekeza maeneo ya utafiti wa baadaye.

10. Tafakari:

- i. Fikiria juu ya matokeo ya uingiliaji na ufanisi wa vitendo vyako.
- ii. Jadili matokeo yoyote yasiyotarajiwa au changamoto zilizokumbana nazo.
- iii. Unganisha matokeo yako na viashiria vya ubora wa kujifunza na kufundisha.

11. Hitimisho: Hitimisha utafiti wako kwa kuunganisha na uhakikisho wa ubora.

- i. Fupisha matokeo muhimu na umuhimu wake.
- ii. Toa mapendekezo kulingana na utafiti wako kuhusu uhakikisho wa ubora.

12. Marejeo: Nukuu vyanzo vyote vilivyorejelewa katika ripoti yako ya utafiti wa vitendo.

UANGALIZI

Kwa uhalisia wa utafiti wa vitendo, kuna masuala muhimu ambayo unahitaji kuzingatia. Haya ni pamoja na masuala ya kimaadili, kama vile kuzingatia miongozo ya kimaadili katika utafiti wa kielimu na kulinda haki na faragha za washiriki. Eleza wazi masuala yako ya kimaadili na pata idhini zinazohitajika. Pia, panua vyanzo vya data yako. Mbinu za kiasi na ubora zitatumika ili kuelewa masuala ya uhakikisho wa ubora kwa ukamilifu. Hii inaweza kujumuisha tafiti, mahojiano, uchunguzi, na uchambuzi wa nyaraka.

MAREJEO

1. East African Community (2014), *East African Qualifications Framework for Higher Education*
2. Idara Kuu ya Utumishi(1998), *Kanuniza Maadili ya Utendaji Katika Utumishi wa Umma Tanzania.*
3. Osaki, K. M (2015), *Standards Setting and Monitoring in Education: The Crucial Role of Education Standards Officers in Quality Assurance; Unpublished paper presented at the Education Week Conference Organized by the Ministry of Education and Vocational Training [MOEVT].*
4. The Inter - University Council for East Africa(2010), *A Road Map to Quality; Handbook for Quality Assurance in Higher Education: Volume 4: Implementation of a Quality Assurance System.*
5. The Inter - University Council for East Africa(2010), *Volume 3: Guidelines for External Assessment at Program Level.*
6. The Inter - University Council for East Africa (2010), *Volume 3: Guidelines for Self-Assessment at Institutional Level.*
7. The Inter - University Council for East Africa(2010), *Volume 3: Guidelines for Self-Assessment at Programme Level.*
8. The Inter - University Council for East Africa (2014), *Principles and Guidelines for Quality Assurance in Higher Education in East Africa.*
9. The Ministry of Education and Vocational Training (1997), *Kiongozi cha Mkuu-waShuleyaSekondari Tanzania.*
10. The Ministry of Education and Vocational Training (1997), *School Inspection System (ESDO).*
11. The Ministry of Education and Vocational Training (1999), *Handbook for School Inspectors.*
12. The Ministry of Education Science and Technology Kenya (2000), *Handbook for Inspection of Educational Institutional.*
13. The Ministry of Education, Science, and Technology (2011), *School Supervisor's Training Manual.*
14. The Ministry of Education, Science and Technology (2014), *Education and Training Policy.*
15. The Commission for Universities (2011), *Tanzania Qualification Framework.*

16. The United Republic of Tanzania (2015), *The Functions and Organization Structure of the Ministry of Education, Science and Technology; President's Office Public Service Management, Dar es Salaam.*
17. The Inter-University Council for East Africa (2010), *A Road map to Quality; Handbook for Quality Assurance in Higher Education, Vol. 1*
18. UNESCO (1998), *Supervision and Support Services in Asia volume I-II.*
19. UNESCO (2001), *School Supervision in Four African Countries volume I-II.*
20. United Republic of Tanzania. *The Tanzania Development vision 2025.*
21. Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi (1991), *Mwongozo wa Shule za Awali.*
22. Ministry of Education, Science and Technology. (2023), *Curriculum for Primary Education, Standard I–VI. Tanzania Institute of Education.*
23. Ministry of Education, Science and Technology. (2023), *Curriculum for Secondary Education, Form I–IV. Tanzania Institute of Education.*
24. Ministry of Education, Science and Technology. (2023), *Curriculum for Secondary Education, Form V–VI. Tanzania Institute of Education.*
25. URT (2023), *New National Education and Training Policy (2023 edition).*